
V
B J
C

HARMONIA

Niebá y Ziemie

Na ßcześliwą Elekcyą

NAIASNIEYSZEGO

WŁADYSŁAWA IV ZŁASKI

BOZEY KROLA POLSKIEGO, W. KSIAZECIA LITEWSKIEGO, RVSKIEGO, PRVSKIEGO, MAZOWIECKIEGO, ZMVDZKIEGO, INFLANTSKIE° &c. SWEDZKIEGO, GOTTSKIEGO, WANDALSKIEGO dźiedźicznego KROLA, Obránego Cárá Moskiewskiego

Wypráwiona

Przez X. IAKVBA OLSZEWSKIEGO, Soc: IESV S. Theologiey Doktorá, y Dźiekaná Theologicæ facultatis, Fárskiego v S. Iana Kaznodźieię.

W WILNIE.

We trzech Kośćiołách Soc. IESV. S Kazymirzáv Oycow Professow, 2. Decemb. S. Iana v Fary w Academiey 5. Decemb. S. Ignácego w Nowicyácie 6. Dec Roku Pańskiego 1632.

Eligite eum qui vobis placuerit de filijs
veſtri, & eum ponite ſuper ſolium Patri
4. Reg. 10.

Omnes viri bellatores &c. corde perfecto venerunt in Hebron, vt conſtituerent Regem Dauid ſuper vniuerſum Iſrael, & omnes reliqui ex Iſrael vno corde erant, vt Rex fieret Dauid. 1. Paral. 12.

Te aſſumam, & regnabis ſuper omnia quæ deſiderat anima tua, eriſq; Rex ſuper Iſrael 4. Reg. 11.

Elegit Dominus Deus Iſrael me de vniuerſa domo Patris mei, vt eſſem Rex ſuper Iſrael in ſempiternum. 1. Paral 28.

Sit Dominus Deus tuus benedictus, cui complacuiſti. &c. & conſtituit te Regem vt faceres iudicium & iuſtitiam. 3. Reg. 10.

Produxitq; filium Regis, & poſuit ſuper eum diadema, & teſtimonium, feceruntq; eum Regem, & vnxerunt, & plaudentes manu dixerunt VIVAT REX. 4. Re

NAIASNIEYSZEMV PANV, A NIEZWYCIĘZONEMV MONARSZE,

WŁADYSŁAWOWI CZWARTEMV

Z łáski Bożey Krolowi Polskiemu/ W. Książeciu Litewskiemu ꝛc. Ruskiemu/ Pruskiemu / Zmudzkiemu/ Mázowieckiemu/ Inflantkiemu ꝛc/ Gotthskiemu/ Wándálskiemu dźiedziczne^y Krolowi/ á obránemu Cárowi Moskiewskiemu/ ꝛc. ꝛc.

Miłośćiwy Naiáśnieyszy Krolu, Pánie á Pánie moy Miłośćiwy.

W *Ták publicznem, w ták vroczystem, w tak powszechnem miast, Kśięstw, Prouincyi, Krolestw, y wszyst-*

wſzyſtkiego ſwiatá z podwyzſenia Wáſzey Krolewskiey Mośći Páná mego miłośćiwego ná thron Polski weſelu y thryumphie, ſámaż by to Societas náſzá miałá w milczeniu zoſtáwić? á czekać oney posłáney od Dawidá do kapłanow Abiáthárá y Sádoká przymowki, 1. Reg. 19. Cur vos nouiſſimi venitis ad deducendum Dominum veſtrum REGEM? *Wáruy nas Boże tákiey nieczułośći; rzeke ráczey niewdzięczności. Máiac raz coś Apollo z Alkáthoem Megárenskiem krolem tráktowáć (piſze Pauſanias in Atticis) położył lutnia na kámieniu, dziwna rzecz z owey przyległośći lutni, kamień melodiey tak w śie nabrał, że kto go namniey ruſzył, wſzyſtkich ſtrun dzwiek wydawał. Luboby tedy Societás náſzá y kámieniem byłá, przećie kiedy śie teraz po przyległych ſobie rynkách, ratuſzách, wieżach, vlicach iuż z dział, iuż z trab, iuż z rożlicznych áklámácyi dzwiekow w vſzy nabrałá tryum-*

phál

phálnych; w dziw by to poszło, ieśliby wielkiemi Wászey Krolewskiey Mośći Páná swoiego miłośćiwego, tákże y swiatobliwey pámiątky Náiáśnieyszych Rodzicow, a náwet wszystkiego domu przezacnego krolewskie° dobrodzieystwy poruszona, Wászey śie Krolewskiey Mośći przy dziekczynnych offiarách głosámi, rádośći y ochotnego affektu swiádkámi nie ozwáłá? Ozwáłá iako wszedzie, ták y tu w stołecznym Wielkiego Kśiestwa Litewskiego mieśćie Wilnie, na trzech swych Zákonnych mieyscách; á wszedzie pokázáć uśiłowáła, ieśli nie to, co Krolewskiey godnośći, przynamniey to, co ku naywiekszemu w Polszcze y w Litwie patronowi, swoiey choć y tey nierowney, wdzieczności; co ku Pánu służebney należáło powinnośći. Owoz y ia drugi ná swiećie kámień, choć nie polerowny, áni do maiestatu, ani do máteriey krolow śie tykáiacey tráktowánia sposobny: wszákże yżem wśie hármoniey Niebá

y źie-

y Ziemie nábrał, ktora one iák wotowemi głoſámi, ták tryumphálnemi pieniámi ná ſczeſliwą, á świátu wßyſtkiemu pożadáną elekcyą Wáßey Krolewskiey Mośći Páná mego miłośćiwego, zgodnie śię składáły; przetoß też ſáme harmonią ktorą dzwiękiem we trzech Societatis Kośćiołách wydawał, drukiem teráz na ſwiat iák odgłoſem wydáię, á Wáßey krolewskiey Mośći Pánu memu miłośćiwemu z nayniżßem vkłonem offiáruię: pokornie maieſtatu Wáßey Krolewskiey Mośći Páná mego miłośćiwego proßąc, áby áni od krolewskiego pokoiu iáko ćicha muzyká, áni od ſwiatobliwych oczu iáko nalizßa przysługá wſtrętu żadnego nie odniosłá. Cáłuię, zá tym ſwiatobliwą rękę Wáßey Krolewskiey Mośći Páná mego miłośćiwego, do ktorego śię Páńskiey, krolewskiey, miłośćiwey łáski z vniżonemi służbámi y niegodnemi kápłáńskiemi modlitwámi, ſam z zakonem weſpoł iák

na-

nápokorniey oddáie, á wßego dobrá od Paná Bogá záżywáć życzę. Z Wilná 27 Styczniá Roku Páńskiego M.DC. XXXIII.

Maiestatu

Wáßey Krolewskiey Mośći

Páná mego miłośćiwego

Namżßy Slugá y

niegodny Bogomodlcá

X. IAKVB OLSZEWSKI
Societatis IESV.

KAZANIE
NA
SCZESLIWĄ
Je° KROLEWSKIEY
Mośći elekcyą

A Czkolwiek niebo y ziemia rozne kráie ſą/ záczym polytykę rozną wiodą: N. Ch. wſzákże około tryumphálney nowego Kroleá vroczyſtośći/ nie tylko śię kiedyś zgadzáły/ ále y ſpolney muzyki iák w ieden tákt wzáiem ſobie pomágáły; ziemia niebu około Kroleá niebieſkiego; niebo ziemi około Kroleá ziemſkiego. Publikowáł kiedyś w Niebie Primás gornego świátá Bog Oćiec/ nowego Kroleá/ wćiele vwielbionym z padołu ziemie ná thron chwały wiekuiſtey przenieśionego

 nego

nego syná Chrystusá Iezusá; nástąpił wielki tryumph/ nástąpiłá y muzyká/ ktora się rozsá-
Apoc: 19. dziłá ná dwá chory; ieden chor trzymáło niebo. Audiui quasi vocem turbarum multarum in cælo dicentium Alleluia, Laus & gloria & virtus DEO nostro; & iterum dixerunt Alleluia. Et ceciderunt seniores viginti quatuor, & quatuor animalia, & adorauerunt DEVM sedentem super thronum dicentes, Amen Alleluia. *Słyszałem iákoby głos rzeszy wielkich ná niebie mowiących Alleluia, zbáwienie y chwałá y moc Bogu nászemu, y powtore rzekli Alleluia, J vpádli dwadźieśćia y cztyrzey stárszych; á czworo źwierząt, y pokłonili śię Bogu śiedzącemu ná stolicy mowiąc. Amen. Alleluia.* Drugi chor trzymáłá ziemiá. Et audiui quasi vocem turbæ magnæ, & sicut vocem tonitruorũ magnorũ dicentiũ Alleluia. *J słyszałem iákoby głos rzeszy wielkich y głos wielu wod, y iáko głos gromow wielkich śpiewáiących Alleluia.* Cożzá text? co zá máteria tey ták zgodney hármoniey? ten text/ tá máteria. Quoniam regnauit Dominus DEVS noster omnipotens. *Jż krolował* (to iest/ podług wykłádu Pánnoniuszá y Anzbertá/ ná thronie krolewskim po práwicy Bogá Oycá w ciele zásiadł) *Pan Bog nász wszechmogący.* Publikował też raz Primás

Angiel-

Angielſki Arcybiſkup Londinſki w ziemi Angielſkiey Edelphá nowego Krolá. Nie zeſzło Angliey ná rádoſney ceremoniey do tryumphu należącey; nie zeſzło y ná muzyce/ w ktorey przeciwnym obyczáiem ziemiá rey wiodąc pierwſzy chor trzymáłá/ drugi niebo; gdyż/ iáko Kroniki támeczne opiewáią/ kiedy ná ziemi ſpiewano; przez godźin trzy zegárowych niebieſka śię też po powietrzu melodia roznośiłá/ ktorą poruſzone gwiazdy (co też pod czas inaugurátiey Honoriuſzá Ceſárzá poſtrzeżono) biegi/ pleſy/ y miſterne odpráwowáły tańce. To kiedy ia v ſiebie vważam/ y rzecz iedne z drugą rownam/ łátwie przyczynę dam/ czemu śię ziemiá do witániá Krolá niebieſkiego przyłożyłá. Rádá to vczyniłá / co muśiáłá; tenże ſám Krol/ ktorego niebo przyimowáło/ má ſwoie y ná ziemi pánowánie: ále że niebo około ziemſkiego Krolá ziemi tryumphu dopomogło/ to trudnieyſza: czy to dla tego/ że Edelphus ná thron Egbertá Oycá niebu z cnot wſzelkich przyiemnego Krolá/ náſtępowal: czy że śię też z oſoby ſwey Edelphus dobrze niebu przyſłużyć miał: gdyż on Brytánią Leonowi Czwartemu hołdowną ták vczynił/ że z niey od káżdego domu ſrebrny pieniążek

Blondus Dec. 2. lib. 5.

Claudian.

ſtoli-

ſtolicy Apoſtolſkiey co rok dochodził; zá czym iż niebo weſpoł z ziemią ná Edelphá wotowáło/ podobieńſtwo/ że sie też ná iedne ku przywitániu iego znowiły hármonią. Publikował nam nie dawnemi czáſy Naywielebnieyßy Jego Mość X. Jan Wężyk Arcybiſkup Gnieźnieńſki Primás Krolestwá Polſkiego w Wárßáwie nowego Páná/ Naiáśnieyßego *WLADYSLAWA ZYGMVNTA* przed tym tylko Szwedzkiego/ teraz iuż y Polſkiego Królá/ y Wielkiego Kśiestwá Litewſkiego Xiążęćiá; mowiąc do Jáśnie Wielmożnego Senatorſkiego/ y do Szláchetnego Rycerſkiego oboigá narodow kołá to/ co kiedyś mowił Hyrám po wyſádzeniu ná thron krolewſki Salomoná do wßelkiego Jzráelſkiego pokolenia.

3. Reg: 5. Benedictus Dominus Deus, qui dedit Dauid filium ſapientiſſimum ſuper populum hunc plurimum. Błogosłáwiony Bog/ ktory nam podał ſyná Zygmuntá wielkiego Władyſłáwá/ ktory áni w przymiotách do ſpráwowánia ták wielu narodow/ áni w miłośći v ludźi Rycerſkich/ áni w prágnieniu oſoby zgodney ná rządy od obywátelow wßyſtkich nie miał rowne°; á nie tylko publikowáł/ ále y rádoſną onę Tobiáßową mutetę wßyt-

kiey

kiey Koronie/wszystkim Xięstwom intonował.
Hierusalem ciuitas Domini confitere Domino in bonis tuis, & benedic DEVM seculorum, quia reædificauit in te tabernaculum suum: nationes ex longinquo ad te venient, & munera deferentes adorabunt in te dominum, & terram tuam in sanctificationem habebunt, nomen enim magnum honorabunt in te *Jeruzalem miásto Boże* (Národzie Polski y Litewski) *wyznaway Páná w dobrách twoich, á błogosław Bogá wiekow, iż odbudował w tobie przybytek swoy*, Rzeczpospolita násze/ktora byłá śmierć oboigá maiestatow nie co nádwatlyłá/ *Narodowie z daleká do ćiebie przyida, winszuiac ći Páná, á ziemie twoie zá poświecona mieć beda, ábowiem imie w tobie wielkie wielkiego Bogá w wielkim Krolu WLADISLAWIE ZYMVNCIE wielbić beda.* Dziś zá tá incepta wszyscy śpiewamy Alleluia/ wszyscy Páná Bogá wielbimy/ y máiestatowi iego dźięki nábożne oddáiemy/ że opátrzył on dowiáłá oyczyzne oblubieńcem/ Rzeczpospolitá vmieietnym gubernátorem/ wiernym práw y wolnośći nászych strożem/ gorliwym kośćiołow y wszego Duchowieństwá pátronem/ miłośćiwym Akádemiy Mæcenatem/ litośćiwym niedołężnych opiekunem/ á wszystkich Pá-

Tob: 13.

 nem

nem/wßystkich oycé. A wáziemiá náßá z wdzię-
cznemi pieniámi się ozywa/ á niebo czy się też
do vroczystości tey z swym przykłada Alleluiá:
Záiste miáłoby do tego swoie przyczyny: bo
nástępuie ná Krolestwo Polskie *WLADI-
SLAW*, onego Oycá *ZYGMVNTA
III* Syn/ ktorego niebo ná ziemi z żywotá
świątobliwości znáło/ á duße w gmáchy nie-
przebytey wieczności przyięło: nástępuie
WLADISLAW, ktory niebu niebieskich
práwie cnot żywe wizerunki wystáwuie; á zá
oddániem w Rzymie *VRBANOWI
VIII* nástępcy Piotra S. nie dawnym
w osobie swey synowskiego stolicy Apostol-
skiey posłußeństwá/niepochybną pomoc/obro-
nę/opiekę w ktorey niebo korzystą/ kościołowi
obiecuie. A iam tego pewien/ że ieśli miáło
niebo z ziemią ná krolestwo Náiáśnieyßego
WLADISLAWA zmowę/ má też
niebo z ziemią ná vroczystą iego publikácyą
w muzyce spolną zgodę. Przetoż pokáże ná
tym kázániu łáskom wáßym naprzod/ że
się niebo do dobrey Elekcyey y do stánowienia
Krolow ziemskich przypowiáda: y v nas się
przy-

przypowiedziálo do Elekcyey Naiáśnieyszego WLADISLAWA czwartego. Pokáże potym / że niebo o porządnych Elekcyách Krolow pod czás znákami zwierzchnemi ziemie vpewnia/ y nas o nászey Elekciey teráżnieyszey vpewniło. Náwet spolna symphonia Kántorow ták ziemskich iák niebieskich wystáwie/ *VIVAT REX. Niech zywie Krol.* A iż nie wiąże rzeczy swoiey do pewney iákiey w pismie świetym ogloszoney Elekcyey; gdyż w nim tákiey/iáka v nas iest drugiey we wszystko rowney nie znayduie; dla tego kázániu swemu żadnych słow zá theme nie zákładam: wszákże co sie dobrego y chwalebnego w ktorey ile Izráelskiey Elekcyey ználázło / to ia iák w summáriuszu w nászey podam; stosuiąc tylko y szczegulnie elekcyą do elekcyey / ktora raz bywszy dobra y od P. Bogá podána /záwsze byłá dobra/á odmianom (ktore pod czás ná Krole Izráelskie pádáły) żádnym/áni w sobie/ áni w trefunkách iákich/nie podlegaiąca. Krolu nád Krolmi CHRISTE IESV przybądź swym rátunkiem do mowienia; przybądźcie łáski wásze pilną ochotą do słuchánia.

CZESC

CZĘSC PIERWSZA

Jż niebo do porzadnego Krolow ſtanowienia ma ſwoie weſpoł z ziemia, y v nas miáło, á to nayoſobliwſe, intereſſe.

Dest rzecz nie ládá iákiego vważenia godna N. Ch. że w owey ktora Jan S. ná dwá chory rozdźielona ſłyſzał ku vczczeniu nowego Królá melodiey / źiemiá ſpiewa tylko Alleluiá / á niebo ſpiewá y Amen / y Alleluia. Mniemam że w tey mierze táka záchodźi táiemnicá / iż źiemiá ná Krole pobożne wotuie / wſzákże niebo wotá źiemſkie konkluduie; źiemiá loſy rzuca: á niebo oſtátni los / Amen álbo *Fiat* ſwe przykłada. Mamy tey taiemnice iáſny dowod v Proroká moc Boża Nábuchodonozorowi Bábilońſkiemu Krolowi przekłádáiacego tymi słowy. Scias quod dominetur excelſus in Regno hominum, & cuicunq; voluerit, det illud: Syryiczyk czytá / cuicunq; voluerit, adijciet ſortem. Ludźie tabliczki wotowe ná Krolow w gromáde znoſzą; á Pan Bog z gory komu chce los przy-

Niebo do Elekciey Krolow ile pobożnych loſem przypada.

Dan. 4.

przyrzuca. Mamy teyże prawdy wizerunk w Rudolphie wtorym Ceſárzu Rzymſkim/ ktory ſkoro ná ſwa godnosc zá zgodnemi Elektorow głoſámi wſtapił/ kazał ſobie táki kleinot Herbowy wykonterfetowáć; Stoł z kosci ſłoniowey: ná ſtole ßesć loſowych kálkułow leżáło/ nád ktoremi ieden ná powietrzu ſiodmy wisiał. napis. *Conſentientibus*. Dał znáć ná oko madry Ceſárz/ że kálkuły ßesciu Elektorow nie drzewiey mu do ták wyſokie° ſtopniá dopomogły/ aż sie do nich ſiodmy kálkuł z niebá przypowiedział.

Iacob Typoſius in ſymb. Imp.

Mamy ná to zdánie/ ſtárożytnosci pogáńſkiey swiátkiem sie tylko przyrodzonym rzadzacey/ przypadáiaca zgode/ w ktorey iedni náuczáli/ że Ex Ioue ſunt Reges, iáko Kallimachus; niektorzy Krole zwáli διογενέας Deo genitos, álbo διοτρεφέας à Deo nutritos, iáko Homerus; niektorzy wyrok wydáli/ áby nikt sie thronu tykáć nie ważył/ ážby go Bog o woli ſwey upewnił/ iáko Romulus; niektorzy zá orákulum to swiátu ogłaßáli/ że Principem dat Deus, qui erga genus humanum vice ſua fungitur *Páná podáie Bog, ktory nád ludzmi urzad od niego trzyma*, iáko Plinius; ktory oto przyczyne námienił/ iż krolowie ſa ná ziemi namieſtnikámi niebieſkiego kroleſtw iednowładce. A ktoryż

Pompon: Lætus de Magiſt. Rom.

Plinius Paneg.

Co tego zá przyczyná? kiedy Monárchá swego námiestniká nie stánowi? á nie tylko sa namiestnikámi/ ále y vczestnikámi władzey Páná Bogá swego/ z ktorego iák z náiásnieyszego słońcá promieniámi iásnieia/ á iák z nieprzebránego zrzodłá dostátkámi iák wodámi opływáia.

Epitome var. antiquitatum. *Numidowie* swym iezykiem Krolá/ *Káuriach* po nászemu *strumieniem* tytułowáli. á tá nomenclaturá z ceremoniey tákiey poczatek wzielá. Mieli Numidowie zrzodło iedno nazwiskiem Iowiszowe / ktoremu ofiáry pod czas interregnum oddáwáli/ prosząc áby im Páná vkazał. Po pewnych tedy obrzedách Kapłan Naywyższy w wode patrzał; ktorey osoby od Iowiszá náznáczoney twarz tám obaczył/ wnet pospolstwu ogłaszał/ y ná thronie Páństwá posádzał. Ná te lepák pámiatke Krol co dzień sie woda z zrzodłá przerzeczonego vmywał/ ktora mu pokoiowy podáiac mawiáł; *Domine Káuriach*, to iest/ *rivum te memento*. Pogáńskie to zabobony / mieyscá áni wági v nas Chrześcian nie máiace; á toli wysoka sie tu nam Chrześcianom námieniá táiemnicá; że ták z Bogá płyna Krolowie: iák płyna z zrzodłá strumienie. Vyrzał rász Ian S. niebo otwárte/ y obaczył tám iedne zacna o- Apoc. 19.

sobe

ſobe w ſzátách krwią ſkropionych ná koniu biá-
łym hárcuiącą: á koron oráz wiele ná głowie
maiącą. Co ſie tytułu tycze vocabatur VERBVM
DEI. *Nazwiskiem. Słowo Boże*; co godności habe-
bat in fæmore ſuoſcriptum, Rex Regum, & Dominus do-
minantium *Napis ma ná biodrách ſwoich Krol
nád Krolmi, Pan nád Pány.* W tym widzeniu
dwie mi rzeczy dziwne; dziwuie ſie naprzod/
czemu v tego ieżdcá iedná głową/ á koron wiele?
drugá / czemu imienia krolewſkiego nie ná czele/
podług obyczáiu innych obywatelow niebieſkich/
ále ná biodrách nosi? Mam zá to/ że korone ie-
dne ma dla siebie: drugie rozliczne dla innych
Krolow; gdyż on to ieſt á nie inny/ ktorego E-
zdráſz w poſrzodku Krolow widział/ Iuuenis ſtatu- 4. Eſd. 2.
ra celſus ſingulis eorum capitibus imponebant coronas, &
exaltabatur magis. Tytuł záś w ktorym wſzyſtkie
Krole ogołem wſpomniano nosi ná ledzwiách. bo
iáko z ledzwi ludzie: ták z tego niebieſkiego Kro-
lá rodzą sie ná ziemi Krolowie. Zá czym chwale
to wam miłościwi Naiáśnieyſzy krolowie / że
kiedy sie ná mandatách/ vniuerſałách/ przywi- Dobrze że
leiách Krolmi piſzećie / *Dei gratia* przydáiećie: się Krolo-
bo coż przez to czynićie? iedno ſwoy ſtrumiczek wie piſzą
do zrodłá/ ſwoy promiczek do ſłońcá przywo- DEI GRA-
TIA.

 dzićie

dźiećie. Tenże stylus y w twoiey Naiás: *WLA-DISLAWIE* słynie, y słynąc będźie kancel-láriey: pisáles sie nie dawno z łáski Bożey Krolem Szwedzkim/ pisáles sie z drugiey łáski Bożey obránym Cárem Moskiewskim/ będźiesz sie pisał ná potym przy owych tytułách z trzećiey łáski Bożey Krolem Polskim: bo on niebieski ież-dźiec ná innych Krolow szczegulne głowy/ szczegulne ma korony: lecz ná twą iedne głowę trzy korony rázem kłádźie: ku innemu káżdemu Krolowi iest *Rex Regis*: ku tobie iednemu iest *Rex Regum*; innym dość ná iednym z nieba Amen: tobie troie Amen/ Amen/ Amen. Cesárzowi dość szesć kálkułow ná stole/ śiodmy ná powietrzu: v ćiebie ná sámo Krolestwo Polskie ták wiele kálkułow/ iák wiele elektorow/ to iest/ Koronnych y Litewskich Szláchćicow/ á trzy/ bo ná troiákie páństwo/ wiszące kálkuły ná powietrzu.

A bym tę propositią łáskom wászym obiásnił/ że do stánowienia ná ziemi kożdego Krolá ma Niebo/ ábo rácżey Bog swoie interesse/ z ktorego to *Dei gratia* wypłynęło: przypomnię łáskom wászym one mutete Anny zácney w stárym zákonie heroiny/ ktorą oná Pánu Bogu dźięku-

iąc

iac zá Sámuelá syná/ przyszłego wielkorządzce Izráelskiego opiewálá; śpiewáiąc ná pádłá ná ieden głęboki w Theologiey diszkurs. szkąd to pochodźi że *Pan vbogiego czyni z bogáczá! poniżá y podwyższá, wzbudza z prochu nędznego, á z gnoiu podnośi vbogiego, áby śiedźiał z Xiążęty, á stolicę chwały otrzymał*: y naznacza tę przyczynę. Domini enim sunt cardines terræ, & posuit super eos orbem, *Abowiem Páńskie, są záwiasy źiemi, y postánowił nád niemi koło.* Ktorego mieyscá rozne miiáiąc wykłády/ podoba mi śię ow wykłád Hugoná Kárdynałá; że tu Anná nád wschodnym / záchodnym/ południowym / połnocnym źiemie kráiem/ vpatrzyłá iedno nie fortuny/ ále prowidentiey Boskiey koło/ ktorego obrot iáko inne w ludźiách odmiány y paroxismy spráwuie: ták Krole podług mieysc y czásow im postánawia. Więc iż prowidentia Páńská rozne má sposoby w podáwániu Monárchow roznym národom; dlá tego też nie iednáko śię Bog z tym kołem po wszystkiey źiemi rządźi. 1. Reg: 2.

Rozmáićie Bog koło obracá ku stánowieniu krolow.

Náprzod to koło sam tylko Bog rękomá swemi obrácá; gdy z rámienia swego nikogo śię o to nie dokłádáiąc Królá podawa. Tákim sposobem podał ludowi Izráelskiemu Dawidá. náwro-

1. Sam tylko Bog Kołem obráca.

Náwrócił koło ku Bethlehem miásteczku/ á miánowićie ku domowi Isai: przyszedł tám zá vkázániem Bostim Sámuel máśćić iednego/ á nie wiedział ktorego/ Izái syná ná krolestwo; vkázá
1. Reg: 16. mu pierwszego Eliabá/ podobá śie Sámuelowi z vrody: spoirzy ná koło Bostie/ ieśli ná nim stánie/ mowiąc/ *Izali przed Pánem iest pomázániec iego?* lecz koło nie stánelo. *Nie pátrz (mo*wi Bog) *Sámuelu ná twarz iego, áni ná wysokość wzrostu iego, bom go odrzucił, áni podług poyrzenia człowieczego ia sadzę, bo człowiek widźi co śię pokázuie, á Pan pátrzy ná serce.* I záwołał Izai Abinadábá do Sámuelá. Sámuel spoyrzy znowu ná koło Páńskie/ ieśli stánie: nie stánelo. Przywiodł Izai znowu Sámmá: y ku temu koło Páńskie nie stánelo. Przywiodł potym śiedmiu synow przed Sámuelá; spoyrzy Sámuel znowu ná koło Páńskie/ ieśli śie przećiw ktoremu zástánowi/ y obaczy że śie obráca daley/ y rzecze. *Nie obrał Pan żádnego z tych. Czy iuż to wszyscy synowie?* odpowiedział. Isái. *Jeszcze ostał máły y páśie owce.* Rzekł Sámuel/ *poszli á przywiedź go, bo nieśiądźiē do stołu, áż tu przyidźie.* Przyszedł: spoyrzy Sámuel ná koło; stánelo. Rzekł Pan: *wstáń á pomáż go boć ten iest. Wźiął*
tedy

*tedy Sámuel rog oliwy, y pomázał go w pośrzod-
ku bráciey iego. y obrocony iest Duch Páński ná
Dawidá.* Miłośćiwszy Boże/ ktożby kiedy my-
ślił o pástuszce ná Krolestwo? nikt z ludźi nie
myślił/ Bog sam myślił: ktory śie nikogo nie do-
kłádał w tym kołá obroćie. Przetoż znáczna iest
w promocyey tákiey Dei gratia. Descendi, mowi Ier: 18.
Ieremiász/ in domum figuli, & ecce ipse faciebat opus
super rotam, & dissipatum est vas quod ipse faciebat è
luto in manibus suis, conuersusq; fecit vas alterum, sicut
placuerat in oculis eius, vt faceret. *Wstapiłem do do-
mu gárcárzá iednego ktory robił robotę swą ná
kole; skáziło śię naczynie, ktore on czynił z gli-
ny rękomá swemi, á on wroćiwszy śię vczynił in-
sze naczynie, iáko śię w oczách iego podobáło.*
Kręći śię ná czás koło Páńskie w Krolestwách/
y zmierzá wrzokomo ku iednemu / ktorego y
vrodá/ y fámilia y fauor wiela ná rzady námy-
ká/ wszyscy tuszą że będźie z niego Miłośćiwy
Naiásnieyszy Pan/ áż Bog foze popsuie/ y tego
náczyniem wybranem Krolestwu poda / o kto-
rym nikt myśli nie ma.

Powtore to koło Bog w ręke oddáie lu-
dźiom / áby im przez rodzai pospolity obrácáli/
ordinuiąc/ áby tego witáli Krolem/ ktory śie
pierw-

2\. Ludźiom to koło Bog oddaie.

pierwßy z Krolá narodźi Oycá/ sám tylko sobie generálny naturze obwiązány konkurs zostáwuiąc/ á nie więcey czyniąc/ áby kto był Krolem niżli áby był człowiekiem; dla czego też może sie to koło nazwáć *Rota natiuitatis*, ná ktorey Bog genealogią Krolewską rospisuie/ wnuki/ práwnuki/ páprawnuki. Zá tákim kołá obrotem stánął

Iac. 5.

kożdy Krol Judzki/ począwßy od Roboámá/ ktorego przodkowi Sálomonowi dał Bog koło w ręce. Ponam in sæculum sæculi semen eius, & thronum eius sicut dies cæli. Jáko ná sphærze słoneczney rozráchowano dźień po dniu: ták ná tym kole Bog rozráchowáł Krolá po Krolu: Dauid ex ea quæ fuit Vriæ genuit Salomonē, Salomon genuit Roboā; Roboam autem genuit Abiam, Abias autem genuit Aza, Aza autem genuit Iozaphat, Iozaphat autem genuit Iorā y dáley: ktemu iáko miedzy dniem á dniem srzodkuie noc: ták miedzy Krolem á Krolem srzodkuie śmierć: ießcze iáko miedzy dniámi iedne są święte/ drugie powßednie: ták miedzy Krolámi iedni są święći: drudzy świátowi. Nawet iáko dźień bywa ieden dłużßy/ drugi krotßy: ták y Krol ieden żyie dłużey/ niżli drugi: bywá dźień ieden iásny/ drugi chmurny/ mglisty/ niepogodny: ták Krol ieden wesoły/drugi kwáśny/ nielitośćiwy / przykry. Miłośćiwi Krolowie

Psal. 88.

Matth. 1.

Krolowie dniom po dobni.

żyß-

Hiszpáński/ Francuzki/ Angielski/ Duński lubo gościncem nátury przez succesśia thronow dochodźicie; przećie y wy *Dei gratia* Krolámi się tytułuyćie: bo czy to máła pierwsza *Dei gratia*, żeśćie ná płodne rodźice nápádli? czy to y druga mała gratia/ żeśćie w żywotách mátek wászych nie pomárli? czy to máła trzećia *Dei gratia*/ żeśćie pierwszym narodzeniem ná świát wyszli? ześćie náwet tych lat/ w ktorych was berło potyka/ dopędźili? Dáie znáć Albertus Magnus/ że w Wenecyey w kośćiele Márká S. widźiał kámien/ Achátem go zwano/ ktory głowy krolewskiey vkoronowáney/ zlinyi álbo z żyłek iákichśi przyrodzonych wyrázny ná sobie miał konterfet; pytam komu ten kámień powinien zá krolewská twarz y korone? nie rzemieśnikowi/ bo czy ćiosány? czy strugány? czy rysowány? nie; winien tylko sámemu natury Authorowi. *Alb. in Mag: natur.*

Potrzećie to koło Bog z ludźmi wespoł osobliwym konkursem obraca; to iest pospołu z ludźmi Krole przez wolne głosy obiera: dla czego też to koło nazwáć możem/ *rotam in medio rotæ*, ponieważ w rády y wotá ludzkie/ bez narusze nia swobody y wolnośći/ wchodzą rády y wotá Bozkie. Zá tákim kołá obrotem stánął Saul 3. Pospołu z ludźmi Bog kołem obraca. *Ezech. 1.*

Krol pierwßy Izráelſki/ bo przez loſy był obrány/ náktorych ſpoſob (iáko ſtársi Rabinowie
1. Reg. 10. twierdzą) lud się zmowił/ y zá kándydaty dwánáśćie ſtáwił pokolenia; z tych padł los ná pokolenie Beniáminowe/po tym ná fámilią Metrego/ y obrácálo się koło Elekcyey Páńſkiey/ áż ſtánęło ná Saulu ſynu Cis. Zá tákim też kołá obrotem/ y v ćiebie cny národźie Polſki y Litewſki oyczyzno złotá/ krolowie ſtáwáią/ zá wolnemi głoſámi pod niewidomym direktorem Duchem S. á widomym Naywielebnieyßym Primáſem/ korony y berlá biorą. Twoy to miedzy wielą innemi narodámi przywiley/ w ktorym zdwiemá tylko w Europie Rzymſkiemi ſtolicámi Apoſtolſką y Ceſárſką rowność maß/ á innych zazdrość ná się obracaß.

Chwalęć to/ że v ćiebie płuży nie fortuná / nie potęgá/ nie naturá/ ále ſámá tylko cnotá: w dźiedźictwo kleynotu nie dáieß/ ktoregoś ſáma nie dźiedźictwem ále odważnym nábyłá dźiełem/ mieczem/ krwią/ od iednego gniazdeczká kilku białych orląt / tám gdźie dźiś Gniezno/ záczawßy: chwalę/ że tego po liniey nie pußczaß/ czegoś ſámá nie przez proſtą linią/ ále kręcąc się y po tych y po owych trudnośći ámfráktách doſtáwáłá

Chalebna Polska od elekcyi Krolow.

wáłá: chwale/że lubo cnotę Krolow zeszłych Pánow swych poważasz y miłuiesz: przećie wiedząc/ że nie záwsze bywáią potomkowie cnoty rodźićielskiey dźiedźicámi; gdyż z Dawidá świątobliwego vrodźił sie Amon każirodźiec/Absalon prześládowcá/ Adoniasz domowy zwádzcá: z Sálomoná mądrego Roboám głupi/ ktory ná rádźie młodych polegáiąc/ dźieśięć powiátow rázem vtráćił; z Jozáphátá przelewáiącego krew nieprzyiáćielską/ wyszedł Jorám przelewáiący krew bráterską : z Joziaszá wielkiego zá cześć Boską zeláńtá/ wyniknął Sedeciasz bałwochwalcá: wiedząc mowię to oyczyzno/ácześ ná tákie odrodne widoki domá nie pátrzáłá / boś niemal záwsze od pobożnych Pánow/ pobożne Krolewićę piástowáłá: wszákże zá powodem Antygoná Macedońskiego Krolá / ktory oycowskich zásług w synách nichćiał koronowáć/ własney cnoty po potomkách krolewskich do korony requiruiesz. Kokerus

Jákoć to chwale/ tákći zá owo dźiękuię/ że/ áczkolwiek wolność y teraz było/ co y przed tym wolno bywáło/ obrácáć koło rád y wotow swoich do źiem Niemieckiey/ Fráncuzkiey/ Węgierskiey y do innych wszystkich świátá kráiow: prze- Dobrze czynią Polacy, że z domu Iagiełá obieráią Krole.

 ćię

cie iednák krwie Jagielowskiey nigdy niemiaſz/być iey przyſzło y zá morzem ná czás ſzukáć. Czyniſz to pomniąc ná świątobliwego onego przodká Władyſławá Jagielá poboznośc/ktora w tobie rozkrzewiał; ná ono ſzczeście/ná on pokoi złoty/ktorego cie nábáwiał; ná ſławę/ktorąć iednał; ná zaſługi ták w boiu/ iák w pokoiu/ ktoremi v ćiebie iák fundamentá nieśmiertelney potomkom pámiątki y ácceptácyey zakłádał/ ná dźielne odwagi/ ktoremi y przez się/y przez syny/ przez wnuki/ y práwnuki gránice twe rozſzerzał; w ſpráwiedliwość/ ktora naywierniey ſza kroleſtw ſtrazniczka ieſt/ opátrzył y pomnożył.

Dźiekuieć nawet y zá to/ żeś obrotem rád y wotow ſwoich ná Naiáśnieyſzym *WLADYSLAWIE ZYGMVNCIE* Krolu Szwedzkim/ obránym Cáru Moſkiewſkim ſtánelá. Bo luboś miáłá innych wſzelkiego poſzánowania/ baczenia/y ſamego kroleſtwá godnych Naiáśnieyſzych Krolewicow bracyi iego/ po Naiáśnieyſzym *ZYGMVNCIE* Krolu Polſkim y Szwedzkim pozoſtáłych potomkow; wſzákże obeyrzáłás się oyczyzno ná zgodnieyſze do rządow látá; obeyrzáłás się ná pieczetowáne po krwáwych polách meritá; obeyrzáłás się ná

Dobrze y to vczynili, że Naiás. Władysłáwá obráli.

wiek-

wiekßa experientia/ ná rozległa po postronnych kráiách sławe/ po ktorych on nie tylko swa krolewska osobe/ ále y świátu pozorna roznosił cnote/ dzielność y rozrywke. Zálećiłás w tey mierze wierność w dotrzymániu onych obietnic/ ktores po národzeniu tego Naiás: *WLADYSLAWA* często/ á gesto świetey pámieći *ZYGMVNTOWI III* Krolowi swemu przy winßowániu czyniłá; żes iuż nie miáłá wiecey zá morzem/ áni przez trzećie Krolestwo Páná ßukáć; á przy tym wygodziłás swemu pożytkowi/ wygodziłás sławie v obcych národow/ wygodziłás Chrześćiáńskich Pánow áffektá/ wygodziłas oczekiwániu wßystkiey Europy/ á świátus ná oko pokázáłá/ żeś dobrze/ vmieietnie / rostropnie obrotámi rad seymowych ßáfowáłá.

A lubos Rzeczyp: wolno kołem wolney Elekcyey wespoł z Pánem Bogiem obrácáłá/ prześie iednák wiedz wiedząc/ że Bog przodek trzymał w tym obroćie; bo on tákie Krole/ ktore swobodá ludzka obiera/ w wieczności przeyrzenia przeznacza/ y w czásie niegdy wprzod osobe námienia/ potym żadnego wolności Elektorow Wobroćie tego koła Pan Bog przodkuie.

row vſczerbku nie czyniąc/ ták głoſy ſpoſabia / że tę/ktorego zámierzył /nie pochybnie thron potyka. Bierzćie tego przykład o Saulu pierwſzym Krolu Izráelſkim/ o ktorym iużeſmy ſłuſzeli/ iż loſem od ludu námowionym obrány był: wſzákże dwá rázy go przed Elekcyą Bog Sámuelowi námienił/ raz dniem obwieſzczáiąc; Hac ipſa

1. Reg: 9. hora quæ nunc eſt; cras mittam virum ad te de terra Beniamin, & vnges eum Ducem ſuper populum meum Iſraël; á drugi raz pálcem vkázuiąc; Ecce vir quem dixerã tibi, iſte dominabitur populo meo. Pełne ſą podobnych przykłádow y świeckie Kroniki. Piſze

Vandal. 1. Kranzius / że pod ow czás/ kiedy w Czechách Libuſſá/ nie białogłowſkiego animuſzu Pánná krolowáłá/ nápárli śie Senatorowie/ áby ſobie koniecznie męzá iákiego do rządow ták wielkich przybráłá; oná długo śię ociągawſzy od Bogá przez orákulum nápomniona/ kázáłá ſwego nákochánſzego párepę nayſtroiniey vbráć/ ná ktorym wiec ſámá ieżdzáłá: Vbrano / z ſtáyni wywiedźiono; kázáłáż go wolno puśćić/ á Senatorom wſzędźie zá nim chodźić/dawſzy im przeſtrogę/ że iesliby ich koń ná człowieká iákiego ná ſtole żeláznym iedzącego nawiodł/ y przed nim ſtánął; áby tego nań wſádźili y przywiedli. Idźie

koń

koń vbrány przez polá / przez bagniſká/ przez brody/ przez láſy/ á Senatorowie zá nim; áż nie rychło pod ſáme południe / nayda Przybyſłáwá proſtego kmiotká/ ktory oraniem ſprácowány wywrociwſzy płużyce ná pląſzczyznie lemieſzá żeláznego iák ná ſtole obiád iadł. Tu koń ſtánał; á Senatorowie zaraz Przybyſłáwá wzieli/ná koniu poſadźili/ do Libuſſy z wielka vczćiwośćia przywiedli; ktorego gdy ſobie zá małżonká wźiełá/ RP. Czeſká zá Krolá ſobie obráłá. Pod czás pánowánia iego/wielkiego pokoiu/ ſzcześćia/ſławy/ Czechowie záżyli/ á po śmierći ná pámiątke owe płużyce w Prádze w Wácłáwá S. kośćiele chowáli/á przed nowym Krolem ná koronáciey iák kleynot nadrożſzy nośili. O niepoieta opátrznośći Páńſká! iáko toż daleka ná czás zaczynaſz! iáko przeznaczaſz! iáko śrzodki do thronu zgotowánego ſporządzaſz!

Aza y w tobie Naiáś: *WŁADISŁAWIE* rowney prowidentiey Páńſkiey żywego nie mamy wizerunku? y ćiebie Bog miedzy Krole Polſkie od wiekow przeyrzeniem policzył/á wczá śie przez orákulum / to ieſt/ przez Polſkiego náſzego Sámuelá/Societatis náſzey Kapłáná/ záwołánego od żywotá pobożnośći/ od náuki/ od chwały Przeyrzenie Boże około Naiáś: Władysłá- wa ná kroleſtwo.

chwały

chwały Bożey zárliwośći ná dworze Naiáśnieyszego rodźicá twe° Kaznodźieie X. Piotrá Skárge námienił. Ten oćiec w Postyly kazań swoich Roku 1595. táki o tobie / kiedyć ieszcze tylko było nád rok dwie niedźieli / iák łabedz w szedziwey stárośći Duchem Boskim nátchniony wyrok Boski drukiem świátu podał. Ty Synaczku Krolem Polskim zwány / służyc Pánu twemu / ktory ćie stworzył w dobrym spráwowániu ludu iego bedźiesz: władnąc masz sławą Władysławie / ábys ią z narodem y ludem twoim podniosł / á poniżoną podwyższył / pobożność y meztwo Jágiełá Władysławá / y drugie° tegoż imienia syná iego / ktory meżnie zdrowie swoie ná potrzebie Chrześćiáńskiey przećiw Turkom v Warny położył / mieć masz: ábyś z rodźicem twoim y z ludem twoim był bogosławiony ná wieki.

Oraculum o tym Polskie.

Aza

A za też Senatorowie oboigá narodow prognostyku sobie o krolowániu twoim przyszłym nie czynili z koniá twe°/ ktory się y tám y sám po krwáwych polách przebiegał: z żeláza twego/ nie ktoregoś w pokoiu w sposob stołu záżywał iáko Przybysław: áleś w boiu w sposob oręża dobywał/ iáko Władysław; nie do obiádu/ iáko Przybysław: lecz do niewczásu iáko Władysław. Azać náwet Pan Bog nie vsłał gościncá do Krolestwá: bá ták vsłał/ że wszytkich sercá k tobie náklonił/ wszytkich głosy ku tobie obrocił/ y ná thronie oycowskim w wolnym narodzie posádził. Znasz ná oko/ żeś *Dei gratia* stánał v nas Krolem Polskim; znasz/ y my znamy w wysádzeniu ciebie ná rzady Krolestwá/ Xięstw/ y wielu Prowinciy łáską Bożą/ zá ktorą oto dziś Krolowi nád Krolmi dziękuiemy/ á máiestatu iego prosiemy/ ábyś ty nam długo fortunnie pánował/ sławę narodu rozkrzewiał/ praw/ przywileiow/ y wolności nászych miłościwym pátronem był/ gránic rozprzestrzenicielem/ nieprzyiaciołom postráchem/ poddány cnot Krolewskich/ w ktorych obfituiesz/ konterfetem. *Fiat, Fiat.*

Prognostyk Polská.

CZESC.

CZĘSC WTORA

Iż Bog o porządnych Elekcyách Krolow znákámi zwierzchnemi pod czas vpewnia: á co my też mamy zá znaki tego, że niebo wespoł známi Krolá Iego Mośći Władysławá Zygmuntá obieráło.

Nie zá wsze źiemia zniebem się zgadza w obieraniu Krolow.

POnieważ niebo y ziemiá dwie Rzeczypospolite wolne ſą/ wolne zá tym głosy y losy máią/ á nie záwße się w obieraniu Krolow ſłucháią. Nam: Chrześc: Bywa to/ że się ziemiá niebá w ták poważney ſpráwie nie dokłada; ále tylko reſpektámi się ludzkiemi rządząc/ ku potędze/krwi/ przyiáźni/rády obraca. Apprehendet vir fratrem ſuum, & domeſticum patris ſui, & dicet. Veſtimentum tibi eſt, Princeps eſto noſter Bywá y to/ że niebo ná ziemſkie Elekcye częſto się nie podpiſuie; częſto pieczeci nie przykłada. Każe się Bog przećiw Izráelſkim Elekcyom Ozeaſzowi proteſtowáć. In gutture tuo ſit tuba quaſi aquila ſuper domum Domini, & c ipſi regnauerunt & non ex me, principes extiterunt, & non cognoui Bywa náwet y to/ że Krol zniebá authentyku rpodobaniá Boſkiego nie ma; bo go tyl

Iſai. 3.

Oſe 8.

ko Bog

Polskiemi nazywam; bo ich Polská nigdy przy Elekcyách nie widziáłá/ á wątpię żeby y słyszáłá: cudá/ ktore mamli z iákiemi cudámi cu- dzoziemskiemi rownáć/ nie mogę z lepszemi/ iáko z onemi Izráelskiemi z wynálastku Duchá S. znákámi/ ktoremi kiedyś Bog przez Sámuelá Prorokà o rządney Saulá ná Krolestwo Izrá- elskie wokácyey vpewniał. Námieniwszy Sá- muel Sáulowi imieniem Bożym przyszłe Krole- stwo; áby to Saul nie zá rzecz płonną / ále wła- śnie zá wolą Bożą poczytał/ trzy mu tego znáki podał. Pierwszy znák. *Potráfienie dwu meżow oznáymuiacych o ználeźieniu oślić zgubionych.* Cum abieris hodie à me, inuenies duos viros iuxta se-
1 Reg: 10. pulchrum Rachel in finibus Beniamin, dicentq; tibi. In- uentæ sunt asinæ ad quas ieras perquirendas. Drugi znák. *Nádeśćie trzech gośći z offiará- mi y pozdrowieniem.* Cumq; abieris inde, & vltra
Vers. 3 transieris, & veneris ad quercum Thabor, inuenient te tres viri ascendentes ad Deum in Bethel, vnus portans tres hædos, & alius tres tortas panis, & alius portans la- genam vini; cumq; te salutauerint, dabunt tibi duos pa- nes, & accipies de manu eorum. Trzeći znák. *Napá- dnienie ná Prorokow gromáde rokuiacych przy orszaku śpiewáiacych y gráiacych.* Post hæc veni- es ad collem Dei, vbi est statio Philistinorum, & cum in-
Vers 5. gressus fueris ibi vrbem, obuium habebis gregem Pro- pheta,

ke ktora ná ten czas nie wiedźieć zkad przylećiáłá/ y w nośku ámpułke z Krzyżmem przyniosłá/ ktorym Klodoweuszá pomászczono/ y po dźiś dźień Krole Fráncuzkie máßczą. O spráwo przemysłu Bostiego! ô rado madrości nie ziemskiey! ále niebieskiey!

A ia co zá cudowne znáki Naiaśnieyßy Władysłáwie Zygmuncie znayde/ ktoremi sympátya niebá z ziemia ná porzadne obránie twe pokaże? W tey mierze/ aczkolwiek bym mogł do onego pospolitego znáku Krolewskiego od Agezylauszá Lácedemońskiego Krolá podánego áppellowáć/ Illos Reges Diuino munere dari, qui dicunt optima, agunt honestissima; bo kogoż rostropne twoie słowá/ przezacne twoie dźiełá/ Krolewskie cnoty / známienite zábáwy godne v nas na wdźieczność/ godne v potomności na nieśmiertelność zarobki nie vpewnia; że zpowołánia práwie Boskiego máiestat thronu Polskiego osiádaß? wßákże ktoby requirował inßych cudownych z niebá znákow/ y na tych tobie przyßczęśliwey Elekcyey twey nie zeßło / w ktore kto pilno wglada/ pewnie z Dawidem zawoła A Domino factum est istud & est mirabile in oculis nostris Ja/ kiedy sie o nich zámyslam/ cudámi ie

Znák pospolity powołania ná Krolestwo.

Bruson lib: 7.

Psal: 117.

gustu. Popisał ná stole wszytkie litery Græckiey obiecádłá/ á przy káżdey literze posypał kilká ziárnek ięczmienia; puścił tedy kurá przećiw pokármowi y literom/ wrożąc/ że ieśli kur ziárn przy ktorych literach nie pozobie/ tym mu sámym nástępce początek imienia od liter pozostáłych máiącego pokaże. Przechadzał się kur miedzy literámi: y od innych wszytkich liter ziárná pozobał; tylko ziarn przy literach θεω áni tykał; domyslaiąc się tedy Wálens/ że ma nástąpić ábo Theobulus/ abo Theodorus/ ábo Theodatus wszytkie Theobule/ Theodory/ Theodáty/ ktore zá pilnym opytem náleziono pozabiiał/ á Bog tym czásem Theodozyuszá táiemnie przechowywał/ ktory korone po nim odzierżał. Ná czás defekt iáki ziemie około inauguracyey Krolow obmysłem y sposobem cudownym zakłada; táki záłożył defekt przy Koronácyey Klodoweuszá Francuzkiego Krolá/ ktorego kiedy Remigiusz ś. Biskup Remeński ná Krolestwo máśćić miał/ oleiu świętego Kapellan przynieść zábaczył. Co tu czynić? owotu niepodobna sie Kapellanowi przez lud ściśle nąbity przećisnąć; owotu bez oleiu świętego nie podobna w ceremoniách około Krolá postępowáć; áliżści Bog zrządził gołębicę

Gaguin de rebus Franc.

ko Bog zá grzechy ludzkie przepuszcza; iáko przepuścił Jeroboámá zá grzechy Izráelskie/ do ktorego lubo przez Izáiaszá Proroká mowi/ Ecce ego scindam Regem Salomonis, & dabo tibi decem tribus: wszákże przez to (dabo) podług tłumáczow mieysca tego/ nie znáczy sie rzetelne ná regiment podáwánie: ale tylko Boskie wsposob karánia zá schyz̃ę ludu/ przepuszczenie. Iż tedy trudna rzecz iest miedzy Krolem od sámey tylko ziemie/ á Krolem od ziemie oraz y niebá podánym rozeznáć; dla tego Bog zwierzchnemi pod czás znákámi obwieszcza/ ná czyie Elekcya z suffrágium swoim nayważnieyszym przypada. Ná czás ábowiem prez nieme iákie stworzenie osobę ná regiment vkázuie. Ták Gieyserykowi Wándálskiemu Krolowi Marcyaná przyszłego Cesárzá pokázał/ kiedy sie nád nim w więzieniu śiedzącym/ orzeł co raz przelatywał. Ná czás kogo podáć mysli od wiszącego iákiego niebespieczenstwá opátrznością cudowną wáruie. Ták wárowal nie tylko od Athaliey Ioáſá na Izráelskie Krolestwo; ále y Theodosiuszá od Wálensá ná Cárogrodzkie Cesárstwo. Chcąc wiedzieć/ á ráczey zábić Walens nastepce swego ná wschodne Cesárstwo/ zążył nie ták prognostyku iáko

2. Reg: 21.

Bog pod czás oswym podániu Pánow, znakami oznacza.

Baron tom: 5. Annal.

4 Reg 11.

In hystor. Eccles:

phetarum &c. & ante eos psalterium, & tympanum, & tibiam, & cytharam, ipsosq; prophetantes, & insiliet in te spiritus Domini & prophetabis cum eis, & mutaberis in virum alium. Te znáki iák pewne ástá dawszy/ zámyká rzecz Sámuel. Quando ergo euenerint signa hæc omnia tibi, fac quæcunq; inuenerit manus tua, quia Dominus tecum est.

Iesli ia też te wszystkie znáki/ ábo ráczey násze Polskie cudá przy Elekcyey twey Naiáśnieyszy Krolu tym porządkiem wylicze/ ieśli kożde ná oko pokaże; koniecznie á nie pochybnie cie upewnie/ że tecum est Dominus; to iest/ że sie do mianowania twey przenadostoynieyszey osoby Niebo przyłożyło; upewnie y łáski wásze/ że iesli to/ co sie w Wárszawie pod czás Elekcyey wászey działo uważycie/ łatwie Sámuelowi mowiącemu uwierzycie. Certe videtis quem elegit Dominus, quoniam non sit similis ei in omni populo. 1. Reg: 10.

PIERWSZE CVDO POSLKIE.

Pokoy pospolity domowy pod czás Elekcyey Wárszáwskiey.

Chcąc Sámuel o woli Bożey Saulá upewnić ná Páństwo Izráelskie/ dáie mu tego znák pierwszy záiste ná pozor nie poczesny. Gdy odey

1. Reg: 10. *odeydźieſʒ, práwi, odemnie, naydźieſʒ pare mężow v grobu Racheli ná gránicách Beniámin. y rzeka tobie, NALAZŁY SIĘ OSLICE.* Co Sámuelu? I nie należyſʒ iuż Saulowi myślić o czym inſʒem poważnieyſʒem y pilnieyſʒem? o ſeymách/ o rządách/ o krolewſkich intratách/ o poborách? I pierwſʒyſʒ iego koncept ma bydź o oslicách? Iużći to Saul nie páſtuchem: ále Krolem/

Iſai. 32. Princeps ea quæ ſunt digna Principe cogitabit, á

Ibid. v. 1. Krolem tákim/ ktoremuż dopiero powiedźiał/ Liberabis populum Dei de manibus inimicorum eius, qui in circuitu eius ſunt, ie wojowáć będźie należáło. Day mu ty ráczey ten znák/ że nálázły śie konie/ rynſʒtunki/ zbroie/ oręże/ nie oſlice.

Sámuel co mowi nie z śiebie mowi/ pátrzćie ná ráde Boſką. Chćiał Bog Elekcyą Saulá poſpolitym pokoiem domowym obwárowáć przez oslić należienie. Bo czy nie wiedzą láſki wáſʒe/ iák wielka byłá po zgubie támtych oslic/ y tu y owdźie turbacia? turbacia Oycu Cis dla ſʒkody; turbacia Saulowi y czeládźi dla zguby ktorey ſʒukáli; turbacia rozlicznym wioſkom/ miáſtom/ powiátom w ktorych śie poſłáńcy o oſlicách przepytywáli/ ſʒperáli/ páſtwiſká y obory tám y ſám zwiedzáli. Tranſierunt per terram Saliſſam &

Należieniem oſlic Bog Saulá vpewniło kroleſtwie, dla pokoiu w Elekcycy.

1. Reg. 9.

non

non inuenerunt, transierunt & per terram Salim, & non erant, & per terram Iemini, & non repererunt. Wielki niepokoy wielom te oślice zgubione zádáwáły. Bog tedy chcąc áby spokoina byłá Saulowá Elekcya; áby w pokoiu y sam w osobnym / y wszyscy w pospolitym zostáwáli / ordynował / áby mu to powiedziáno przy grobie / ná ktory ludzie pámiętáiąc nie rádzi sie z prawdą miáią; Inuentæ sunt asinæ.

Naywielebnieyszy Prymásie / Jásnie Wielebni / Jásnie Wielmożni Senatorowie / Vrodzeni / Szláchetni z kołá Rycerskiego Pánowie / y wy wszyscy / ktorzyście v grobu iuż nie tylko Ráchelí Naiásnieyszey Konstánciey Krolowey / ále y sámego Pátryárchy Jákubá Náiásnieyszego *ZYGMVNTA* Krolá w Wárszáwie stáneli / á záżylizeście tákiego pokoiu; nie mowię ná wálnych Seymách / nie mowię ná gromádnych Trybunałách / ále choć powiátowych wászych ziázdách? Jeśli iedno z drugim zrownaćie / á vważycie że pod ow czás / kiedy sie ściągneli niemal wszyscy Senatorowie / wszystkie Woiewodztwá / powiaty / gromádne woyská; pod ow czás kiedy Pan ná márách / Pani ná márách / pod ow czás kiedy traktaty siedmioniedzielne o wszy-

Cudowny pokoy w naszey teraznieyszey Elekcyey.

kich prawach/ wszystkich wolnościach/ o obrániu sámego Páná/ zá ktorym zdrowie násze y máietności násze; á przecie nikogo/ nie mowię nie zábito/ ále áni rániono/ áni strzelono/ áni znácznie ábo vszkodzono/ ábo zniewazono. Jesli mowię to v siebie vważycie; ow pokoy/ nie pokoiem/ ále cudem Polskim názowiecie/ mowiąc z Dawidem. Manus, Domini excelsa,& non nostra fecit
Psal. 96. hæc omnia. O czym kiedy ia się też w myśl zápuszczam/ nazwiská iákiego mieyscu onemu rad y deliberacyy wászych szukam. Ono mieysce czy názwáć miam obozem czy kościołem? Jeśli obozem; názowie obozem Jakubowym/ álbo raczey Anielskim. Będąc Jákub w drodze do Mezo-
Gen. 32. potámiey/ obaczy vsze iákieś niebieskie/ y mowi. Castra Dei sunt hæc,& appellauit nomen loci illius Manahaim, Castra; á przecie tám Jákub zgiełku niesłyszał/ bitwy nie widział. Jeśli kościołem: ná-
3. Reg. 6. zowie kościołem Salomonowym. Malleus & securis, & omne ferramentum non sunt audita in domo, cum ædificaretur domus Domini. Nie dziw; bo go z kámieni ciosánych/ heblowánych/ y doskonále wyrobionych skłádano. V nás dziw; bo iák wiele trzebá było pociosywáć/ iák wiele exorbitántiy heblowáć/ iák wiele z constitutiámi oboygá ná-
rodow

rodow wyrownywáć! Jeśli obozem; názowie obozem Sunámickim. Quid videbis in Sunamite nisi choros castrorum? W obozie spodziewałbym sie bitwy/ aż nie słyszę/ tylko chory/ tylko porządne deliberátye/ orácye / legátye/ odpowiedzi/ nigdy strzelby. Jeśli kościołem; názowie kościołem pokoiu/ ktory Wespásianus wróciwszy sie do Rzymu restaurował/ áby w nim skárbow z kościołá Hierozolymskiego wynieśionych dochował. Dochował ći/ ále yż zá zaporámi/ zamkámi/ kłodkámi nie dziw; to v nas dziw/ że nam otworzyste pole/*immunitates, iura*, ták *ciuilia* iáko y *Ecclesiastica*, w wszelkim wárunku dotrzymáło. Cant. 6. Fulgos.

Owe szopy iáko názwáć! názowie ią wieżą Dawidową; mille clypei pendent ex ea, omnis armatura fortium. Lubo rycerskámi stáły woyská: nie tysiącámi/ ále niemal millionámi: przećie oręża wszytkich nie były w vżywániu/ ále w záwieszeniu ná iednym kołku ostrego posłuszeństwá. Cant. 4.

Onemu wászemu okopowi nazwiská w kálepinie świátá tego nie náyduie. Bo on okop nie był mieyscem tego nászego/ ále iákiegoś inszego świátá. Coż iest ten świát? iest iedno mieysce podług Chryzostomá S. vbi calumniæ, vbi inuidiæ, Chrysost. oratione de S. Philogonio Tom. 3.

 vbi

vbi perturbationes, vbi iræ, vbi cupiditates, vbi innumerabiles insidiæ, vbi quotidianæ solicitudines, vbi perpetua, ubiq; succedentia mala sunt, innumeros ex omni parte dolores afferentia, á przyczyna te° wßytkiego iest pará słow MEVM ac TVVM, frigidum illud verbum, & quidquid est malorum in vitam nostram inuehens, innumeraq; gignens bella. W náßym lepák obozie nullæ calumniæ; nullæ inuidiæ, nullæ perturbationes, nullæ iræ. Czemu? bo lubo źimie/ nie było źimne ono słowo *MOIE y TWOIE. Inuentæ sunt asinæ*, kázdy zostawał przy swym. Nie trudno w gromádźie o zwáde; by dobrze przyczyny nie było/ znaydźie zwáde y w pustkách on/ ktoreğ Jan święty widźiał Cum aperuisset agnus sigillum secundum, exiuit equus rufùs, & qui sedebat super illum

Apoc: 6. datum est ei vt sumeret pacem de terra; & vt inuicem se interficiant, datus est ei gladius magnus. Siedźi ná koniu/ predko śie wiec przeieżdża dla odległośći od powiátu do powiátu; á teraz w bliskośći powiátow zgromádzonych/ by był y konia nie miał/ mogłby wiele był złego spráwić y piechotą/ mießáiąc/ ßczuiąc/ ná poiedynki zwodząc: ále y ten śie nie vćießył/ żyły koniowi pod nim iáko kiedyś pod Jebuzeyczykámi przederznioná/ miecza przytępiono/ krew od ktorey śie koń czerwieniał stár-

Michea. 4. to/ á zgołá śie wypełniło owo Micheaßowe

we proroctwo. Concident gladios ſuos in vomeres, & haſtas ſuas in ligones: non ſumet gens aduerſus gentem gladium, ſedebit vir ſubtus vineam ſuam, & ſubtus ficum ſuam, & non erit qui exterreat. Cudo Polſkie.

Kiedy ia ſie o przyczynie badam tego nie zwyczáynego pokoiu/ przychodzi mi ná pámieć ono co czytam w hyſtoriey Laguiricyuſá S. Hieropolſkiego Biſkupá. Ten będąc w Thraciey/ przyßedł do Moryſenow/ v ktorych áni spráwiedliwość/ áni czułość / áni oſtrożność w Rzeczypoſp. nie kwitnełá. Skárżyli ſie tedy przed nim ná vſtáwiczne bunty/ háláſy/ rokoße/ niepokoie/ wiedząc dobrze mąż S. o ich nierządzie/ dał im náukę táką. Socialis pax eſt Moriſeni, ſoror eius eſt æquitas; mater ſedulitas, filia ſecuritas. Si germanitatem hanc pacis tenueritis, pacem intus incolam habebitis. Zá czym oni dáli ſobie POKOY że wßyſtka ta rodzina/ z matką/ z ſioſtrą/ z corką/ wymálowáć/ ták iáko my owo Zophia ś. z Wiárą/ Nadzieią/ Miłością/ máluiemy. O nie w obrázie ále w rzeczy ſámey iák w elekcyey Saulowey/ ták w elekcyey onegdayßey/ pokoy z rodziną ſwą v nas ſtanął.

Co zá przyczyna onego pokoiu Wárszawskiego.

Epitom. var: hyſtor.

SOROR ÆQVITAS. Czemu one oſlice zá ktoremi ſie Saul zápędzał nie zginęły? ſpráwiłá

Pierwsza przyczyna surowa sprawiedliwość.

wiłá to/ soror pacis Æquitas; Bo spráwiedliwość to/ że błądzących nikt nie záiął/ spráwiedliwość y to/ że ie wrocił/ iesli ie kto był zaiał. Zátym pokoy. Czemu też v nas káždy w zdrowiu/w sławie/w reputácyey/y w tym wßytkim co z sobą miał cáły stanął? spráwiłá to táż soror pacis æquitas. O tákći/kocháią się w sobie te dwie siostry. Słowá są Augustyna S. Duæ amicæ sunt, iustitia & pax, ipsæ se osculantur, si amicam pacis non amaueris, non te amabit ipsa pax, nec veniet ad te. Zá onym Rycerzem/ ktory ná koniu czerwonym siedząc ludźie ná ziemi buntował/nástępuie zaraz hárcerz drugi. Cum aperuisset agnus sigillum tertium, & ecce equus niger, & qui sedebat super illum, habebat stateram in manu sua, & audiui tanquam vocem in medio quatuor animalium dicentium, Bilibris tritici denario vno, & tres bilibres hordei denario vno, & vinum & oleum ne læseris. Czemu ten hárcerz w tropy pierwßego zaraz wstępuie? temu yż ow przećiw práwu mieczá zażywał: tedy ten ßalą spráwiedliwośći w ręku ßáfuiąc/ßkod w ziárnie/w winie/ w oleiu postrzega/ y woła. *Ne læseris; Nie obrażay.*

August: in Psal. 84.

Apoc 6.

Wam dáć ten dánk/ wam tę sławę Jásnie Wielmożni Marßałkowie/ Wielmożni/ rządzeni oboigá narodow Parlámentarze/ ktorzyśćie

sprá-

spráwiedliwośćią świętą pod ów czas szafowáli/ byliście w wárowaniu szkod y naymniey- szych Tráianámi/ byliście w dekretách Areo- págitámi/ byliście w exekucyey Seleukámi. V wászych subsellia Erat opus iustitiæ pax, & cultus iu- stitiæ silentium. Dano komu zakaz/ trudno nie stánać; *cultus*; wtym *iustitiæ*; trudnośie ná wy- mowkę w niesłusznośći zdobyć/ silentium. Po- tentátowi silentium/ krewnemu silentium/ zá- chowálcemu/ y przyiaćielowi silentium; sámemu tylko spráwiedliwemu *pax*. Nazywaliście ten sąd kápturem/ radbym wiedział iákim? czy świą- tobliwym klásztornym? Nie; bo przy owym ká- pturze/ chodźi patientia/ á przy wászym nie cho- dźiłá. Qui ad gladium, ad gladium, qui ad mortem ad mortem, qui ad captiuitatem ad captiuitatem? Czy Já- strzebi? nie; Jástrząb szárpa/ rwie gdźie może/ á wam ná oczách byłá przestrogá Duchá S. Munera excæcant oculos sapientum, & peruertunt causas iustorum. Czy ow podrożny? ták iest: káptur ow iest obroná ná deszcz y ná plutę: ták też ká- ptur ow wász pod czás elekcyey był prawem o- strem bez appellácyey/ ktorymeśmy głowę od grádu szkod/ od pluty krzywd sąsiedzkich/ y lu- dźi zuchwáłych okrywáli. Dźiękuię wam tedy koło

Isa. 31.
Ierem: 15.
Deut. 6.

koło Senatorskie / y Szláchecskie / źeście do-
brze około S. spráwiedliwości częścia z vrzędu
Marszałkowskiey w okácyey/części z Brackiey
delegácyey pilno chodzili; dziękuią wszyscy kto-
rzy tam byli zá pokoy/ ktorego zażyli. Dziękú-
ia ktorzy nie byli/ że zdrowych / we wszem cá-
łych z wroconych przywitáli/ małżonki mężow/
synowie oycow / oycowie synow / słudzy
Pánow; vkázaliście postronnym narodom/ że y
w wolney Rzeczyp: kárnosć bydź może. Po
szánowáliście vmbras zmárłych kolew ich má-
iestatow / á nowemuście Pánu otuchę dáli / że
się nápotym w publicznych ziázdách pokoy po-
spolity ostremi wárunkami może nienárusze-
nie záchowáć/ y tákie cudo Polskie ná potym
co seym widywáć.

MATER SEDVLITAS, czemuli Sáu-
lá w ten czas Bog powołał ná krolestwo/ kiedy
oślic pilno szukał? czy wielka rzecz zgubá oślic?
iuż kiedy Saul krolestwo nalazł/ máła w oślicách
szkodá. Wász to Pánowie koronni y PP. Litew-
scy konterfet/ wyście ná on czás Krolá obráli/
kiedyście szkod namnieyszych w Rzeczyp: do-
chodzili/ miárkuiąc się mądrą iednego Senato-
rá Athenskiego przestrogą. Nihil est cautis homi-
nibus

Druga przyczyna pilność około szkod y exhorbitantyi R.P.

nibus & circumspectis adeò formidabile, quin diligentia praecaueri possit, nec vllum malum est, quin incautis euenire queat. Otworzyłeś Orle oczy y przed się y zá się/pátrzyłeś około śiebie/ieślis piórká iákiego nie vronił/ bo wieß/ co to dźiś vronić piórko/ iutro piórko; ßłoby zá tym/ że ktorys się pod obłoki lotem podnosił/ muśiałbyś iak podpießáły chodźić. Sublatæ sunt alæ aquilæ, & stetit super pedes quasi homo. Opátrzyłeś się wßedźie Achábie zbroiá/ cóż potym kiedyś iednego mieyscá choć máłego nieopátrzył? Quidam tetendit in incertum sagittam dirigens, & casu percussit Regem Izraël inter pulmonem & stomachum. Obwárowáłeś Goliáćie pierśi pancerzem/głowę ßyßakiem/ále Dawidowi dosyć ná máłey dźiureczce/ przez ktorą ćie w czoło tráfi y obáli. Nie wielka się zda ßkodá kilká włoskow z głowy vtráćić/ ále Sámsonie vtráćißli ie; ty ktorys nie dawno prowozy rozrywał/ ßeseka tyśiąc chłopow obálał/ wieże/ báßty ná rámionach dźwigał; oczy vtráćiß/ w wieży nieprzyiáćielskie przyidźieß/żárna obrácáć będźieß/ śmiechem Xiążętom zostánieß. Nie wielka ßkodá/że kropelká w dáchu dźiurkę naydźie/ ále pátrz co nástepuie; in stillicidijs humiliabitur contignatio. Nie wielki ná gorze kámyczek/ á prze

Demost: in 25. proam.
Dan 7.
Nie trzeba y máłych ßkod lekćie ważyć.
3 Reg. 19.
1. Reg. 18.
Iudic. 19.
Prou 19.

przećie ták wielka ſtátue Nábuchodonozorá bez dokládu iák obáli/ y złote obmyſły krolewſkie/ y ſrebrne rády Senatorſkie/ miedziáne y żelázne śiły rycerſkie wpył obroći. Nie wielká ſzkodá/ że po ziemi śię wáláią krzynki chlebá v Krolá nád krolmi/ ktory z pięćiorgá chlebá pięć tyśiecy ludu nákarmił; á przećieć y on kazał te krzynki zbieráć.
Ioan. 6. Colligite fragmenta ne pereant.

Czy wielka rzecz náddáć káżdemu rokowi godżinnych minutek dżieśięć/ á przećie to w kálendarzu wielką odmiánę około Wielkiey nocy vczyniło. Vżywa kośćioł S. ieſzcze od Iuliuſzá Ceſárzá poſtánowionego roku/ záwieráiącego w ſobie trzyſtá ſześćdżieśiąt y pięć dni / godżin ſześć: ále iż ten rok ieſt więtſzy nád obrot niebieſki dżieśiąćią minut/ y czterdżieſtą cztyromá czaſteczkámi iedney minuty/ (gdyſz prawdżiwy rok rowny biegowi niebieſkiemu podług kompútu Alphonſá Krolá Hiſzpáńſkiego/ tylko trzyſtá ſześćdżieśiąt y pięć dni/ godżin pięć/ cztyrdżieśći dżiewięć minut / ſzeſnaśćie ſecundá w ſobie zámykáć ma.) tych minut kośćioł ſobie zá nic nie miał; álić od Concilium Niceńſkiego áż do Gregorzá *XIII.* to ieſt do roku 1582 *Æquinoctia* vſtąpiły dżieśiąćią dni; ták/ że iuż poźniey

Zkąd około wielkiey nocy błąd.

iednym

iednym miesiącem nád kanon Boſki pod czás Wielkanoc świecono; y kiedyby świát ſtał przez dwádzieściá cztyry tyſiące/ y pieć ſet lat/pátrzcie do czegoby przyſzło! do tego/ żeby według ſtárego kálendarzá w Septembrze odpráwowano Páſchá.

Rozwáżáliście wy to wſzytko ſobie; dla tego ná tymeſcie wielkie/ długie/y poważne deliberácye pokłádáli/ iákobyście mogli piorká zebráć praw vtronionych: iákoby wam włoſy meſtwá/ y potegi dawney odroſły. Obmyſliliście fortece ná gránicách/ áby dziurki żádney ſtrzałá nieprzyiacielſka nie ználázłá: obmyśliliście żołnierzom/iáko Rzeczyp: czołu/ od niedoſtátku obrone przez żołdu podwyżſzenie: obwárowáliście dách oyczyzny ſpráwiedliwością/ áby kroplá łez niewinnych ludzi dárino vciśnionych przezeń nie kápáłá. Szukáliście pilno krſzynek chlebow/ kiedyście o dobrách ſtołowych krolewſkich/áby przez Oeconomie nie odchodziły/wárunek vczynili. Podobáią mi sie owe o groſzu iednym/ ktorego w koronie ort kázdy ſzácunkiem nie dochodził/długie y kłopotliwe nárády. Bo v nas groſze ſą minuty/ktorych kto nie pilnuie/pobładzi wrynkowem kálendarzu. Podobáią roſtropne o ná-

wczym tá pilnośc za leżáłá?

práwie exorbitáncyi námowy; rek chcie o re-kuperowániu tego co od kroleſtwá zá przodkow ieszcze odeszlo tráktaty: tezci y Saul oſlic szukał/ ktore nie on ſam/ále kto inszy zgubił. Poczuway ſie cny národzie w ſwey cáłoſci/ vpátruy Orle koronny/ y máłe vtráty/ goń Pogoni Litewſká y drobne szkody. Minimum pro magno placeat tibi, & improperium non audies. A zachowácieli to w exekuciey coście vrádzili/ będzie pokoy; owszem będzie cudo nád cudámi.

Eccl: 29.

FILIA SECVRITAS, winszuieć Saulu/ że ćie nowiná od gránic po czás elekcyey dobra doszłá. Dixerunt duo viri in finibus Beniamin, inuentæ ſunt Aſinæ. A bym ia też tobie národzie Polſki y Litewſki rownego szczęśćia powinszował/ odpuść/ że Xieztwá y Prowincie twoie dziś názowie oſlicámi. Wiemći ia iáką cenę wásze Páńſtwa mam szácowáć/ y od zacnośći/ y od obfitośći/ y od vżyteczności: wszákże y tegom wiádom/ że przećie nie ſą Xieztwá wásze zacnieysze niźli Xieztwo Izáchárowe/ niźli Páńſtwo Perſkie Cyruſowe/ niźli kroleſtwo Judzkie Jezuſowe; á iednák to wszyſtko Duch S. pochrzćił oſlicámi. Izáchár względem pokolenia y dzierżaw ſwoich Aſinus fortis;

Trzećiá przyczyná beſpieczeńſtwo.

Násze Páńſtwo cc.

Gen. 49.

Cyrus

Cyrus aſcenſor aſini. Pan y zbáwićiel náß ná o- *Iſa. 21.*
ſlicy/ ktora narod Izráelſki figurowáłá/ w Je- *Luc. 19.*
ruzalem po krolewſku tryumphował/ Lætare fi- *Zachar: 9.*
lia Sion ecce Rex tuus venit tibi manſuetus & mitis, ſe-
dens ſuper aſinam. Wiadomemy tego/ że nie ták
ieſt oſieł podły/ nie ták nikczemny iák go kłádą.
Poczeſny bywał kiedyś y wzgledem ćeny/ gdyż *Alex: ab A-*
raz poczworne z osłow w Rzymie po trzy kroć *lex: lib: 5.*
ſtem tyśiecy ßácowano: poczeſny y wzgledem *c. 8.*
vżytecznośći woienney/ gdyż w Indiách wſcho-
dnich nie końmi ále oſłámi woiowano: áni też
ták ieſt tepy ábo nie dowćipny/ iáko rozumieią/
gdyż v kábálliſtow hieroglyphikiem był mądro-
śći; á Ammoniuß wielki miſtrz w Alexándriey *Valer: Pierius*
przy Orygeneśie y Porphyriuśie oſłá mieć
chćiał trzećiego auditorá. Wiadomem náwet po
rocznego obeśćia Xieztw y Páńſtw wáßych. o
záiſteć oſlice. Tknę ćiężárow; oſlice/ *onus aſino.*
Tknę prac/ zabaw wſtáwicznych iák w boiu *Eccl: 33.*
ták w pokoiu; Oſlice/ aſinus ſuppoſuit humeros ad
portandum, Tknę poborow/ podátkow/ myt/ ceł: *Gen: 49.*
Aſinus factus eſt tributis ſeruiens. W Polßcze y w
Litwie chłop własny ośieł: pełni śię w nim oná *Co ieſt*
trefna Demokrytowá powiaſtká. Jeśli kogo/ *chłop*
práwi/ niedźwiadek vkąśi/ á on to do vchá oſło- *Polsky y*
L.

 wi

Pierius. wi poßcpce. *Ośle niedzwiadek mie vkąśił:* wo- len ſam od bolu zoſtawa/ á náoſtá niemoc przed odzi. To sie práwdziwie v nas iśći. Kie- dy ná Pány dokuká od poborow/ nákłádow ná Rzeczyp/ prac/ciężárow/tedy oni to poddánym do vchá poßepcą. *Chłopi trzeba pobor dać, trzebá ſtácya żołnierżowi składać, trzebá ia podwodámi zá niemi wieść.* Iták Pánowie od bolu wol ni/ á chłopi boleią. O tych oſlicách/Páńſtwách/ Prowinciách náßych/pod czás elekcyey co zá no- winá? czy sie nálázły? nálázły / kiedy pod ten czás niebeſpieczny bez Páſterzá żadney nie záieto.

Co zá beſpieczenſtwo od Szwedá. Mamy duos viros in finibus Szwedá y Mo- ſkwicina; obádwá iuxta ſepulchrum Rácheli oy- czyzny mátki náßey: bo czy máło Polſkich y Li- tewſkich v nich mogił? Co zá nowiná od Szwe- dá? Dobrze przed Elekcya doßły Woie- wodzſtw/Powiátow y ſáme° Seymu Szwed- dzkie liſty(tußą báczni/że mimo wiádomość ſá- mego Guſtawá/ iákoż wielkie podobieńſtwo/ gdyż nam Poſel iego pod czás elekcyey nie ná te/ ále ná inßą forte mnieyßą note ſpiewał) w kto- rych proßono/ rádzono/ rácyámi dowodzono/ pożytkiem necono/ ábychmy Szwedá zá Páná obieráli. Jákoś te narodzie náß liſty przyimowáł?

iákoś

iákos czytał? iákos czestował? powie potom-
nym czasom Vulcanus. Nástapiły po śmierci
Páná nowiny o iego fákcyách/ przeszkodách/
conspirácyách z nieprzyiáznym knam narodem /
nástapiły wieści o iego pretkiem do nászych rad
przybyciu; á vtrapioná Rzeczp. ieczáłá/ wzdy-
cháłá/ tylko się nadzieia w Bogu z Dawidem
cieszyłá. Si fortè respiciat Dominus afflictionem meam, 2. Reg: 16.
& reddat mihi benedictionem pro maledictione hac
hodierna. Alizci mu P. Bog iák kiedys Saulo-
wi szyki pomylił. Nastepował Saul z woyskiem
wielkiem ná Dawidá/ iuz iuz wisiał nád Da-
widem/ az Pan Bog Philistyiczyki w Saulo- 1. Reg. 27.
we włości zesłał; o czym się dowiedziáwszy z
woyski odciagnał/áby rzeczy swoie rbespieczył.
A zá nie toz własnie P. Bog známi vczynił? Miał
nieprzyiaciel iesli kiedy pod interregnum do nas
pogode; álizci mu Pan Bog zesłał z Cesárzem zá-
báwe; nádciagnely woyská Cesárzskie/ Báwárskie
pod Norembert / ktore ták go ścisnely/ ze
iuz nie o nas / ále o sobie przyszło mu myślić y
rádzić. O cudo Páńskie nad nami. Ztamtad/
choczász głodem ściśniony; znalazł dziure: wszák-
ze ná wieksza w polu co raz nápádał táre pá-
te; co raz bitwá/ co raz vtrátá; co raz wrzkomo
poprá-

popráwá/ aż wnet pod Lypskiem práwie ostá- tnia zgubá. Tám choragwi kilkádziesiat odieto/ tám moc niezlyczona woyská trupem ná plácu położono/ támże y sámego snac kila postrzáłow dorobiono. Ták ztad y zowad wiesci niosa: ále czy wiesciom przystác? Czy raz go iuż morzemy! czy raz zas znowu żywiemy! Mors & vita in mani-
Prou. 8. bus linguæ. Dzieie sie v nas z Gustawem/ co kiedyś v Azotczykow z Dagonem Philistino- wie árke Páńska podle Dagená stáwiáia/ aż Dagon ná ziemie vpáda. Nu Azotczykowie (wla śni náßy Zborowi y Sásowie) z ziemie Dagoná podeymuia/ y ná pierwße mieysce odkładáia;
1. reg. 5. znowu sie Dagon obala/ iuż sobie dłonie rak/ iuż głowe vtraca/ przecie iego tułow ná stárem mieyscu zostáwa. Cozkolwiek w tym iest, dość cu du nad nami/ żeśmy bez iego żadney przeßkody Páná obráli. Zá co niech idzie od nas P. Bogu chwalá/ Przenaiás. Cesárzowi/ Naiás: Báwár- skiemu Ksiażiecu/ Oświe: Wállensteynowi/ Iaś: Wielm: Pappenheynowi/ Wiel: Altringerowi/ wßystkim officierom: obersterom Cesárskim/ y wßystkiemu niezwyciężonemu woysku dzieká.

Co zá nowiná pod Elikeya z Moskwy? Zła
nie-

niepocześna: chcąc záiąć Moskwicin iedne oślice/ w ziemie Siewerska iedną nogą wstąpił. Czy pewna? pewna. To Bogu y ludziom wiáre po- przysiężoną złamał? złamał. Wiedząß to kołá Senátorskie y Rycerskie? wiedzą: przecie bespie- cznie wrádách przedsiewziętych postępuią. Co ták dalece vbespieczáło ánimuße? Filia pacis securi- tas. vbespieczała mężność y odwaga twoiá Naiás WLADILSLAWIE ZYGMVNCIE Krolu Panie náß/ ktorys ießcze przed dniem E- lekciey naznáczonym Sekretárza swego po rá- zy kilká do kołobudwu posyłał/ áby się z tym áktem zatrzymáli/ á ciebie ná tę posługę zesłáli/ obiecuiąc nieść ná ßánc zdrowie swoie/ woyská nieprzyiácielskie gromić/ á Koronę Polską sobie wysłużyć. O serce prawie krolewskie/ o odważny zá dobro oyczyzny ánimußu/ pokazáłes ná coś ty sobie v nas Korony życzył/ nie ták dlá czći/ iáko dla pracy; á tá czy ießcze Rzeczypospolitey nie- wiádoma? tákże by to oná przedko woyny prze- ßłey Moskiewskiey/ Wołoskiey/ Pruskiey zába- czyłá? w ktorych dzielność/ rozrywká/ męstwo twoie káždemu było ná oku. Poczekay Naiás: Krolu/ poczekay/ weź wprzod Koronę/ naydzie oná więkßy rum męstwu twemu. Teżći pod

Co zá be- spieczen- stwo od Moskwy.

Sercey od- waga Na. iás, Krola.

G czás

czás Elektyey Saulowey gromádźił śie Naas Ammonitá przećiw Jábes Galáád z woyskámi: nie zaraz śie porwał/ ále koronácyey docżekał/ á tym czásem woyská po trzykroc sto tyśiecy y trzydzieśći tyśiecy názbierano/dopieroż ná-
1. Reg. 11. stąpił in media castra in vigilia matutina & percussit Ammon, vsq dum incalesceret dies, reliqui autem dispersi sunt, ita vt non relinquerentur duo pariter. Tego y ty sczęśćia da Bog czásu swego/ á nie długo doydźieß/ á teraz pámietay/ co zá Emblema Wespasianus Cesárz Krolom málował/ Kotwice z Delphinem: Kotwicá iż okret zástá-
Tranquillus nawia znáczy nierychłość/ á Delphin iż pretko pływa znaczy spießność/ y dał napis. *Festina lente.* Wieß ty to dobrze/ ále niemożeß sercu rozkázáć przez dźieki śie nápieraß. Bo z drugiey strony vważaß co rzekł Martian drugi Cesárz/ porywáiąc śie przećiw Zenonowi. Celerririma a-
Niceph lib: 16 cap: 21. quila est temporis opportunitas & occasio, quæ ad pedes aduolans, capi á quopiam potest, sin aufugiat in altum aërem, eos qui se persequuntur ridet; neq vt ad eos redeat in animum inducit; á dáiąc przez to intende / co
1. Reg 8. mamy mieć zá Krolá. Ipse erit Rex super nos, & egredietur ante nos, & pugnabit bella nostra pro nobis. Mamy po Bogu w twey rozrywce/ ánimußu/ dźielnośći te otuche/ że nam bedźieß wodzem

zna-

trzy bochny chlebá máiac dwá Saulowi oddáli/ sobie tylko iedē/ choc ich trzech tylko zostáwili: á wá niewiem co zá ludzie: to wiem że goscie. Co niosa: trzech kozłow/ troie chlebá/ flászę winá. *Bonus occcursus.* spodkánie dobre/ tylko v mnie troche dziwne. Coż zá taiemnicá w tym záchodzi? że Bog do spodkánia tych trzech meżow/ á oraz y tych trzech rzeczy/ iuż kozłow/ iuż chlebow/ iuż winá / przywiazał znák Bostiey wokacyey Sauláná Krolestwo.

O tym mogłbym ia ták dißkurowáć. Po-
Czemu? dobno Bog chćiał probe ná Saulá vczy-
nić / iákim też on bedzie Krolem? czy nie bedzie
Luc: 19. Krolem owákim/ ktory o sobie mowi/ Ego homo austerus sum, tollens quod non posui, & metens quod non seminaui, czy nie bedzie iákim Tiberiußem / ktory iż ná kázdy miesiac podátki brał/ áby wiecey brał á brał/ czterynáscie miesiecy w roku w Rzymie postánowił/ á to przez Licyniußa liberta / ktorego dla srogiego wyćiskania od poddánych poborow/ á oraz y łz/ spongiam Rzeczypos. nazywano: iednym słowem chćiał Bog / áby sam Saul znák o elekcyey swoiey przez to dał/ iesli onego plonu trzem meżem ná dobrowolney drodze nie odeymie. Co prawda

mogł

 30

Wotá y żądania Naiáśn. Bráciey krolewicow Polskich y Szwedzkich: tákże innych PP. Chrześciáńskich; z strony Naiáś. WLADYSLAWA ZYGMVNTA ná Krolestwo Polskie.

Drugi táki dał znák Sámuel imieniem Bożym Saulowi pierwszemu Krolowi Izráelskiemu o porządnym ná krolestwo powołániu Na. Ch. *Kiedy przyidźieß do debu Thabor, potkáią ćie tám trzey meżowie idący do Bethel, ieden niosiąc troie kozląt, á drugi trzy bochny chlebá, á inny niosąc fláßę winá, á gdy ćie pozdrowią, dádząc dwoie chlebá, y wezmieß z ręku ich.* Coli to zacz byli ći meżowie/ ktorzy sie potykáli z Saulem? Niewiem: átoli widzę/ że byli wszyscy Katholicy práwowierni; bo wszyscy do iednego sie kośćiolá *ad domũ Dei Bethel* gromádzą: y to/ że byli iácyś dobrzy politycy; bo Saulá wątpię by y znaiomego witáią; widzę náwet/ że nie sknerowie/ bo 1. Reg: 10. Nádeśćiem gośći Bog vpewnił Sáulá o Krolestwie Izráelskim

ktory był z Károlem wielkim przećiw krzywo przysieżcy Tássylowi/ z Bezengáriuszem przećiw Ludwikowi Burgundyiſtiemu Krolowi; á nam nie hańbá kilká iuż zameczkow vtráćić. Mawiał Liſander. Pueros teſſeris, viros iuramentis circum ueniri labes non eſt. Zdárzy Bog że zá Królá Jego Mośći fortuna y odwaga/ zá ſpráwa cnego Rycerſtwa/ te dwá zameczki przyneca do nas Nowogárdie/ Aſtrákánye pod nogi Krolowi Jego Mośći iáko Cárowi obránemu przyrzuca. Exigua damna nonunquam, magna accerſunt lucra: neq; euenit raro, vt agelli vnius iniuria, integra in poſſeſſionem ſui vindicis ducat regna. Antigonus Krol tylko przez ſen obaczył ſierp Mythridatá pożynáiacy zboże/ zeſnu sie porwał/ woyſko zebrał/ biegł; prawdá że ſzkode w zbożu nalazł: ále ia ſobie dobrem nágrodził zyſtiem/ kilku Prowincyi pożeciem. Pomożże y nam P. Boże ktorych nie weſnie/ ále ná iáwie: nie w zbożu ále w zámkow kilku/ od nieprzyiáćielá wiáry nie trzymaiacego/ ſzkodá potyká. Bono proficit ſucceſſu bellum, quod hoſtile aliquando ſuſcitauit periurium. ſámá ktora czynili przysiegá gotowa ná nich kulá/ krzyż ktory cáłowáli/ w miecz sie przeciw ich głowom obroći.

Kokerus.

Caſsiodor.

Iſidor.

WTO-

známienitym/w oczách nieprzyiaćioł strászným/ od rycerskieg° dźiełá po obcych kráiach sławnym.

Obespieczałá nás y doznána w wielu expedycyách dźielność twoiá Alexandrze Korwinie Gosiewski Woiewodo Smoleński/ ktory lubobyś też był sobie życzył iáko stárodáwno vrodzony Szláchcic/ á ktemu wielki Senator stáwić sie osoba w obozie pod Wárszáwa/ á ná obieránie Páná do wolnych głosow wolnym sie głosem przyłożyć: wszákże nie mogłeś tego ná sobie przewieść/ ábyś gránice opuszczał pod niebespieczne czásy; zostałeś nieprzyiaćielowi gárnacemu sie z woyski/ ná odpor/ obieráiac sobie ráczey szafowáć własna szláchecka krwia/ niż wolnośćia: przysługowáć sie Pánu nowemu raczey zdrowiem/ niżli głosem: á my pomniac ná to czego reká twoiá dokázáłá/ gdźie sie iedno kiedy przyłożyłá/ łátwie Siewierskiey oslicy tuszemy/ że nie zginełá/ kiedy sie pod opieke twa dostáłá.

Obespieczyło nas náwet nieprzyiaćielskie złámánie przysiegi y przymierza. Nie zginie oslica. Vbi fidem datam periurij iniquitas perimit, iustitia nihil perdit. Wprzod z Pánem Bogiem záczeli/ ktoremu wiáre złámáli. Tenże Pan bedźie z námi *Basilius.*

 ktory

mogł Saul m'ec swe do tego ponety. Pierwsza że pewien krolestwá/ y iuż nánie został nomi-natem. Hoc erit ius Regis. (mowi Sámuel do ludu) agros vestros, & vineas, & oliueta optima tollet á vobis, & dabit seruis suis. Druga/ że przy nieminá cyey iego/ Sámuel ná wszystko co iedno dobrego iest ná świecie/ dał mu gleyt. Et cuius erunt optima quæq; Israel? non ne tibi & omni domui patris tui? A trzecia naiwiększa/ że iuż był wielki defekt około Saulá: Nie wiele strawy z domu wziął/ wnet wszystko co miał ná szukaniu oślic wytrawił/ mowi w drodze do giermká. Panis defecit in cistarys nostris, & sportulam non habemus. Tuż sie Saulu pokaż/ bierz ábo nie bierz/ co vczynisz/ tym o krolestwie swym vpewnisz. Saul niczego sie nietknął / ni kozłá ni winá/ tylko ták wiele chlebá wziął/ iák mu wiele dáli trzey meżowie. O piekny przykłádzie/ o nadobny Krolow dobrych wyzerunku/ nie wiecey zákráwáć iedno co Rzeczypos: náznacza y oddáwa. Ták Bog Krole ocyrklował v Proroká. De terra erit Regi possessio in Israel, & non depopulabuntur vltra Principes populum meum. Nie słuszna áby zrzodło strumiczek wysuszáło / dla tego tenże text S. dokłada. Hæc dicit Dominus, sufficiat vobis Principes Israel, iniquitatem & rapinas intermittite, separate confinia vestra in populo meo,

1. Reg: 8.

1. Reg 9.

Vers 7.

Co krolom brać należy.

Ezech: 45.

Twoiá

Twoia to sławá/ twoia to niepospolita zaletá Naiás. Władysłáwie Zygmuncie Krolu Polsky/ miáłeś z zasług/ bá y z sámey przystoyności od Rzeczyp: rożne iáko w koronie/ ták w Księstwie tenuty; miałeś administrátyą cáłych Księstw/ Smolenskiego/ Siewierskiego/ Czernichowskiego; miáłeś w sąsiestwie około ßlachtę polską y litewską/ á iednák żáden się nigdy nie żałował ná iákie sąsiedzkie od nierowney potęgi/ bo Krolewskiey/ sobie zádáne ßkody.

Iákie są Księstwo Krolem Panem.

Pámiętam że raz Minerwá zbudowáłá sobie pałac we wßytkim porządny. Momus (był to Koryceuß Bogow y Bogiń) dał demowi nágáne/ że się z mieyscá ná mieysce nie potaczał. Bo práwi/ Minerwo/ kiedy potentat iáki sobie przy tym twoim domie dwor zbuduie/ sán á zdon u vcieczeß/ ieśli go ná inße mieysce nie przenieśieß.

Mythiolog: Comitis.

Pámiętam y to co w kronikách náßych czytámy. Pod czás woyny z Krzyżakámi/ieden Szláchcic nazwiskie Száry/ran wiele odniozßy/á ná koniu ßwánkowaw ßy miedzy trupámi stękał Krol Władysław Łokietek iádąc po poboiowisku/ á trupō się przypátruiąc/ zayrzał ßarego z śmiercią się biedzącego dla puginálá / ktory był ná wylot ielitá iego przeßył/ y obrociwßy się rzecze do Marßalká. Ten człowiek musi srogie bole

Cromer:

ćierzpiec. Odpowiedział Száry: większy vmnie ból Miłościwy Naiás: Krolu z złego sąśiádá/ ten mi pugnał ielitá/ á potentat ieden sąśiad serce mo- ie wstros przeraża. Rzecze mu Krol. Ozdrowiey tylko/ oswobodzę ia ćiebie od złego sąśiádá. iákoż potym oswobodził/ bo przyległe iemu do- brá zkupił/ wiecznie oddał/ á iż przy krolew szczy- źnie były/ rozkazał stároście/ áby go co tydzień pytał/ ieśli od sąśiádá Krolá szkody iákiey nie miał. O baczenie práwie ánimuszu Krolewskie- go. Tákimes ty v nas drugim Naiás: Krolu/ Wła- dysłáwem/ pilnieś Ekonomom swym zálecał/ á- by nikt w sąśiedztwie krzywdy nie cierzpiał; zá- czym też káżdy w pokoiu śiedział/ potoczystego domu sobie nie żądał: á tymeś dobry znák dał o- biemá narodom/ żeś zgodny ná to krolestwo/ w ktorym Krolowi szláchtá oddáie dwá do sto- łu chleby koronny y Litewski/ á ná ofiáre do Bethel domu Bożego trzeći zostáwuią/ kto- rego sie Krol nie tyká/ tylko osoby nań zgodne przełożonym koplánskim præsentuie.

Mogłbym/ mowię ták o tym diszkurowáć: wszakże dáleko ia ieszcze większa/ á ważnieysza do Elekcyey Saulowey ná Krolestwo vpátruię táiemnice. Ci trzey meżowie zábiegáią Saulo-

wi z trzemá rzeczámy/z kozlámi/z winem/z chlebámi/ iáko z trzemá przyszłego krolestwá znákámi.

Weyrzy Sáulu ná tego co kozly niesie? Hierogliphikci krolestwá niesie; á czy poczesny? nie pytay sie iáko poczesny/ dość że krolewski. Chcąc Bog wizerunkiem wystáwić woyne miedzy Perskim y Greckim Krolámi/ vkazáł pare zwierząt / báráná od zachodu / to krol Perski y Medzki; kozlá od wschodu; to krol Graecki: Aries quem vidisti, Rex Medorum est atq; Persarum, porrò hircus caprarum, Rex Græcorum est. Jeśli też weyrzem w dźieie Pogáńskiey stárożytności. Zá rozkazem orákulum Kranaus Græczyn z woyskiem w Mácedoniey stolice sobie y rodzinie szukał; kiedy przyćiągnął do Emátiey/ nie wiedźiáł gdźie sie obrocić dla wielkiey mgły y srogiey odedżdżu chmury. Alić stádo koz do Edyssy miástá nie bárzo odległego bieży/ zá ktorym Kranaus po máłu szedł/ á obywátele zgiełku woyská idącego dla grzmotu/ wiátru/ szumu/ nie słyszeli/ vstánął w pulrynku z woyskiem/ támże thron Pánstwá záłożył/ á ná te pamiątke/ że go kozy wprowádźiły/ ná Sceptrze kozlá konterfet nosił.

Weyrzy Saulu y ná tego /ktory trzy chleby niesie; y ten Hieroglyphicki krolestwa

Koziol iest symbolum krolestwá.

Dan: 7.

Iustin:

A capite

niesie;

niesie? coż iest Krol bez chlebá: ſzypnik bez wło- ſtá. Vectigal, mawiał Chriſtiern⁹/ eſt regnorū nervus, panis remus, y dla tego zoſtawſzy Krolem Dunſkim/ obrał ſobie táki Kleynot. Czołn z wioſłem/ ná ktorego rękoieśći bochenek chlebá ryſowány. Nápis. Et pangit & frangit. *klij przyiaźne sámie przećiwne.* Leżáły chleby pokłádne w przybytku Moyzeſzowym/ obeymowáłá ie koroná ná ſtole/ á twarzy Krolow były wyſzyte ná obruśie. O táki nie chodzi koroná bez chlebá/ áni twarz Krolewſká przyiemna / ktora chlebem pátrzacych nie potuſza. A kiedyż Páná y zbáwiciela náſzego chćiano vczynic Krolem? w on czás/ kiedy piec tyśiecy ludźi pięciorgiem ná kármił chlebá. Tunc cognouit quia venturi eſſent vt raperent & facerent eum Regem. Porywaią iednego v Izaiáſzá ná kroleſtwo/ á on śie wymawia/ czym? chlebá niedoſtátkiem; Non ſum medicus, & in domo mea non eſt panis. iákoby śie ow niemiał zgodźic ná kroleſtwo/ ktorego nie ſtáie ná chleb/ iáko ná żáłádkowe lekárſtwo. Kiedy Alexander wielki y te y owe Kroleſtwá pod moc podbiał/ przyſzłá o iego ćiagnieniu nowiná do Tyru/ nu śie ná odpor gotowáć/ miecze y pugináły kowáć! aż kiedy ieden kowal żelazo w ogien

Guaguicer:

Ioſeph. lib: antiq: Iudaic.

Ioan: 6.

Iſai. 3.

Curtius.

włożył/y miechy podnosił/krew śie z żeląza ſtru mieniem porwáłá. Pod tenże czás ktorys z Alexándrowych Pułkownikow w oboźie chleb rozkroił/aż ná chlebie krew kroplámi śie pokaże; vlękli śie ták Tyryiczycy iáko y Mácedończycy/ y rádzą śie o to wieſzczkow. Powiedźiał z nich náprzednieyſzy Aryſtánder. Krew z żeláza znáczy zgube Tyryiczykom: krew z chlebá znáczy páńſtwo/ zwycieztwo Mácedonom. Bo żelázo od krwi trepieie: á chleb iż śie w krew w ciele ludzkim obráćáć ma/ o ſtrawieniu Tyryiczykow dobrą otuchę Mácedończykom dáie. Krwáwy chleb żołnierſki ná złotoſzáfirowe goni korony.

Weyrzy náwet Saulu ná tego/ ktory fláſzę winá piáſtuie; y tenći Hieroglipbik kroleſtwá przyſzłego vkázuie/ bo to wino ieſt ſokiem oney mácice/ ktora drzewá kroleſtwem czćiły; Locuta ſunt ligna ad vitem, veni & impera nobis. To wino ieſt owocem oney mácice/ktora z Aſtiagesá wyráſtáiąc po Azyey przez pánowanie Cyruſá iego wnuká gáłęźie rozpuśćiłá; Mácice kręcącą śię ku gorze około tyczy iáworowey miał Hernándus Xiąże Mántuy zá znák herbowy. Napis. Surgitur anniſu. Jáko mácicá nie rośćie ku gorze bez podpory: ták Krol nie wſtáie bez ludu pomocy.

Wino ſymbolum kroleſtwa.

Iud 9.

Xenoph.

Guiciardinus

In mul-

In multitudine populi dignitas Regis, & in paucitate plebis ignominia principis, A iáko mścicá ystad y zwad oblápia swoie podpore: ták y Krolowi, chceli godnie y pocześnie regiment rozpościeráć trzebá lud láska y dobroczynnościa obeymowáć. Prou. 28.

Clementia roboratur thronus Regis. Awá iednác sie rzecz Saulu námienia przez ták rozne lubo nieme wizerunki panowánie w Izráelu. *Aspice* (słowá sa Piotrá z Ráuenny do Páná y zbáwicielá, o trzech krolewskich dárách) terna ista, quæ tibi trium ab oriente virorum seruitus exhibet, munerum simulacra: plura tibi apparent numero, sed vnum, quod præfigurant regno, plura signo, vnum voto. Prou. 20. De Epiph. Domini.

Skłániáiac ten dyskurs do wászego aktu Jaś: wielebni, Jáśnie wielmożni, Vrodzeni Pánowie, koronni y Litewscy Elektorowie, máćie gośćie, á gośćie zácne, ktorzy v przeymości wásze w obozie witáia, á pocześna legácya koło rad wászych potykáia. Przyeżdzaia ná miesce deliberácyi wászych Naiás. Krolewicowie, to maż ieden; bo lubo ich czterech, dla ziednoczenia iednák ánimuszow, wol, y intentyi swoich iákby ieden, podług komputu Duchá S. ktory dla rowney zgody trzy stá y trzydzieśći tyśięci pod regimentem Saulowym hołduiacego woyská, iedne° meżá tylko ráchuie. Egressa sunt trecenta ac triginta millia virorum Zawitáli gośćie do nászego obozu. 1. Regum 11.

 quasi

quasi vir vnus. Przyeżdża Przenawielebnieyszy od Naświetszego Oycá *VRBANA VIII* Legat; to mąż drugi. Przyeżdżá od Przenáiáś: *FERDINANDA II* Cesárzá dostoyny poseł/to mąż trzeći. Co noszą? Noszą to Naiáś:
Czego chcą. *WŁADYSŁAWOWI*/co oni mężowie Izráelsci nieśli Saulowi. Krolestwo/ & signo & voto; noszą kozły/ nie podług swoiey niemey ktorą máią postáći: lecz podług owey/ktorą znáczą/krolewskiey zwierzchnośći/Dux gregis ipse caper
Vergil.
Noszą chleby nie podług zwierzchney áppárencyey: lecz podług owey/ktora konterfetuią/ krolewskiey obfitośći. Noszą wino/ nie podług swoiey wilgośći: lecz podług owey / ktorą figuruie/ krolewskiey wesołośći/ y animuszu vćiechy. Nimirum literæ putamina Iudæis relinquimus, intelligentia ad latentem significationis nucleū penetramus. Noszą nie w rekách/ ále w vstách/ iáko ktorzyż v Oseászá vitulos labiorum, ták oni/ hædos labiorum, panes labiorum, vinum labiorum, to iest/ przynoszą przed poważność rád twoich/ wolny á przezacny narodzie wotá/ żądaniá/ áffektacye swoie y Pánow Chreśćiáńskich Naiáśnieyszey *WŁADYSŁAWOWI* ná Polskie krolestwo/ w ktorym wysoka zwierzchność/ zamożná obfitość / rádosna serc wesołość.
Rupertus.
Os: 14.
Wielkie

Wielkie to cudo nie mowie v nas tylko w Polszcze/ ale y ná wszytkim świećie/ że pod czás interregnum wszyscy iák domowi/ ták obcy ná iednego przypádaia. Komu nie wświeżey pámieći klesta pod czás interregnum Mediolánskiego Páństwá: Po śmierći Philippá Máriey Xiążęćia/ zaraz Senat y lud pospolity zrzućil zwierzchności iárzmo/ obrawszy z siebie mężow dwunástu ná Rzeczypospolitey administrácya. Wysylá postá Friderykt IV Cesárz do Mediolánczykow/ vkázuiac przystep bliski do wákuiacego Ksieztwá: z drugiey strony Alphonsus Krol Arágoński znależytośćia wyiezdza/ áż Károl Xiążę Aureliáńskie z woyskiem przez postá potrzasa: á Fránciszek Sforciá Vicecomes swoie práwá y przystepy do tegoż vkázuie; sluchano poslow wszytkich/ ále darmo. Bo kiedy poslowie certowáli/ rozszárpano po sztukách Mediolánskie páństwo. Wzieli Wenetowie Placentia / Kreme / Laude; wziął Ludwik Xiążę Sawoyskie Wálentia y Florentia; Astia do Károlá Aureliáńskiego Xiażećiá przystáli; Papiá wnetrznemi niezgodámi zniszczálá; Pármá páktá żinnemi miásty vielá. Násluchálismy sie/ co y v nas domá bywálo/ przyiezdżálić záwsze postowie pod czás Ele-

Picolomaneus lib. 46.

Elekcyey/ ále rozni zá roznemi wnosili postulatá; y tego dochodzili/ że sie rády násze álbo zgołá rozstrzygáły / álbo ná rozne kándydaty rozrozniáły. *Ambrosius.* Nempe indomabilis est regnandi cupiditas, ad imperij ius, cui id natura negauit, fortunæ pedibus ambitio procurrit. Teraz to práwie cudo Polskie/ że Xiazetá Chrześciáńskie zá iedna y to domowa násza osoba żadze wotá/ y prozby swoie wnoszą. Nimirum ibi consensus vocum: vbi confluxus virtutum.

Naiás: Krolewicowie zá Naiás: bratem proszą. Obeyrzyćie sie naprzod ná domowe wszelkiego vważenia/ wszelkiey áttencyey godne Naiás. Krolewice. Co ći do vszu wászych niosą? instántia goraca zá Naiás. stárszym brátem WLADYSLAWEM ZYGMVNTEM ná thron krolewski: á tácy wnoszą/ z ktorychby káżdy mogł sam krolestwem spráwowáć. O cudo rzadko ná świećie slycháne/ zgodá kilku bráciey ná iednego/ kiedy idzie o krolestwo. Częściey sie wtey máteriey nieznásek miedzy bráćią doczytámy. *Gen. 25.* Nálezli sie tácy bráćia/ ktorzy sie ieszcze w żywoćie mátki o práwo pierworodne tłukli/ Ezau y *Trudna zgoda bráciey strony krolestwa* Jákub; y gdy pierwszy ná świát wychodził/ drugi go zá piete/ nie chcąc mu sie dáć ná práwie pierworodnym rozegrzáć/ trzymał. Ecce in ipsis

materni

materni vteri anguſtijs, non diſcordes tantum fratres legimus, ſed bellantes, eſtne igitur nouum quod faciunt armati, quod ſolent ne dum nati? Nalezli sie y tácy brácia/ ktorzy sie dla kroleſtwá zábyali/ vetus vrbis Romæ (mowi ten ze) ſed vetuſtior orbis infamia eſt, fraterno ſanguine maduiſſe. Romulus y Remus mury Rzymſkie ktore wyſtawili/ krwia ſkrepili. Zabil Giete Karakalla/ prosil go ſtaroſta Baſsianus áby ná zgladzenie tego wyſtepku/ inter Diuos Gethe polyczyl/ odpowiedzial/ Sit Diuus, dummodo non ſit viuus. Nálezli sie y tacy lubo bliznietá Etheokles y Polynices/ktorzy po roku kroleſtwo trzymáli/bedac ná przemiány ieden wygnáńcem/ drugi Pánem; á przecie y ci ſpolnemi sie rázámi poznosili/ bá kiedy ciálá ich obyczáiem pogáńſkim palono/plomienie z zawrzáley raz niechecí w rozne sie ſtrony obrácály. Nalezli sie w Aquitaniey y tácy brácia / ktorzy miesieczna álternata Kroleſtwo vymowáli. Ci ſkrzypká (áby sie w miesiacách nie mylili) iednego/ Aſtreuſza imieniem chowáli/ ktoremu oczy z Xiezycem sie odmieniáły / w pelni Xezycá byly pelne/ potym na kazdey kwadrze mnieyſze/ az náwet ná nowiu nic nie widzial; á tym tez czáſem ieden w rzadach vſtawál/ drugi

Petrarcha.

Liuius.

Ehlius Sparti-anus.

Statius.

Causin.

 poczy-

poczynał. Nálezli się náwet tácy bráćia/ ktorzy krolestwo po szmátách rozszárpáli/ aż ich trzebá było cudem z niebá pomiárkowáć. Targitraus Krol Tátárski trzech synow zostáwił/ ktorzy miedzy się Pánstwo ná częśći rozdzielili/ chcąc Bog iednemu z nich wszystko krolestwo całkiem oddáć/ zpuśćił złoty pług/ złotą siekierę/ złote iárzmo/ złotą czászkę. Kiedy to vyrzał stárszy syn/ chce podiąć/ aż ogień z tego wybuchnie/ y iego zpali: chce drugi/ toż go podka; przystąpi trzeći naymłodszy/ ostygło złoto/ ktore on podiął/ záchowáł/ y krolestwo wszystko posiádł. Tákich roztyrk o krolestwo miedzy bracią pełen świát iest Ch: tylko to v nas teraz w Polszcze/ álbo inszy świát/ álboli cudo iákie; czterey bráćia sámi ze wszech miar dostoyni/ piątego w Rzeczypospolitey wolney ná krolestwo prozbámi y gorącemi instáncyámi forytuią. O przykłádzie wiekom potomnym pámiętny/ o státecznie w miłośći vgruntowáne ánimusze/ vćieszyliśćie tym nowym widokiem niebo. In tribus placitum est Spiritui meo, quæ sunt probata coram Deo, & hominibus. miedzy wszystkiemi naypierwsze mieysce ma concordia fratrum; vćieszyliśćie nas domowych/ vćieszyliśćie y zbudowáliśćie postronnych / ostron-

Heredot.

Cudo to że brácia cug pusczaią iednemu ná krolestwo.

Eccl. 25.

ſtronnych/ ktoż nie zaśpiewa z Dawidem: Ecce quam bonum & quam iucũdum habitare fratres in vnũ. kto nie zawoła z Sálomonem: Frater qui adiuuatur á fratre quaſi ciuitas firma. wſtydź śie Adoniaßu ktory pod brátem Sálomonem dolki kopieß; wſtydź sie Abimilechu ktorys w Sychyinie ſiedmdźiesiat bráciey/ ábys ſobie kroleſtwo vwolnił/ ná plácu położył. Pomnażaycie sie Naiáśnieyßy Krolewicowie w zobopolnym affektcie/ wiążcie sie iák nayſciſley w wáßym herbowym ſnopku/ ktorych iedna fáſcia Rákuſka powiązáłá; bedźiećieli z ſobą iak Scylurowe ſtrzały w iednym brzemieniu/ żádna was nie zwatli reká/ żádna nie złamie potegá/ bedźiećie ćudem świátu. Psalm. 132. Prou. 18. 4. Reg. 11. Iudit: 9.

Obeyrzyćie śie iuż ná przenadoſtoynieyße poſty dwuch naywiekßych ná świecie Rzymſkich Monárchow/ Naświetßego Oycá *VRBANA VIII*, y Przenaiáśnieyßego Ceſárzá *FERDINANDA II.* Jmieniem PP. ſwoich/ was PP. Elektorowie pozdráwiáia / vprzeymość y ſkłonność/ Naywyżßy Biſkup páſterſka/ Naywiekßy miedzy świeckiemi Pány Monárchá Páńſka/ á obá miłośćiwą láſke ofiáruią. Naywiekße sie ku wielmożnośći wáßey náchyláią máieſtaty. Diuiſum imperium cum Ioue Cæſar Po słowie PP. Chrześciánskich zá Náiaś. Władysławem prozby wnoſzą. Martialis.

far habet. Wielkie záiſte vrazenie wáſzych Elek⸗torſkich oſob/ áktu/ y wolnośći. O co ſtoia? o to czego plác ná ktorym ſtáneli/ czego ákt ná ktory do nás tráfili/ requirował.

Badam śie w piſmie S. o mieyſcu/ ná ktorym oni trzey mężowie Saulá potkáli: nayduie/ że to było przy debie gory Thabor. Cum veneris ad quercum Thabor, inuenient te tres viri (słowá ſa Samuelowe do niego) A iż Thabor byłá gorá ná ktorey miáło śie ſtáć Páná zbáwićielá náſzego potomnemi czáſy przemienienie/ czy iedno oni trzey mężowie nie námykáli Saulowi konceptu o przyſzłey iego tránsfiguracyey: przez ktorą miał z páſtuchá przemienić śie w Krolá/ z káleki w Potentátá/ przez ktorą oſlice miáły mu śie przemienić w prowincye/ lemieſz kmiecy w ſceptr Krolewſki. Tákbym y ſam rozumiał/ ieno że Izráelitowie ieſzcze nic o tey nie wiedźieli taiemnicy/ do nas Chreśćian/ owſzem do nas Polakow/ ku aktu teraznieyſzemu vroczyſtość tá należy.

1. Reg 10.

Transfiguracya Saulowa.

Názwałem wam przed tym/ Miłośćiwi Pánowie/ ſzope one rad y traktatow wáſzych wieżą Dawidową/ dopuśććie/ że ia teraz *quercum Thabor*, debem Thaborowym/ ábo ráczey ſámym

mym Thaborem náżowie; Ná onym Judzkim Thaborze / ziáwilá sie transfiguracya Páná Jezusowá / y wy w wáßym Thaborze kliiliście transfigurácya swa domowa / przez ktoraby wam promieńmi krolewskiemi iáka osobá nowo roziasniálá / po onych ciemnościách / w ktore byłá świát náß Polski y Litewski śmierć Náiás: ZYGMVNTA III obłokłá. Ná onym Thaborze ziáwili sie náykochańßy Páná Jezusowi domownicy Piotr / Jákub / y Jan / y do wáßego Thaboru záwitáli Krolá Jego Mości WLADYSLAWA rodzeni / z ktorych stárßy Naiás: KAZIMIERZ (iák z zwolennikow Jezusowych stárßy Piotr) wydáiąc nie tylko kontentácya swoie / ále y affektacya swoie / y rodzonych mowi. Bonum est nos hic esse. Dobrze nam ták pod regimentem stárßego zostáwáć / dobrze temu ktorego Pan Bog uczcił więkßemi láty / więkßa v domowych poważnością / więkßa v obcych sława / więkßa w Rzeczypo: zasługa podlegáć. Ná onym Thaborze ziawilo sie też z inßego świátá pará gości Moyzeß y Heliáß / y do wáßego Thaborá záwitał Moyzeß ludu Bożego pásterz / przez Naywielebnieyßeg Legatá. Moyzeß / mowie / bo

Szopa rad náßych Thabor.

Transfiguracya Polska rowna w okolicznościach Thaborowey.

Math. 17.

on iáko

on iáko namieſtnik Chryſtuſow ná ſpráwo-
wánie ludu láſkę noſi/ on nas do ziemie obiecá-
ney prowádzi/ on potrzeby pielgrzymowánia
náſzego opátruie. Záwitały Heliaſz Przenáiás:
Ceſarz; przez Naydoſtoinieyſzego poſtá/Heliaſz
mowię/ ktory rozżárzywſzy ſię iák pochodnia zá
práwowierną ſię religią vymuie/ ktory Kácer-
ſtwá mieczem wykorzenia/ ktory zá zákon Bo-
ży zeluiąc ráczey obiera vmieráć/ niżli ná vciśnie-
nie prawdy/ wiáry / cnoty/ patrząć. Zelo zela-
2. Reg: 27. tus ſum pro Domino Deo exercituum, quia dereliquerunt
pactum tuum filii Iſrael, altaria tua deſtruxerunt, & pro-
phetas tuos occiderunt, & derelictus ſum ego ſolus, &
quærunt animam meam, vt auferant eam.

O co ſtoią Nasw: Ociec y Przenaiaś; Ceſárz w náſzem Thaborze.

Dopieroż láſkom wáſzym odpowiem/ o
co ći Monárchowie Naświet. ociec y przenaiá-
śnieyſzy Ceſarz przez ſwe poſły ná Taborze wá-
ſzym ſtoią? Stoią o to; o co też oni Pátriárcho-
wie Moyżeſz y Heliaſz ná on czas ſtali. Loqueban-
tur de exceſſu; rozmáwiáli o wywyżſzeniu oſoby
Jezuſowey ná thron lubo krzyżowy/przećie Kro
lewſki/ gdyż napis ná wierzchu noſił. *JEZVS
NAZARANSKI KROL ZYDOW-
SKI.* Ci rozmawiáią z wámi/ żądze ſwe gorą-
ce y wotá otwieráiąc/o wywyżſzeniu oſoby Na-
iáśnieyſzego *WLADYSLAWA* ná thron
Pol-

Polſki / ná ktorymby też napis ten odzierżał / *WLADYSLAW ZYGMVNT z LASKI BOZEY KROL POLSKI W. XIAZE LITEWSKIE, Ruskie, Pruskie, Zmudzkie, Mázowieckie, Inflantskie.* O transfiguracya Naiaś Wła distawa.

O te transfigurácya wespoł z Moyżeßem náßym Naświetßym Oycem / ſtoia Przenaydostoynieyßy Kárdynali Kościołá Bożego Senatorowie / ktorych on ſobie do rzadu zá vkazem Boſkim przybrał. Congrega mihi ſeptuaginta viros de ſenioribus Iſrael quos tu noſti, quod ſenes populi ſint ac Magiſtri, duces illos ad oſtium tabernaculi fœderis, facieſq; ibi ſtare tecum; Ići zá Naiáśnieyßym *WLADYSLAWEM ZYGMVNTEM* vsilna inſtáncya do Elektorſkich wáßych oſob przez liſty gorace vczynili / ábyście tego / ktorego sie cnocie / rozrywce / godności w Rzymie nie dawno przypátrzyli / Pánem ſobie obierali. Inſtáncya kardinalska. *Num. 11.*

O też tránsfigurácya wespoł z Heliaßem Przenaiáśnieyßym Ceſárzem / ſtoia Krolowie inni Chrześćiáńſcy / zwláßcza Hißpáńſki / Fráncuzki / Angielſki / gdyż iednemu ßło o sieſtrzanka / drugiemu o bratá / trzeciemu o ßwágrá / czwartemu o známienitego / y potrzebnego dla Inſtancya krolow y Xziazat obcych.

kor-

korrespondencyey tych dwuch z soba Krolestw/ przyiacielá. Stoia y Xiażeta Báwárskie/ Florentskie/ Sawoyskie/ Mantuánskie; áwá wszyscy ná te tránsfiguracya czekáia/ wygladáia/ wszyscy widźieć żadaia / áby twarz Naiáś: *WŁADYSŁAWA* roziasniáłá ná ksztáłt słońcá w zgledem Krolewskiego w Polszcze maiestatu/ á száty wybielály ná ksztalt sniegu wzgledem przyiemności v wszelkiego Rzeczypospolitey stanu; y wszyscy słyszeć chca głos Boży z niebá przez vstá Náywielebnieyszego Primásá Iego Mości Xiedzá Iáná Weżyká Gnieznińskiego Arcybyskupá. Hic est filius meus dilectus in quo mihi bene complacuit, ipsum audite: Ten iest *WŁADYSŁAW ZYGMVNT*, od wiekow w konsistorzu Przenas. Troyce przeznáczony/ ten tobie cny narodźie w czásie zgotowány/ dźiś ná spráwowánie Krolestwá y Xięztw twych vkázány/ podány/ tegż wszyscy zá Páná znaycie/ przyimuycie/ szánuicie/ á iák pomazáncowi y námiestnikowi Bożemu posłuszenstwo wyrzadzaycie. Ale iż głos Bozki czeka pierwey ná głos ludzki; gwáltu swobodźie nie czyni; wszystko ná tobie wolny národźie záwisło. Przetoż --- *Annue*

O pulchra Libertas, & orbis

Mat. 17.

Consi-

Consilio, cupidisquè regum
Obsessa votis, dulce supercili
Remitte pondus. regnet ab vltimo
Primus Sigismundo, & vetusto
Proximus à Iagelone sanguis,
Pro quo perorat mundus, & ipsa quem
Gaudes rogari.

Sarbieu. in Lyric.

40

TRZECIE CVDO POLSKIE.

Zgodá powszechna/á pretka wszystkich Elektorow ná Maiáe: *WLADYSLAWA* Pánowánie.

TRzeci znák dáie Sámuel táki Saulowi: *Potym przyidźiesz ná págorek Boży, kedy iest stánowisko Philistyńskie, á gdy tám wnidźiesz do miástá, potkasz gromáde Prorokow, á przed niemi árfa y beben, y piszczałká y lutnia, á oni prorokuia, y przypádnie ná ćie duch pański, y bedźiesz prorokował z niemi, y odmienisz śie w mężá inszego.* Co tu zá taiemnicá záchodźi? Ch. że Samuel Saulá o krolestwie vpewnia nápádnieniem ná Proroki. Czemu nie ná Ekonomy? czemu nie ná dworzány? Dotad Saul był pástuchem/

1. Reg. 10.

K teraz

Czemu Krol Israelski nie napada ná dworzany y żołnierze ale ná proroki!

teraz ma być Pánem/ má być Krolem/ trzebá Rewizorow do máietności/ trzebá żołnierzow do gránic ostrożności/ trzebá dworzan/ Sekretarzow/ podczászych/ trukczászych/ Kráyczych/ Koniuszych do vsługi. Prawda/ znam to/ że tego wszytkiego trzebá Saulowi; ále pilniey mu wprzod madrości/ prawdy/ zdrowey rády/ bez ktorey nie spora áni Ekonomia áni żołnierstwa/ áni postugá. Parua sunt arma foris, nisi sit consilium domi. Rzekł y Salomon. Qui agunt omnia cum consilio, reguntur sapientia. A rády zdrowey y prawdy gdźie zásiegáć? nie od dworzan. Isti sũt fabri laudis, figuli falsitatis, hi sunt qui magniloqua cõmendationis tuba in diuitum aures cytharizant, qui medicæ adulationis fauos foras eructant, qui vt emungant munera, caput oleo adulationis inungunt, Principum auribus puluinaria laudum subijciunt, ab eorum palliis aut fictitium puluerem excutiunt, aut vestem fictitie deplumant implumẽ. Krol ma być Pánem/ nie dzbanem. Qui adulationi auscultant, amphoris similes sunt, quæ auribus circumaguntur, mowi Bion. Nie od żołnierzow; żołnierze prawdę częściey wobuszkách niżly w iezykách noszą. Milites plus valent ad veritatem eliciendam, quam edicendam. Nie od Ekonomow; Ekonomowie często regiestry fałszuią/ często temu ktory winien/ centum, każą pisáć quinquaginta, y opák

Cicero. *Eccl. 12.* *Alanus de cõplanctu. naturæ.* *Stobæus.* *Luc. 16.*

y opák/z szkoda; Od Prorokow/ Miłościwi krolowie/ prawdy zasiegaycie; trzebá wam serca stáłego/ ktoreby sie nie vchyláło przeciwieństwem/ nie podnosiło szczesciem; trzebá wám rostropnośći ná rozsadzenie miedzy złym y miedzy dobrym: miedzy máłą/ y miedzy wielką winą; miedzy máłemi y miedzy wielkiemi poddánych zásługámi. V prorokow prędzey tego wszystkiego dostániecie. Mowi znich ieden. Verumtamen ego repletus sum fortitudine spiritus, owo stáłość ánimuszu; & iudicio, owo rozsadek; & virtute, owo státek. Bo lubo ná sie maćie oczy Senatorow/ oczy vrzednikow nadwornych / oczy Rzeczyp: wszystkiey: wszákże iednák/ mowi medrzec. Anima viri sancti enunciat vera, quam septem circumspectores sedentes in excelso. Et sic in his omnibus deprecare altissimum, vt dirigat in veritate viam tuam. O rzadkaż to rzecz v Krolow prawdá/ prędzey v nich znaydźiesz prawde srebrną ná stołách/ niżli prawde żywą nádworách. Mawiał często Ludwik iedennasty Krol Fráncuzski. Omnibus in regno abundo, excepta veritate, wszystkie wiec członki obwiiáią báwełnámi/ okłádáią rożámi: tylko sáme vszy czerniámi. Dobra to tedy/ że Saul nápada ná Proroki; dobra y to/ że nie népa

Miche. 13.

Eccles. 37.

Ná dworach, trudno o prawdę.

Kokerw.

Isai. 6.

napada tylko na iednego albo dwuch / ale na gromade / mogłby ieden abo milczeć z Isaiaszem.
Isai. 6 Væ mihi quia tacui, abo pytania potrzebnego ironią zbywać z Elizeuszem. Posłał Benadad Krol Syryiski Azahela do Elizeusza z podarzem y pytaniem. si sanari potero de infirmitate
4. Reg. 8. mea hac? Odpowiedział Prorok. Vade; dic ei, sanaberis. A szczerześ to? nie barzo; przydaie. Porro ostendit mihi Dominus, quia morte morietur. Lecz predzey sie do prawdy ośmieli wszystka Prorokow Kapituła / ktora sie tu zowie cuneus; bo iako łatwie klin przekonywa deby: tak gromada prorokow przełamuie na czas zatwardziałe we złym animuszę.

Rzeczecie / skadże sie tak wiele Prorokow z pretka wzieło? Zaiste Bozkiemu to zrzadzeniu przypisać / że iednemu nowyciuszowi przedtym pastuszkowi na krolestwo zaraz gromade Doktorow obmyślił; boć dali sie prawda rzec / rzadka rzecz iest na czas Prorok / y w samym krolestwie Izraelskim. Był czas kiedy żadnego w ziemi tamtey Proroka nie było.

Gdzie indziey trudno o Proroka

1. Reg 3. In diebus illis non erat Propheta in Israël, & erat pretiosus sermo Domini. Był czas / kiedy byłć / ale nie wiedzieć gdzie było szukać ktorego. Pyta sie Saul

z Gierm-

z giermkiem / num hic est videns? Był czás / kiedy tylko tá prærogatiwá przy Moyżeszu bywáłá / zá czym kiedy się raz tráfiło / że w obozie pará meżow Eldát y Medád z predkánie spodziánie prorokowáli / lud się zgorszył / y do Aaroná ie oskárżył; á Aáron rzekł do Możeyszá. Domine mi Moyses, prohibe eos. Wszákże Moyzesz dáru Bożego nikomu nie zazdroszcząc rzekł / Quid æmularis? quis tribuat, vt omnis populus prophetet? & dat eis Dominus Spiritū suū; Rzadka mowię rzecz iest w krolestwie iákim Prorok / Ch: tylko to v nas w Polszcze y w Litwie łátwie o cuneum Prophetarū. powiáty stoią prorokámi; á owdzie nie dawno w obozie pod Warszáwą byłá nie przeliczona Prorokow Kápitułá. Tylko nie wádzi się pytáć / iákich. Bo nie że wszystkich może się bráć znák porządney elekcyey.

1. Reg. 9.

Num. 11.

V nas łatwie.

Prorokowáć tedy trzy rzeczy znáczy w piśmie świetym; Naprzod prorokowáć / iednoż to co Boskie tráktowáć táiemnice / álbo dyszkursem / álbo iezykiem: lubo to śpiewáiąc / lubo rokuiąc. Prophetabunt filij vestri & filiæ vestræ, senes vestri somnia somniabunt, & iuuenes vestri visiones videbunt. Tákich v nas wrzkomo Prorokow pod czás elekcyey á ktoby był przeliczył? Ták ich

Co to iest Prorokowac.

Ioel. 2.

było

było pełno ná Seymie/ iák kiedyś w Achábo-wym krolewskim dworze; ieśli z wokácyey Kaplánskiey Micheászowie; dobrzy Prorocy. Quis
Num. 11. tribuat vt omnes prophetent? ieśli z natrętności ábo ráczey z szlácheckiey wolnosći iácy Sedeciászowie; nie dobrzy Prorocy. Protestuie sie
Ier. 23. przećiwko nim Bog. Non mittebam Prophetas, & ipsi currebant, non loquebar illis, & ipsi prophetabant. á czy to świeckiey lubo szlacheckiey wokácycy należy/tárowác wolność kośćielną/chcąc tworzyć przećiw oblubienicy Jezusowey ártykuły? áby ná fundácye máiętności nie dawano/áby sie Xiężey kupowác dobr ná kośćioł nie godźiło/áby ich dźiedźictwá lubo sobie rowney we wszystkim Szláchty pieniedzmi tylko szácowano? Przebog nie máią tey od Duchá S. kommissiey. Visionem
Ier. 22. cordis sui loquuntur, & non de ore Domini. Práwiec on obozztey miáry był statio Philistinorũ tá z guią Philistyiczycy/cigánia/á co wiekszа y árkę Páńską ná czás sobie przez niewiem iáką zwierzchność przywłaszczáią. A owá Konfoederácya á zá też owo Prorocka wizya od Páná Bogá! domágác sie áby wierzył kto iáko chce/áby wiar wszystkich iák szydeł w miechu byłá vnia/ wolnośćią Rzeczyp: pieczętowana/ wárowana. O coby to byłá zá vnia?

Politicy ná czas, á hæretycy zawsze na trętni prorocy.

wizye ich.

vnia? r chowáy Bożenie byłáby áni vnia Theologicka/ kiedyby wolno vczyli/iedni że Bog iest grzechu przyczyna/ drudzy że nie; iedni/ że niemaß prawdziwego ciáłá y krwie w Sákrámencie istotnie: drudzy/że iest; iedni że swiętych wzywáć nie trzebá: drudzy że trzebá; iedni że czyscá nie máß / indulgentij nie maß/ spowiedzi nie máß: drudzy y czysciec iest/ y indulgencye sa/ y spowiedź iest. Niebyłáby vnia áni polytycka/ bo ktoryżby sie Kátolik/Phineás iáki goracy zá bluźnierstwo /zá krzywde Boża/ zá obelge Náswiętßey Pánny do mieczá nie porywał? iákożby Krol w swoich krolewskich miástách miał zbory nowe cierpieć? Nie nieśli ci prorocy pokoiu do Rzezypospolitey lubo przez konfœderacya wrzkomo pokoiowa; skarży sie Bog ná tákie Ezech. 13.
proroki. Decipiebant populum meum dicentes pax, pax, & non est pax. bo táka pax poßłá ná konfœderácya Náhásowe z Galádczykámi. Náiachał zwielkim woyskiem Náhás. Galádczykowie go pro 1. Reg. 11.
ßa o przymierze. Habeto nos fœderatos; á on rzecze In hoc feriam vobiscum fœdus, vt eruam omnium vestrum oculos dextros. Ten mi práwe oko łupi / kto mi wiáre od Bogá/ y od kosciołá podána odeymuie/ kto mi zelum Religionis zdziera. Dáie
Bog

Bog przyczyne/ czemu táki pokoy ieſt nie pokoiem. Dic ad eos, quia liniunt parietem abſq; temperatura,
Ezech. 13. Trudno zlepić kámień z kámieniem bez wapná; będą tám ſciſſury/ o ktorych Páwel S. mowi. Audio ſciſſuras eſſe inter vos. obáli śie budowánie.
1. Cor 11. Czemu Jeroboámowe krolestwo nie trwáło? temu; że Ahiás w ſztuczki płaſzcz rozkráiawſzy dał mu imieniem Bożym dźieśięćioro pokolenia; zſzył ſobie te ſzmáty Jeroboám/ to ieſt? przykłuł pokolenie do pokolenia; ále śie te ſzwy záwſze proły. Nie przyſtoi ná godność twoie/ cny narodźie Polſki y Litewſki/ w zſzywanym płaſzczu álbo łatánym chodźić. Religia twoiá ieſt tunica Chriſti inconſutilis, ktora ieśli iáki Aryuſz/ iáki Kálwin porze/ Chryſtus śie zá nie z niebá weźmie. Tákich prorokow wáruy Boże od elekcyi zwłáſzczá w tym kátolickim kroleſtwie/ w ktorym záwſze pobożni pánuią. Niech będźie tobie od nas dźięká Naiás: WLADYSLAWIE ZYGMVNCIE, żeś miedzy temi Prorokámi powáżnośćią/ roztropnośćią ſwą mediował/ miedy heretykámi/ Schyzmátykámi/ y kátholikámi polityckiemi/ coś tłumiąc/ coś odkłádáiąc/ coś przećináiąc/ á roztropnie przeſzkody do ſpraw powáżnieyſzych vprzątáiąc.

Powtore

Powtore prorokowáć iednoż to/ co rze-
czy przyszłe opowiádáć/ álbo obiecowáć. Ták
Elizeusz prorokowáł Iozáphátowi o wygrá-
ney nád Moábitámi/ Iohásowi nád Syryy-
czykámi/ Izaias o zdrowiu Ezechiaszowi/ Ie-
remiász o swobodźie Izráelowi. Pełne są tá-
kich prorokow pismá/ ktorzy wiádomosci o
rzeczách przyszłych z obiáwieniá Duchá Bożego
záśiegnioney/ ludźi innych vczestnikámi czynili.
My lepák lubo nie ták sie wysoko sádźiemy/ á-
bysmy sie Boskich o przyszłym pánie godnemi
poczytáli reuelácyi; wszákże prostym proroctwá
onem idąc trybem; Vulgare & planum prophetiæ
genus est prænunciare ex bona semente bonam frugem,
ex secundo ventorum flatu prosperam nauigationem,
ex apta chely, & gnara manu cantum suauem wie-
lesmy tákich v siebie Prorokow pod interregnum
liczyli/ ktorzy o przyszłem Naiás: WŁADY-
SŁAWA Szwiedzkiego Królá pánowa-
niu w Polszcze y w Litwie prokowali. Bo gnáru-
iąc sie w proroctwie náprzod iego przodkámi/
obiecowálismy sobie po Elektorskich ánimuszách/
że innego Páná szukáć nie mieli/ nád tego doy-
rzálego/ y że wszech miar záleconego Iágieło-
wego potomká / ktorego pradźiad Pruska

Iacy Po-
lacy o przy-
szłem Pá-
nie proro-
cy.

Procop. in Genes.

prowincia nie násycona nákládow y krwie pol-
skiey odchłań/ mądrością y dzielnością swoią
do wieczney z koroną przywiodł iedności. Dziád
Inflanty przyczyniwszy záczetey przodká swego
około ziednoczenia narodow Polskiego y Li-
tewskiego dokonał roboty. Ociec S. pámięci
Księstwá Siewierskie/ Smoleńskie/ Czernichow
skie/ Moskiewskie° odięte národowi/ z odwagą
zdrowia swego y synowskiego Rzeczypos: przy-
wróciwszy/ gránice iey dálcko rozszerzył/ ktoż te
ták zacne Maiorum dzielá zátrzymywáć? kto ich
sławy pozostále monumentá ostrożniey piásto-
wáć? kto z miłością w sercách wolnych narodow
nádánych praw y wolności od nich/ wszczepioną
pieszczeniey obchodzić się będzie mogł y vmiał/
nád tego / ktory y dzieł/ y sławy/ y miłości ex
asse hæres został? Gnáruiąc się w proroctwie
miłością obywátelow/ ktoż sobie tego nie obie-
cował krolem? ktorego Oyczyzná ználá synem/
wszelkie stany conciuem/ Rycerstwo commilito
nem/ Xięstwá wiernym administratorem/ gor-
liwem y ciyowi w potrzebách rożnych pátro-
nem. Gnáruiąc się ktemu w proroctwie zá-
sługámi/ ktoż sobie tego nie obiecował Krolem?
ktorego dzielność/ rozrywkę/ odwagę zdrowia y
dostát-

dostátkow Moskiewská/ Wołoská/ Pruská ex-
pedicya zálecitá. Boni omnes Prophetæ. (mawiał
Trasillus) optimi Chyromantæ. Látwie kożdy Man. Roseo
krolewicowi zrąk berło wywroży/ ná ktorych p. 3 l. 2.
linie zabaw woiennych pobaczy. Gnaruiąc się
náwet y publicznemi Rzeczyposp. pożytkámi/ y
priuatnemi kożdy respektámi/ zwłaszczá po vtrá-
cie nierownych dla oyczyzny kosztow/ y sámego
zdrowia niedostátkámi/ potrzebámi/ kto sobie Iácy żoł-
Páná nie obiecował? kto nie wyglądał tákiego? nierze pro rocy?
ktory známi zrosły/ známi ná krwawych theá-
trách bywawszy wiádem iest kożdego odwagi/
kożdego vsługi/ kożdego vtráty. Iáki táki sobie
rokuie. Widział oczyma swemi moie wierność
czułość/ dárskość y mężność/ widział niebespie-
czeństwá/ widział koszty / widział rány/ będzie Pompon. Læ-
mi Gálba/ ktory bawełnicámi swemi krew zrań tus.
ciekącą ocierał/ plástrámi obwiiał/ kitayką wią-
zał; będzie nágradzał / będzie dolyny niedostá-
tkow hoynością Páńską wyrownywał. Zkąd
się ten duch proroczy bierze? ktorym sobie koż-
dy o tym Pánie dobrze tuszy. Oskarżono raz
Káiá Furiuszá w Rzymie, iakoby się czárámi
báwił/ że się v niego záwsze żyzny ná polu vro-
dzay ziawiał/ á v sąsiadow ládá iáki. On ná o-

 brone

brone przyniosł swoie płużyce/ brone/ stawił ta- cze woły ná ratuszu mowiac *Te ć owo sa moie czáry, zá ktorych spráwa obfitośći zboża do- stępuie.* Podobnym wierze sposobem kożdy żołnierz swego koniá/ swoie oręże/ swoie blizny/ swoie ná máietnośćiách szkody/ ná oko Naias: *WŁADYSŁAWOWI* przy Hetmáńskich át- testácyách wystáwi á ná wywod sie proroctwá sposobi. *Teć rzeczy sa Miłośćiwy Krolu, ktore y o szczęśliwem panowániu twoim, y o promocyey moiey mnie prorokiem vczyniły.*

Prorokuie, kto Páná miánuie. Potrzećie prorokowáć iednoż to/ co Páná miánowáć. Spiewa Zachariasz nowo národzone mu Janowi. Et tu puer Propheta altissimi vocaberis. A kiedyż Jan S. prorokował? Prorokował kiedy Israelskiemu ludowi pálcem Páná poká- *Ioan: 1.* zał. Ecce agnus DEI, ecce qui tollit peccata mundi. Ktory iák wielki był Janow przywiley słuchay- *Salui. lib 4. de Prouiden.* my Saluianá. Quanta ista Ioannis dignatio est il- lum emulgatoria palam signasse voce, quem Pater cæ- lestis æternali fudit mente, temporali circumfudit carne?

V nas kożdy szlá- chcie Pro- rok. Tákich v nas ták wiele iest prorokow/ iák wie- le Elektorow/ iák wiele koronnych y Litewskich Szláchćicow/ z ktorych kożdy wola boska so- bie tłumáczy/ á tego wolnem miánuie głosem/

kto-

ktorego Bog przedwiecznem w konsistorzu rádyniebieskiey náznáczył dekretem. Známienita záiste narodow nászych záletá/ nieposṕolita prærogatiuá/ poniewasz y w Jerárchyey Páná Jezusowey nie wszyscy prorokami/ nie wszyscy wyrokow Boskich tłumáczámi. Nunquid omnes Prophetæ? nunquid omnes linguis loquuntur? nunquid omnes interpretantur? V Zachodnych Jndow ná sześciu/ v Synenczykow ná trzech tylko mężách ku obieraniu Krolá wszystká leżáłá powáżność: v nas lepak iákom wyżey rzekł/ Cuneus prophetarũ, szrobuie ná czás kogo domowa práktyká/ szrobuie obca potęgá/ ále go cuneus/ klin wolnych wotow nászych wytraca; á tego podawa/ ná ktorego Polská y Litewská swobodá przypada. Jnne narody zcudzych rąku pod czás obumárłych Krolá biorą. Rozkazał Dawid zchodząc zświátá ludowi/ áby Sálomoná koniecznie przyimował. Ipse sedebit super solium meum, & ipse regnabit pro me, illiq; præcipiam vt sit dux super Israël, & super Iudam. Lud rad nie rad musiáł przyimowáć. Et respondit Banaias filius Ioiadæ Regi dicens Amen. sic loquatur Dominus Deus Domini mei regis. My zás niewoli áni musu do przyimowánia Páná nigdy niemamy/ ták go sobie wolno stánowiemy/ że mu bespiecznie mowić możemy. Quid dilecte mi,

1. Cor. 12.

Richter

Roznosc miedzy innemi narodámi y nászym strony Prorokow.

3. Reg 1.

Prou. 31.

mi? quid dilecte vteri mei? quid dilecte votorum meorū? Inne narody zá Krole ná dziennıku swym ták P. Bogu dziekuia z Dawidem. Posuisti tribulationes in dorso nostro, imposuisti homines super capita nostra: My zás za swego dziekuiemy z Esdraßem. Dedisti nobis virum consiliorum nostrorum, quem præsentauimus tibi à principio. Wspániałosc narodu náßego/ podlegáć owemu nie znosi/ ktemu nád soba nie dáie zwierzchnośći. Polacy własni sa Indyiscy ptacy ná kßtałt czaiek náßych/pupulás ie názywáia/ ktorzy tylko zá owym z rodzáiu swego leca/ ktoremu po długich z soba konferencyách czubek nástrzepiáia/ á biały kámiczek w nosek wśćibiáia. Krol lepák kożdy polski może sobie ná koronie napis Lotariuszá Cesárzá rysowáć. A vobis, præ vobis, pro vobis. *Od was, nád wámi, zá wámi.* Kochaycie sie Pánowie koronni y Litewsci wtey wolnośći/ trzymaycie przywileie wßystkie mocno; lecz ten ktory wßystkich innych zrzodłem iest/ naymocniey. Cinogyrus Atheńczyk ná woynie Márthenskiey ták sie dużo o wolnośći oyczyste z Medyczykámi ućierał/ że mu plácu nie ztrzymawßy tył podáli: wßákże (iák to w zamießce bywa) biegac/ puklerz/ y znák Hetmánski porwáli/ á żeby sie przy tey choć máłey korzyśći ostáli/ w okręt ktory stał przy brzegu stoczy-

Psal. 65.

4 Esdra 7.

Komu Polacy podobni w elekcyách

Nicol Mening.

Sabellicus.

ſkoczyli/ y vyeżdżáć myſlili. Co tu Cynogyrus? porwał práwą reką okręt/chcąc go zatrzymáć/ vćięto mu ią; porwał lewą; vćięto y tę; porwáł zebámi/trzymał iáko mogł/ y pokimogł. O cny Rycerzu/zdárzyłćiby Bog wielu meztwá twego y wiernośći ku Rzeczypoſ. náſládowcow! Rowney PP. Polacy ſtáwy doydźiećie/ ieśli ſobie tego puklerzá (wolney Páná elekcyey) ktorym inße wßyſtkie práwá záſtániaćie/ tego znáku/ ktorym śie od cudzoźiemcow dźielićie/ żadney potedze wydrzeć nie daćie.

Zgromádźilśćie śie tedy wielebni Prorocy podlWarßáwe/á zgromadźiliśćie ná to/ábyśćie nam Páná wyprorokowáli/ ná ktorego świát wyglada/ á Kapituły wáßey przez poſty pyta. Qualis eſt dilectus tuus ex dilecto ô pulcherrima mulierum? qualis eſt dilectus tuus ex dilecto? quia adiuraſti, (inße text ma) ſuſpendiſti me: ná tego/ ktorego owdowiała Ruth oyczyzná oblubiencem mieć żąda. Extēde palliū tuū ſuper me, quia propinquus es mihi. ná tego/ ktorego Xieztwo Siewierſkie w oſtátnim niebeſpieczenſtwie rátunku/mocy/ y potegi krolewſkiey wzywániem záćiaga: Congregatæ ſunt aduerſum nos gentes per circuitum, vt nos auferant, & parant venire & occupare munitionem in quam confugimus, ecce populus multus, cuius non erat numerus

Ná co śię ziachano pod Warſzawę.

Cant. 5.

Ruth. 3.

1. Mach. 7.

portan-

portantes ſcalas, & machinas, vt comprehendant muni-
tionem, videte quia cæpit bellum, & clamor belli aſcen-
dit ad cælum ſicut tuba, & clamor magnus de ciuitate di-
cens. Pugnate hodie pro fratribus veſtris.

Dwa ſie trefne przypadki Saulowi od
1. Reg. 10. Sámuelá idącemu nádáły. Pierwſzy ten/ że le-
dwie ſie prorokom pokazał/ zaraz Prorokiem
zoſtał: A iemu co było potym? wſzak on nie o
Proroſtwo lecz okroleſtwo ſtał: Snać tu Duch
S. iedne nátracił táiemnice/ że káżdy krol ma
być prorokiem. Jemu należy rzeczy przyſzłe vpá-
Campan: in vita eius: trowáć. *Ego* (mawiał Pluſius) cum diuinos ode-
rim, illum tamen Diuinum velim, cui interſit pericula po-
pulis impendentia præſentire, præuertere, præcauere,
Krol kożdy prorok. iemu należy dobro poſpolite ſzczepić/ złe wy-
korzeniáć; iemu publike budowáć/ priwate o-
báláć/ co prorokowi rozkazano. Ecce conſtitui te
Ier. 1. hodie ſuper gentes & ſuper regna, vt euellas & deſtruas,
& diſperdas, & diſſipes, & ædifices & plantes; iemu na-
leży iáko Prorokowi wola Boża opowiádáć/
zákonu/ ktory mu Joiádá kapłan z miecżem po-
dawa/ ludzie vczyć. Ego autem conſticutus ſum Rex
Pſal. 2. ab eo ſuper Sion montem ſanctum eius, prædicans præ-
ceptum eius, & teſtimonia eius. Poymuie ią te Duchá
S. táiemnice/ ále owey nie dokońcá; czemu
Saul bez długich Prorockich konſultácyy/ bez
ſporych namyſłow/ rad/ traktatow zoſtał Pro-
rokiem

rokiem! czy nie trzebá było ná to większey czásu chwile? większych deliberatij? disceptátij? Wáß to konterfet Prorocy koronni y Litewscy / wy luboście ná inßych mniey ważnych materiách/ y ná biednych ortách/ nie tylko dnie/tygodnie/ ále y cáłe miesiace pokłádáli/ kiedy wam iednák przyßło naywiekßego Proroká przybieráć / kro- lá wotowemi podáwáć głosámi/ teście naywa- żnieyßa spráwe/ nie mowie tygodniem/ nie mo- wie dniem/ nie mowie godzina/ ále niemal ie- dnym kwádrántem odpráwili. A to co? Cu- do Polskie! gdyż tákiey y ták pretkiey zgody v nás/ile gdzie o Páná idzie/tryb pospolity nie nie- sie. Wspomnicie sobie ná przeßłych czásow in- terregná zwłaßczá po Władysłáwie pod Warna poległym/po Henryku/po Stephánie/czy ras sie Elektorskie wotá ná rozne kandydaty dzieliły? czy raz nam Elekcye woyny przynosiły! y krwia sie oblewáły? czy raz wprzewłoke lat kilku poßły? bá y w táka zamießke/ że sie rázem kilká Elektá- mi ná krolestwo Polskie do śmierci pisáło. A przyczyna wßystkiego iest náßá libertas/ z kto- rey ácz dobrey mátki/ zła sie często corká dis- cordia rodzi. Jest krolestwo náße/ gdyż sie też orlem pieczetuie/ podobne Ezdraßowemu orło-

 wi

4. Esdra 12. wi. *Widziałem prawi á to orzeł wychodził z morza, ktory miał skrzydeł dwanaście y pierze, trzy głowy &c. Bá wßystkie wiátry morskie wiały nań, y zbieráły się z pierza lepakiego wyrástały pierże przećiwne; śrzednia głowa byłá większa niż innne głowy, á z tych głow głos nie wychodził ále z pośrzodku ćiáłá.* Mamy dostatek skrzydeł ktoremi latamy/ sławę/ wolność/ maietność/ dowćip/ vmieietność. Mamy trzy głowy ná káżdym Seymie/ Krolewską/ Senátorską/ wpostách ßláchecką/ á tá naiwiękßá/ bo z wiela powiátowych rozumow złożona; wieią często ná orłá polskiego obce wiátry/ cudzoźiemskie duchy fakcye y praktyki/ przetoż piorká w deliberacyach wprzećiwne sie strony często obracáia/ co żáłosna; áto opłakánia godna/ że nie zawße z rozumu/ ále śrzodku ćiáłá/ toiest z brzuchá/ z dobrey vczty głos wychodzi/ często wotuią przepiorki/ kuropátwy/ faziany zobiádu iákiego Potentáta/ ktory chlebem głosy sposabia. Mogłby kto w náßey poselskiey izbie rysowác on obraz/ ktory w Rzymie w Kapitolium y w ogrodách Watykáńskich stárożytność rysowáłá. Pierius. Polikletes powroz kręći/ á osiełek z tyłu rosplátuie: ták y v nas/ iedni ná rzeczách sie znáiący nići mądrych koncetow

ptow

ptow y ſłow poważnych wiia ſznury/ rad zdro⸗
wych wiążą/ á ktoś z końcá choć mniey vdolny/
byle vrząd poſelſki ná ſobie noſzący/ porze/ y we⸗
zły punktow námowionych rozwięzuie. Muſi to
tedy być cudo wielkie/ kiedy wſzyſcy od pierw⸗
ſzego do oſtatniego/ od naywiękſzego do na⸗
mnieyſzego ſobie ſznuru domogli/ kiedy ſkrzydłá
y piorá orle weſpoł się złączyły/ kiedy wſzyſtkie
ták koronne iák Litewſkie zwierzętá/ lubo rożnych
natury familyi iednem gościńca torem do iednegó
krolewſkiego kreſu przyſzły. Vbi erat impetus Ezech: 1
ſpiritus gradiebantur, nec reuertebantur cum ambularēt.
kiedy rożne piſzczałki iedneż note wygráwáły. August.
Si vnus flatus inflat duas tibias, non poteſt vnus Spiritus in Epiſt.
implere plura corda? plures linguas? ſi vno flatu Ioan:
impletæ duæ tibiæ conſonant! quomodo poterunt im- Tract. 9.
pletæ plures linguæ vno DEI ſpiritu diſſonare?
Málował bym ná oney ſzopie Kollegium zwo⸗
lennikow Páńſkich ná duchá S. czekáiących/ á
dałbym napis. Cor vnū & anima vna. Stánął tedy Act. 4.
Naias: *WLADYSLAW* Krol Szwedz⸗
ki/ obrány Cár Moſkiewſki zá zgodnemi wſzy⸗
ſtkich elektorow głoſámi Krolem Polſkiem/
wſzyſtkie wotowe tabliczki/ wſzyſtkich Woie⸗
wodztw/ wſzyſtkich powiatow/ wſzyſtkich ſzlách⸗
ciców w iego się naydoſtoynieyſzey oſobie zie⸗
 dnoczyły.

Ezech. 17. dnoczyły. Hæc dicit Dominus, ecce ego aſſumam lignum Ioſeph quod eſt in manu Ephraim, & tribus Iſraël, quæ ſunt ei adiunctæ, & dabo eas pariter cum ligno Iuda, & faciam eas in lignum vnum, & erunt vnum in manu eius, & ſeruus meus Dauid erit Rex ſuper eos, & paſtor vnus erit omnium eorum, in iudicijs meis ambulabunt, & mandata mea cuſtodient, & facient ea. Stanął *WŁADYSŁAW*, á ſtánął niepominionem łoſowych kámiczkow wßyſtkich celem/ktory ſie do nich náſtáwił wßelkiem cnot y krolewſkich przymiotow apparatem; tam nie chybiłá fortuná/ gdzie zmierzyłá przed tym cnotá.

Drugi nadał ſie Saulowi trefunek. że go gremádna Muzyká/ arfá/ beben/ pißczałká/ lutnia zpodkáłá; Coż? tryumphże to iáki? czy weſele? Ták ieſt/ y triumph y weſele v prorokow/ że do pocztu ſwego Królá prorokiem przybráli. Wielka co prawda rádości v prorokow támecznych materia z no vego proroká/ ále więkßá nieprorownánie v nas z nowo obránego Królá Náiáś: *WŁADYSŁAWA.* Niewiem czego onym prorokow bez Saulá nie doſtáwáło? niewiem co też im z niego korzyścy przybyło; ale wiem ná czym prorokom náßem bez Królá ſchodźiło? Coż ieſt Rzeczpoſp: bez Páná? to co woyſko bez Hetmáná/ to co trzodá bez páſterzá/ to co okręt bez ſternıká/ to co

Muzyká Saula potyka.

Czemu?

Co ieſt kroleſtwo bez Krolá.

ćiáło

ćiáło bez głowy/ to co świát bez słoneczney iá- śnośći/że wszęd strách iák w ćiemnośćiách. Siue Spiritus sibilans, aut inter spissos arborum ramos auium sonitus suauis, aut vis aquæ decurrentis nimium, aut sonus validus præcipitatarum petrarum, aut ludentinm animalium cursus inuisus, aut mugientium bestiarum vox, aut resonans de altissimis montibus Echo deficientes faciebant nos præ timore, omnis enim orbis terrarum lympido ante illuminabatur lumine, & iam vna tenebrarum catena manebant colligati. Czułá y znáłá dobrze Oyczyzná nászá/ co to być bez oblubieńcá wdową/ bez opiekuná śierotą. Nie masz v nas onego Epiroty / Goyzppem go názywano; był Pyrrhus Krol dźielny / czuyny / sam często ná woynách stráż obieżdżał/ sam woyská/ iuż trąbą/ iuż bebnem ze snu obudzał: kiedy poległ/ Gośppus ná spánieśie dlugie/ nocy czuyno prowádzonych wetuiąc/ resolwowáł/ y náuczył giermká/ áby iesliby śie ocknął/ temi go słowy weśnie potuszał: Dormi Gosippe dormi, Pyrrhus qui excitet non superest. Nie mász mowie/ v nas tákich zwłaszcza pod interregnum ná sen twárdy resolutow/ nie záśypiano v nas po krolu vśpionem; czuło koło Senatorskie w cudzych gospodách/ czuło koło szláchecie ná polu w namiotách/ czuło koło żołnierskie w obozách. Coż ich budźiło? Budźiłá ich sámá oyczyzny potrzebá/ Páná vtrátá/ budźi-

Sap: 17.

Epitom var: hyst.

budźi-

budźiły ztąd y z owąd nádchodzące niebespie-
czeństwá/ budźiłá o drugim Pánie nárádá. O
nas lepák czego oyczyzná przez Náiás: *WLA-
DYSLAWA* obránie nábyłá! Nábyłá sławy/
Prou. 29. Vir iustus erigit terram. Nábyłá twierdzy. Rex sapi-
Sap. 6. ens stabilimentum populi est. Nábyłá żywego w
wątpliwośćiách oráculum. Diuinatio in labijs Re-
Prou. 16. gis, in iudicio non errabit os eius. Nábyłá żywotá.
In hilaritate vultus Regis, vita Nábyłá wszelkiego blo-
Eccles. 10. gosłáwieństwá Beata terra cuius Rex nobilis est.
Nábyłá wszelkiego od złego bespieczeństwá.
Prou. 20. Rex qui sedet in solio iudicij, dissipat omne malum in-
tuitu suo. Przetesz w wdźięczności się poczuwá-
iąc á maiestátowi boskiemu zá Królá Páná o-
bránego dźiekuiąc dobyłá árfy y lutniey. Zaczął

Radość wszystkich znowu obranego Pana.

Naywielebnieyszy Primas po ogłoszeniu ele-
ktorskich wotow. Te DEVM laudamus, á zá in-
cepta iego/ Jáśnie wielmożny Senat ducho-
wny y świecki/ szláchetne po szerokich polách roz-
włokłe/ á ledwie okiem przeyrzáne rycerskie
woyská ná koláná vpadszy nabożnemi głosámi
krolowi nád krolmi Bogu w Troycy/ przez te
niebieska mutete winna chwále/ y dźięke prowá-

Tryumph Warszawski

dźiły y koncerty. Dobyłá tasz oyczyzná bebná
y piszczałki/ ktoremi pobudzona gęsta się strzelbá
zwa-

z wałow ozwáłá/ ozwał się y tryumph gwiazdom rownáiącemi się ogniámi/ ktore nocną ciemność w dzienną iásność obrácáły/ ozwáły krzykliwe á radosne głosy/ ktore się nie iuż tylko po kośćiołách/ po vlicách / po rynkách dźwiękiem/ ále bárziey po sercách weselem rozlegáły. Wszystkich niezwyczayna animusze obeymáłá radość/ á ná wierzch się przez ięzyki iák przez obfite kanały winszowániem wylewáłá. Więc tá vcććistość nie záwierálá się Wárszawskiemi wałámi y murámi/ále się y przez Echo po koronnych y Litewskich miástách roznosiłá. Ty miedzy innemi Wilno W. X. L. stołeczne miásto/ co czyniſz? Feſt sobie z ręku do ręku/ od kośćiołá do kośćiołá podáieſz/ á przy rádosnych pieniách/strzelbách/przy tryumphalnych ogniách/ głosnych akklámácyách P. Bogu dźięki oddáieſz/ że thron krolestwá wákuiący Pánem osádził/ á Pánem tákim/ ktorego przy krolewskim vrodzeniu/ wychowániu/ ćwiczeniu godność / dźielność/dowćip/rozrywká/ wielka oyczyznie korzyść snadnośćłagodnych obyczáiow vpoddánych miłość/ sławá po świećie zgromádzoná y rozkrzewiona v narodow obcych wziętość/ odwaga ánimuſzu nie wiedney woienney potrzebie

Tryumph inszych miast.

Osobliwie Wilna.

do-

doświádczona z nieprzyiáciol wygrána gotuie. Awá po onym nieśmiertelney pámieći Rodźicu/ kożdy sobie Naiás: *WŁADYSŁAWA* Krolá winßuie/ ták/ iáko lud Israelski Sálomoná

3. Reg 1. winßował po Dawidźie. Quomodo fuit Dominus cum Domino meo Rege, sic sit cum eo, & sublimius faciat solium eius, a solio Domini mei Regis.

Societás náßá namnieyßa/ lubo zniki(?)m w antágonia nie wstępuie; wßákże ſię má z sobą

I zakonu Societatis naszey. certuie/ nie tylko w Warßáwie/ále y wßedźie/ y tu we trzech domách swoich w Wilnie/ to pyrámidámi/ to kolossámi/ to státuámi/ trabámi/ bebnámi/ dźiáłámi/ rácemi/ to innemi od wymyslu y koßtu przy vroćistey ofierze znákámi/ świátu oświadczyłá/ co nayzácnieyßemu krolewskiemu domowi/ co Naiásnie nowo obránemu krolowi/ co swemu synowskiemu y poddáńskiemu afektowi winna byłá; winßuiac sercem vprzeymem y służebnem iemu Páństwá/ Rzeczyp. Wodzá/ kośćiołowi Patroná/ sobie opiekuná/ obronce/ skłonnośći Páńskiey ku namnieyßemu zakonowi po zesłych rodzicielskich maiestatách dźiedźicem. Quia Domini est assumptio

Psal. 88. nostra & sancti Israel Reges nostri á przytym Naywyżßego maiestatu proßac/ áby go nam dlugo w zdro-

zdrowiu w szczęśćiu/w sławie w wszelkiem blogosławieństwie ná thronie chował/ ábyz tych cudow ná swey elekcyey ziáwionych ná oko poznał/ co Sámuel Israelskiemu Krolowi opowiedział. Quando venerint signa hæc omnia tibi, fac quæcunque inuenerit manus tua, quia Dominus tecum est. Niech bedźie Náiás: Krolu Bog przytomnem rzadom twoim/ rádom twoim/ wyrokow twoim/ woynow twoim/ wszystkim obmysłow/ dziełom: postemptkom twoim. *Niech śie weseli Izraël (Krolestwo Polskie) w tym ktory go stworzył; á synowie Syońscy niech śie ráduia w Krolu swoim. Niechay imie iego chwala w śpiewániu społecznym: ná bebnie y árfie niech mu gráia.*

CZĘSC TRZECIA

Po społney Krolá Páná Elekcyey, ozywa śie iák źiemiá, ták niebo z vrocysta Symphonia.

NJest to stárodawny v Grækow obyczay/ o ktorym znáć dáie Sygonius N. Ch. że skoro nowy Monárchá imie krolewskie álbo Cesárskie

Lib. 11. de Priucip. Oriental.

ſkie otrzymywał/nie czekaiąc koronácyey/ rozſy-
Staroda- łał po prowinciách/ po Xięztwách/ po pewnych
wna poNo Páńſtwá ſwego / ile owych/ ktore śie do ele-
minácyey kcyey iego głoſámi przykładáły miáſtách/poczę-
Krolow ſny konterfet twarzy ſwoiey/ktory z wſzelką ucci-
cerymo- wośćią obywátele przyimowáli/ wſzyſtkym iák
nia. domowym ták gościom vrocżyśćie ná pozor wy
wieſzáli/ ſłodkowdzięcznemi pieniámi/y okrzyká-
mi krotkieğ/ ále zwyczaynego textu VIVAT REX
wdzięcżnośc y publiczną R P. radość oſwiadczá-
li. Tá Ceremonia v nas po ogłoſzeniu nowego
Páná Naiáś *WŁADYSŁAWA ZY-GMVNTA*, ile śie tyka vſzanowania ma-
ieſtatu dobra ieſt/ y chwalebna: wſzákże ile pra-
ca krolewſka zaciąga do rozſyłania po Páń-
ſtwách / Xięztwách / Krolewſkiego ſwego o-
brázu/ mniey ieſt potrzebna. Nie trzebá tobie te-
go/ Miłośćiwy Naiáśnieyſzy Krolu / ábyś po
miáſtách przezacney twarzy twoiey konterfet
rozſyłał: Melior eſt pictura morum quam colorum, ve-
Maximus. nuſtiores ſunt oris lineæ, quas nullæ deprauát moris tineæ.
Wymálowáleś śie nam Naiáśnieyſzy Krolu nie rę-
ką cudzą/ ále własną/nie martwemi fárbámi/ ále
żywemi cnotámi/ ktore okraſza bryzelya niezblá-
kowáney krwie Iágielowſkiey/ oſwieca złoto-
ſzáſi-

száfirowy łázur odziedziczoney po Włádysłáwie Iágielle Religiey y rostropnośći/ po drugiḿ *WLADYSLAWIE* Krolu Polskim y Węgierskiemskim zá cześć Bozką gorliwośći/ po Kázimierzu hoynośći/ po Albrychcie y Alexándrze wspániáłośći/ po *ZYGMVNCIE* trzećim zeszłym nie dawno rodzicu pobożnośći/ miernośći/ skromnośći / łáskáwośći. Awá przy tákim żywym krolewskich cnot y przymiotow obrázie/ słuszna áby sie owe dwie prowincye iedná nádolna ziemska/ druga gorna niebieska/ ktore sie ná Elekcyą Królá kálkulámi skłádáły/ dziś sie też ná dwá chory rozsádzáły/ á nie mniey rádosnym iák vroczystym okrzykiem VIVAT REX po vlicách/ po rynkách/po gośćincách kráin swoich ogłaszáły. Przysłuchaymy sie naprzod owemu VIVAT REX ktore opiewa chor ziemski: przysłuchámi sie potym owemu VIVAT REX, ktore opiewa chor niebieski.

Ziemiá opiewa swoie *VIVAT REX* Naiáśnieyszemu Krolowi.

BOgata iest świeka/ á bogátsza nierowno od kánzonow/ pádwanow/ koncertow/

ziemia foremnieyszego winszowania Krolowi nie ma nad parę słow.

Duchá S. kapellá/ N. Ch. á przećie áni kápellá świecká áni kapellá Duchá S. nic celnieysze°/nic ozdobnieysze°/nic foremnieysze./ná wesoły okrzyk Krolom / Cesarzow / Monarchow / gdy ná thron godnośći swey wstępuią nie wyspiewywa nád tę párę słow/ VIVAT REX. Mowiać do stylu świeckiego; szesnaśćie tákich krolestw álbo Páństw Frosárdus y Philippus Leonisetus wyliczyli/ ktore tego okrzyku/ VIVAT REX przy inaugurácyách Pánow swych vżywáły. Mowiacząś do stylu Duchá S. w kśięgi krolewskie weyrzyćie/ iáká nowego Krolá aklamacyá potykálá: iáka Saulá: tákaż. Skoro go Sámuel publikował ludowi. Certè videtis quem elegit Dominus, quoniam non sit illi similis in omni populo, clamauit omnis populus & ait. VIVAT REX: iáka potykálá aklamácya Sálomoná: tákaż. Sumpsit Sadoc Sacerdos cornu olei de tabernaculo, & vnxit Salomonem, & cecinerunt buccinis, & dixit omnis populus, VIVAT REX SALOMON: iáka Joáśá: tákaż. Produxit Ioiada filium Regis, & posuit super eum diadema, & testimonium, feceruntq; eum Regem & vnxerunt, & plaudentes manibus dixerunt. VIVAT REX

1. Reg. 10.

3. Reg. 1.

4. Reg. 11.

Wiec to v mnie dziwna Krol im większy wiecey potrzebuie; potrzebuie nie tylko żywotá/ále y zdrowia/ y szcześćia/ y potegi/ y wstárbách zamożnośći

ści/y wielkiey po świećie sławy/ czemuż mu nie więcey Rhetoryká ziemska winszuie iedno żywotá? VIVAT; *niech żywie*; czemu nie mowi? Niech látá w zdrowiu y w szczęściu pędzi; niech fortunnie pánuie; niech w skárbách obfituie; niech będzie potężnym / walecznym/ ku nieprzyiaćiełom strásznym; O rymież ziemiá tákie ile ku Pánom phrazes/ zkąd teraz tá skąpość? Kiedy ia się o tym zamyslam/ nayduie tego dwie przyczyny. Czemu? Przyczyná pierwsza.

Pierwsza prycżyná iest tá. Luboć wszystkiego poddáni Krolom Pánom vprzeymie ná sercu życzą/ cokolwiek do ich álbo vććiwośći/ álbo pożytku/ álbo poćiechy należącego byc zná/ią: wszákże tylko się z żywotem przez głosne okrzyki ozywáią; że innych wszystkich rzeczy/ ktorych Krol potrzebuie/ może albo swoią rozrywką: álbo poddanych vsługą y dzielnośćią dostáć/ sámego tylko żywotá trzebá mu z niebá zásięgáć; do zdrowiá naydzie doktorá/ do potęgi naydzie pobory v poddanych/ do wesołośći naydzie korzenne winá/ naydzie cythry/ lutnie/ tyorby/ cymbały; do porządnego pánowánia naydzie práwne ártykuły/ poważne Senatory/ powolne poddáne; ná wszytko Pánem/ ná żywot tylko Boskim żebrakiem: átoż mu tego życzemy/

Gen. 44. czegò mu dáć nie możemy. Wziawßy Jákub Pátryárchá pew na iuż nowine o Jozephie w Egypcie pánuiącym / áby tym bárziey á bárziey wierzył / wpewniáia go synowie náwiezionym plonem dla wyżywienia / ktory on obaczywßy iákoby sie ze snu ocućiwßy rzekł. Sufficit mihi si adhuc filius meus Ioseph viuit. Jákubie coż ty mowiß sufficit! á nie trzebaż tobie po Joßephie wiecey nád żywot iego? nie trzebaż y sámemu Jozephowi wiecey nád to áby żył? trzebá; ále ieśli Bog da żywot / dźielny Jozeph / ostátká cnota dostánie; wie Jákub że też Jozeph ná wielkich rządách vsiadł / ná niczym mu / co do dobrego mienia / nie zeydźie; wie náwet o baczeniu iego ku rodzicowi. *dość mnie*, práwi / *że on żyw*, potrzeb sie y moich y swoich domyśli. Eduárdus wtory Krol Angielski miał zá herbowy kleynot vkoronowána pßczołe / ná ktora rosá niebieska spada. Napis. Vitalis cælitus aura. Około tey pßczoły roy

In farrag. symb: latał mnieyßych pßczoł / wßystkich bedacych ná robocie; iedne miod znoßą: drugie celki w płástrách robia / trzećie mátki od ßerßeni bronia / Napis. Agmina dant reliquum. Dał znáć madry Krol / że káżdy Monárchá żywot ma z gory / inne potrzeby z zbieráney drużyny. Aza nie w tenże

sens

ſens Charondás Ceſarz Rzymſki potráfił/ kiedy czeſto a geſto mawiał. Viuere cura Dei eſt; nobis ſint cætera curæ, á za nie też taiemnice Máecdonczycy wyrażáli: kiedy do Perſeuſa oſtatniego ſwego Krolá złotą ſtátue fortuny nośili z tymi słowy. Dent ſuperi vitam; nos fortunam; iednym ſłowem ſłuszna y náder słuszna/ że krzykliwemi głoſámi żywot temu zniebá zwabiamy / ktoremu / łubo nas ná inſze rzeczy przy Boſkiey pomocy ſtánie/ żywotá dáć nie możemy. Zá czym podoba mi śie zwyczay v Baktriáńczykow/ ktorzy kiedy dźień doroczny vrodzenia krolewſkiego obchodźili/ Kupreſſowe drzewá/ ktore śmiertelnośći wizerunkámi były/ á ná truny Pánow śie doſtáwáły: palili/ á Cedry y Myrthy ich żywotá niezkażitelnego ſymbolá/ ná promienia słoneczne wyſtáwiáły/ wołáiąc. Pluant vitales Regibus ignes. A ieśli kożdy narod Krole ſwoie tym rádoſnym/ á że ták rzekę/ tym żywotnem pieniem potykał/ tedyć y twoiá Naiás. *WLADYSLAWIE* krolewſka godność/ y náſzá poddáńſka vniżoność/ y ſáma rzeczy ſłuszność po nas teg wyćiaga/ ábyſmy iuż nie niememi y martwemi wizerunkámi/ ále głośnemi y żywemi áfektámi toż VIVAT, ácz záwſze/ wſzákże oſobliwie teraz/ kiedy ſzczeſliwie

Sabell.

Politian in Miſcellaneis.

Epitom. var: hyſt.

Pienie polſkie.

ſliwie

Pierium lib. 26. ſliwie nam panowáć zaczynaß/rowną notą y o-chotą ſpiewali. Daie znac Strabo/ że wyſtá-wil Amon w Egypcie iedne miſterną nie dale-ko od Serápidy kościolá ná wierzchu gory ſtá-tue/ſtroyne w poßrzodku narzedy inſtrumentálne do grania ſlużace máiacą / przez ktorey vſtá ſlońce co dzień wſchodząc promienie wpuſzczá-lo/ ktore ſkoro sie inſtrumentow dotykáły/ ſtá-tua pieśń dziwnym ſpoſobem wygráwálá / kto-rą y ſámá nowo náſtáiace ſlońce witálá/ y o-bywatele okoliczne weſołym heynałem o wyni-kley iásności rozweſeláłá. Tą ſtátuą ia krole-ſtwo náße polſkie názowie/ ſtátua mowie/ v-przeyme obywatelow ſwych ku Pánom/ áfekty iák korrigowne piſzczalki w ſobie máiacą: kto-re oto kiedy ty/ſlońce náße Polſkie(Naiáś.Kro-lu) ná horyzont náß wſtepuiace promieniámi Maieſtatu twego przerażáß/ ſtátua náßá we-ſołać pioſnke w ſpoſob witania VIVAT REX wykrzyka / á do wprzeymego winßowánia wßyſtkich ſercá / wßyſtkich iezyki pobudza. VIVAT, VIVAT, VIVAT REX VLADISLAVS, *Plin. lib. 36. cap. 15.* Chybábym ráczey kroleſtwo náße názwał oną cudowną Olympiey ſalą/ ktorą Heptaphonon ſtárożytność tytulowálá. Tą iż siedm miſter-

ną kon-

ną konkámerácyą sklepow miáłá kożdy głos siedmiorákiem odgłosem oddáwáłá. Toż sie y v nas włáśnie dzieie Náiás. Krolu ono Wárszáwskie po nominácyey vroczystey twoiey krzykliwe wszystkich elektorow VIVAT REX, roznosi sie po wszystkich nászych Prowinciách/ po wielkich y małych Polskách/ po Xiestwie Litewskim/ Ruskiem/ Pruskiem/ Zmudzkiem/ Mázowieckiem/ Inflantskiem. VIVAT, VIVAT, VIVAT. VIVAT, VIVAT, VIVAT, VIVAT REX VLADISLAVS. Wszyscy sie ráduią/ wszyscy wynszuią/ wszyscy Maiestátowi Boskiemu dzękuią/ że nam z onego drzewá Jágiełowego/ ktore siekierą śmierci w naddziádách/ w prádziádách/dziádach y nie dawno w Naiaśnieyszym rodzicu wyciełá/ korzeń zostáwiłá: z ktorego nam tá płonká rowney zielonośći/ rownego owocu wyrosłá/ áby ią w długie á fortunne látá żywotem obdárzał/ buynie rozkrzewiał/ szeroko po świećie gałeziámi potegi/sławy/rozpośćierał. VIVAT, VIVAT VLADISLAVS, wszyscy z Dawidem krzyczą. Dies super dies Regis adijcies, & annos eius in generationem & generationem. Dan. 4. Psal. 60.

Druga przyczyná/ czemu Krolom tylko VIVAT śpiewamy/ iest tá/ że żywot krolewski

O nie

Przyczyna druga. nie tylko ćiáło krolewskie/ ále y ćiáło Rzeczypos: wszytko ożywia/ á wiecey też po krolách nie prágniey. Namienili to trochę mistęmi poetowie o Herilu Krolu Prœnestyńskim/ ktoremu przeto/ że trzemá prowinciámi spráwowal/ y troiaką zbroią rázem włádał/ trzy dusze przypisuią. Nayduiemy cos podobnego y w pismie S. Máiąc Moyżesz pielgrzymstwo żywotá swego zkanczyc/ prosi Páná Bogá áby ludowi opátrzył inszego wodzá/ y mowi. Prouideat Dominus Deus Spiritū (tak w dáwnych bibliách stoi) omnis carnis, hominem qui sit super multitudinem hanc, & possit exire & intrare ante eos. Co to zá Rhetoriká? że Jozuego nástepcę w rządách swego nazywa duchem/ á ktemu duchem wszelkiego ćiáłá: wszák Moyżesz tylko iedno ma ćiáło/ zkąd sie te drugie wzięły ćiáłá? przez wszelkie ćiáłá/ rozumie Moyżesz wszystek lud Jzraelski; chceli byc Jozue dobrym wodzem/ trzebá áby był wszystkich ludźi duchem: á żeby káżdego zosobná ożywiał/ máiąc ták wiele dusz/ iák wiele ludźi w Jzráelu.

Virg. lib: Aeneid.

Num: 27.

Krol iest duszą krolestwa.

Wysyláiąc Helizeusz iednego z synow Prorockich do Ramoth Gáláád z bánką oliwy/ áby Jehu ná krolestwo pomáśćił/ daie mu táką przestrogę. Cum veneris illuc, videbis Iehu filium Iozaphat.

4. Reg. 9.

filij

filij Namsi, introduces eum in interius cubiculũ, tenensq; lenticulam olei fundes super caput eius & dices, Hæc dicit Dominus, vnxit te Regem super Israel, aperiesquè ostium, & fugies, & non ibi subsistes; Co to iest Ch. że ten Prorok mázał Iehu ná krolestwo potáiemnie? y czemu pomázawszy zaraz vćiekł? poczekay Proroku/ niżći to Iehu Krolem/ proś o iáka wákáncią zá vczynność/ o iákie Biskupstwo/ álbo opástwo/ proś zá prácą o nágrodę/ niechći przynamniey podźiękuie: Nie czeká Prorok od Krolá kontentácyey/ y dobrego słowá nie chce/ nawet nie chce/ áby go Krol poznał; chce áby znał zá to dobrodźieystwo tylko sámego Páná Bogá: czemuż zá sobą Prorok nie zámknął ále drzwi otwárte zostáwił? temu (powiada Tytus Brostensis.) Quem Propheta clauso ostio vnxit, spiritu pro se repleuit: sed fugiens ostium aperuit, vt spiritus Regis foras in Regnum prorumperet tacitus admonuit; iákoż pátrzćie co nástępuie. Vsłyszawszy Xiążętá Izráelskie/ że iuż Iehu Krolem został/ iáki táki zrzucił z siebie płaszcz/ y vsłáli znich maiestát in similitudinem tribunalis, y záwołáli Regnauit Iehu. dźiwna záiste ceremonia/ że z szat vczynili Krolowi trybunał; czy to nie nászym trybunałom przymowká? w ktorych ná czás nie ná rozum/ nie ná sumnienie/ nie ná biegłość

Dźiwne wysadzenie Iehu ná krolestwo.

wpráwie pátrzamy/ále często bławatámi/kołnierzámi/ rysiámi/ sobolámi/ subsellia zasadzamy/ y zowiemy to rámieniem krolewskim. Niewiem ći/ átoli kiedy Izráelczykowie z onych szat thron swemu krolowi zgniezdzili/ álbo się zpoddaństwem swym przećiw niemu protestowáli/ ták iáko kiedy sPánu y zbáwićielowi nászemu ná krolestwo do Ieruzálem wieżdżaiącemu tłuszcza száty po drodze słáłá/ słáli y vczniowie płaszcze swoie miásto siodłá y czapragu ná oślicy; álbo przez to że száty z siebie zdzieráli to do wyrozumienia Krolowi nowemu dáwáli / że *duch twoy nápotym nas, Miłośćiwy Krolu, ogrewáć ma*: y dla tego owę aklámácyą ktore czynią. Regnauit Iehu, Angelomus wytłumáczył. Anima Regni Iehu; Duszą káżdy Krol temu krolestwu zostáie ktoregó władzą bierze; duszá wprzod serce ośiádá/ á potym moc/ pokarm/ ćiepło przyrodzone po wszystkich członkách rozlewa: ták y Krol sam primum viuens będąc/ wszystkie prowincye/ wszystkie powiáty/ wszystkie miástá/ wszystkie poddáne ma ożywiáć/ ogrzewáć/ w wzrośćie pomnáżáć. Nie zdrowo ćiáłu kiedy duszá tylko do iednego członká pokárm obraca/ bywáią z tego opilácye/ zámulenia/ á te záś ćięszkie niemocy y

Czemu Krol duszą krolestwá.

ey y niesposobności ná insze członki przywo- dzą: ták Rzeczypospolitey nie zdrowo / kiedy sie w iedne tylko osobe ábo fámilia máłych ál- bo równych zasług tkáią stárostwá / woyto- stwá/ ciwuństwá; bo tym sposobem zátykáią sie kanały dobr pospolitych / á do inszych człon- kow nie przechodzą. A zá tym co? Nástempuie zá tym paraliż ná siły ku rstudze Rzeczypos: Rze- cze ieden z Dánielem. Dissolutæ sunt compages meæ, & nihil in me remansit virium. &c. Sed & halitus meus intercluditur. Nastepuią suchoty ná maietności ku podátkom; rzecze drugi z Dawidem. Aruit tanquam testa virtus mea. Nastepuie kurcz ná kálete ku odwadze summy R. P. potrzebney; rzecze trzeći z Jobem / Cutis mea (kot skorzá- ny) aruit, & contracta est. Nastepuie Chyrágtá ku boiu/ y oyczyzny obronie; rzecze czwarty z Páwłem. Nemo militat suis stipendijs vnquam. Nástepuie kakostomachia / niestrawność ná żołądku; nie kontentátia/ szemránie ná gospodá- rza/ rzecze piąty z onemi robotnikámi/ Nos por- tauimus pondus diei & æstus. Nonne hi nouissimi vene- runt! aż diszkursy: czemu ten siedzi/ á ia stoie! czemu v tego dzień/ á v mnie noc! czemu po ro- wney sieybie v niego żniwo/ á v mnie wyschło!

Słusznem dobr po- spolitich podźialem

Dan: 10

Psal. 21

Iob. 7

1. Cor. 7.

Math. 20.

Czemu

cze^v pluuia in vellus vnie°: vmnie stillicidia super terrã/ Tákie y tym podobne ẞemrania á kto vkoi: czy kaznodzieiá: czy spowiednik: Chybáby był sam Páwel S. kaznodzieia/ ktoryby malkontentom lekcya one przeczytał. Is qui manducat non manducantem non spernat, & qui non manducat, manducantem non iudicet, Dominus enim illum assumpsit. Tu quis es qui iudicas alienum seruum? Domino suo stat aut cadit, stabit autem, potens est enim Dominus statuere illum. Nam alius iudicat diem inter diem, alius autem iudicat omnem diem. Qui sapit diem, Domino sapit, & qui manducat, Domino manducat, gratias enim agit Deo, & qui non manducat, Domino non manducat, gratias enim agit Deo. Ktora iż iest trudna perfekcya/ niech lepiey tym defektom duszá zabiega/ niech owe krew ábo pokarm ktory w sercu wyrabia/ ná wszystkie członki podług godnośći y zasługi obraca. Dla tego nie od rzeczy tu Kroláw sercu wystáwionego widziemy przy ołtárzu/ poczuwa sie serce poddáńskie ku Pánu w miłośći; poczuwá sie serce Páńskie ku poddánym w żywotney czułośći. VIVAT REX.

Rom: 14.

Spytáćie/ iákoż to iedná duszá krolewska ku ożywieniu ták wielu poddánych ma sie roztoic! álbo rozczworzyc/ Powiem. Kiedy Alphonsus Kástelly maiestat krolewski osiadł/ wołáli wszyscy podług obyczáiu vroczyśćie. VIVAT REX.

Iáko krolestwo ożywia.

Baden: in symb: Neugabaueri.

On

on też co raz przydawał VIVAT LEX, VIVAT GREX. Námienił przez to mądry Pan/ że ná on czas Krol sam żyiący duße y żywotá krolestwá nabawiá/ kiedy VIVIT LEX, VIVIT GREX. żyie práwo przez zwierzchności czuynosc: á trzodá przez Páńską opátrznosć.

VIVAT LEX. Pytano Archidámá cze° w Lácedemoniey práwo siedm set lát żyło? odpowiedział/ bo się nie wmártwych księgách/ále wżywych sercách ludzkich chowáło. Sławne y my mamy w Polßcze Kroiá Zygmuntá Augustá o sprawiedliwości Emblema. Kazał sędziom y deputátom malowáć czáßkę trupią/ w pośrzodku káganiec goráiący máiącą/ á ná statucie leżącą; Napis/ *prawo żywych chce.* Co tu żywego? czáßká nie żyie bo trupia/ statut nie żyie bo niemy/ nic nie mowi; káganiec świeci/ ále nie wiedziec komu? Przyznawám/ że w tych martwych znakách práwo nie żyie/ á chcecieß PP. Polacy áby prawo żyło/ w sercu to troie chowaycie/ vważay sędzio/ że tá czáßká iest głowá nie wiedziec czyia/ czy krewnego? czy nie krewnego? czy Páná/ czy vbogiego? widzę że nie ma krwie/ nie ma żadnego pozoru. Quod iustum est iudicate siue ciuis ille sit, siue peregrinus, nulla erit distantia personarum

Práwo iáko żyie.

Salom. a carlano.

Deut. 11.

ſonarum, ita paruum audietis vt magnum, non accipietis cuiuſquam perſonam, quia Dei iudicium eſt. Tá lampá zoleiu świátłość bierze / o trzebáž dobrze wſadách ſpráwy oświecáć / wſzkoż przepátrowáć. Volo iudices (mawiał Charondás) vrinatores, non piſcatores; rybák wode máci / áby ná ryby miał połow: nurek lepák oley z vſt wypuſzcza / á wode ſobie wyiáſnia / áby ná dnie perły vyrzał.
Exod 23. Non facies conturbationen in iudicio, ſi fuerit cauſa inter aliquos, & interpellauerint iudices, quem iuſtum eſſe perſpexerint, illi iuſtitiæ palmam dabunt. A ſtátut ná co y piſány ieśli zawarty? mowi
Apoc. 9. Jan S. locuta ſunt tonitrua, & ego ſcripturus eram, & dixit Angelus, noli ſcribere ſed ſigna tantū. Słyſzę ia też ták wiele ná Seymách grzmotow / ták wiele ſrogich przeciw exceſſom artykułow / o wárunku gránic párágráphow / á widząc że wſzyſtko wkśiegách / á w executiey nic / rzekłbych Náſzáłkowi *nie piſz náznácz tylko.* Badź ty nam Naiás. *WLADYSLAWIE* práwá dozorca / niech zá tobą prawo żyie. Kiedy Tiberius ná Ceſárſtwo náieżdżał / świadczą hyſtorye / że śię gośćińce ná iednem plácu poodmieniáły
Plin: ktory był lewem zoſtał práwem. O kiedybyś to nam Naiás: Krolu zá ſcześliwego pánowania ſwego ſpráwił / áby śię przewrotne drogi ſa-

dow

60

dow w práwe albo ráczey w práwne gośćińce obróćily/ áby sie nam iściło. Erunt praua in directa, & aspera in vias planas. ponieważ / cum rectè procedunt iudicia delubra sunt æquitatis, cum deprauatè, foueæ fallaces, & cæcæ, in quas si captus ceciderit quisquam, non nisi per multa exiliet lustra, vsq; ad ipsas medullas exuctus. *Isai. 40.* *Amnianus Marcell: lib 30.*

VIVAT GREX, áby żyłá trzodá / trzebá krolewskiey opátrznośći/ GREX VIVIT QVEM REX NVTRIT. On Alphonsus Krol Castelli ktory rzekł VIVAT LEX, VIVAT GREX, dał sobie málowáć táki panowánia swe° Hieroglyphik. Stoy Pelikan noszacy ná głowie korone/ á troie nie rownych (bo iedno nád drugie było wiekksze) Pelikaniąt pod skrzydłá przygárnionych / krwią piersi swoich tuczy. Twoy to wizerunk Naiás: *WLADYSLAWIE*, ty v nas nie zá długo bedźiesz vkoronowánym Pelikanem: odlátá kruk od dźieci swoich/ dáie kuropátwá inszemu ptákowi wyżywiáć kurczetá swoie; Pelikan nie odlátá / nie poleca nikomu Pelikaniąt/ żywi ie/ nie mlekiem/ále krwią z piersi dobytą. Nie mow tyż figowym drzewem/ quomodo deseram dulcedinem meam? nie mow zmáćicą/ quomodo deseram vinum, meum quod lætificat Deum & homines? nie mow z oliwą/ quomodo deseram pinguedinem meã? *Iako trzoda żyie.* *Beden: in sym: Neugabaneri.* *Iud: 9.*

p nie

nie wino/ nie ſłodki ſok/ nie tłuſtość/ ále krew ſáme máß odwáżáć: Gárnie sie troie Pelikániąt pod ſkrzydłá twoie/ iedno więkße/ ſtan Senatorſki: drugie mnieyße: ſtáń rycerſki/ trzećie naymnieyße/ ſtán poſpolity: iedno od ćiebie ma mieć poważność/ drugie opátrzność/ trzećie obronność; á wßyſcy Páńſka ſkłonność/ wßyſcy hoyność/ wßyſcy żywność. Pánuieß narodowi/ ktorego dwie rzeczy vymuią/ łáſkáwość y hoyność. Mowiąc do łáſkáwośći; ieſt narod Polſki y Litewſki podobny iednemu cudownemu w Tracyey kámieniowi/ o ktorym daie znáć Plinius: ten pálcem/ y namnieyßem ręki rußeniem da sie kierowáć/ á gwałtowna moc y siłá áni go zmieyſca rußy: ták y my (czy to z krabrnośći/ czy zpieſczonośći) ná łáſkę sie páńſką obrácamy: ná mus y moc iák ſkáły ſtoiemy. Mowiąc do hoynośći. Wiele teraz ieſt w kroleſtwie ktorzy z przodkow ſwoich/ y z oſob ſwoich/ ná Rzeczpoſpolitą odwáżali/ ná krwáwych plácách ſtáwáli/ lecz bez opatrzenia ná polu iák kośći vſchły; wyſechł ſok máiętnośći/ wypłynełá krew dlá oyczyzny. Miłośćiwy Krolu Viuent ne oſſa iſta? á ty odpowiedz: Ego intromittam in vos Spiritum & viuetis, & dabo ſuper vos neruos, & ſuccreſcere faciam

faciam super vos carnem. & superextendã in vobis cutẽ. to iest/ dam wam zasłużone żołdy/ dam intraty/ dam dignitárskie tytuły/ y puśczę wiátry łáski swoiey Páńskiey. Poczuie to káżdy/ że ingressus est in eos spiritus & reuixerunt, steteruntq; super pedes suos exercitus grandis nimis valde; że y owi ktorzy iuż zdesperowáli/ y służby poprzestáli/ znowu oręże podniosą/ rotámi/ pułkámi ná polu stáną.

Ale coż? radby ná czás dał Pan/ ieno nie- wiedziećiák śię losy mieszáią. Trafia śię często v nás/ co kiedyś v Thámáry. *Przyszedł Thá- márze czás porodzenia, vkazáły śię bliźniętá w żywoćie Phárez y Záre, á w sámem wychodze- niu dźiatek, ieden wyśćibił rękę, ná ktorey ktoś vwiązał nić czerwoną, mowiąc. Ten wprzod wynidźie, ále gdy on zás wćiągnął rękę, wyszedł drugi:* tákći y v nas/ konkurruią dwá o iedne godność/ chcąc śię vrodźić Stárostámi álbo Woiewodámi/ ieden iuż ma nadźieię/ y rękę iuż wyśćibia/ ba y ow mu ktory przy dworze śię bawi/ nitką dopomaga/ iuż y drudzy mu tuszą *Temu dádzą;* á przećie dźiwna rzecz/ że ten mu- śi rękę skryć/ á drugi vrodźi śię dignitarzem ábo tenutarzem. Tráfia śię ktemu y v nas/ co v Assuerá Krolá Perskiego ná dworze. Aman y Márdo-

Nie záwsze Krol wi- nien oko- lo vrzę- dow.

Genes. 38.

Przypisáć ná czas trefunko- wi.

Esther 5.

Mardochæusz pará to slug ná dworze krolew=
skim: co ich zá zásługi: Aman z Krolem iada /
piia/ ráno y wieczor páná pilnuie: á Márdochæusz
zdrowiá Páńskiego od śmierći wiszacey mie=
czem obronił; á przecie Amán przy boku; á Már=
Ná czas zniewiadomośći. dochæusz zá drzwámi ; áz kiedy raz Krol
leżac/ á spáć niemogac kroniki czytáć sobie ka=
zał/ kiedy o tey przysłudze słuchał/ pytał sie ieśli
wział zá to nagrode Mardochæusz: á dowie=
dziawszy sie że nie wział żádney/ iáko mu nágrá=
dzał/ pismo czytayćie. O kiedyby też to y v nas
zásługi wszystkich zapisowano / á pod czás wá=
kancyi w regestrá patrzano / rozumiem żeby
sie ich máło ná niepámieć vskárżáło: Trafia sie
Daniel. 14. náwet v nas co w Babylonie. Bálcer Krol
Belowi woły y owce wrzkomo ná pokarm
oddawa/ á posługacze wszystko miásto niego
Ná czas z złey informácyey. poiádáia. Krol rozumie że Bel iie; á Daniel sie
śmieie/ y mowi: Ecce pauimentum, aſpice cuius veſtigia ſunt! rznał Krol y rzekł. Video veſtigia virorum,
& mulierum, & infantium. Nie stosuie; átoli pod
czás zdarza sie słyszeć. *Każdy sobie o tey dobie*
Já życze áby v nas ták VIVAT REX, iákoby też
oraz y VIVAT GREX, przez słuszne podług zásług
wyżywienie.

Niebo

Niebo opiewa swoie VIVAT REX Naiáśnieyszemu Krolowi.

Concentum cæli quis dormire faciet? *Melodiey niebieskiey kto káże zásnac?* pytá śie Job N. Ch. Co ácz niektorzy tłumáczą po Pythágoreysku; rozumiał Pythágorás / że kołá niebieskie ócieraniem śie spolnym o śie/ w dźiecżną wyprawuią hármonią; niektorzy po Plátonicku; náucżił Plato/ iż ná wierzchu kożdego niebá Syreny śiedzą/ á słodkie pienie przyiemnemi głosámi wyrzynáią: wszákże pogáńskie wymysły ná stronę tym czásem vchyliwszy/ przez melodią niebieską v Jobá/ rozumiem iá vstáwiczne ono śpiewánie kántorow niebieskich/ to iest/ Aniołow/ czworgá zwierząt/ *człowieká, orłá, wołu, lwá,* y dwudźiestu czterech stárcow/ ktore oni krolowi nád Krolmi wćiele vwielbionym thronu krolewskiego winszuiąc / iákoby iákie Viuat gdyż (agno tanquam occiso) opiewáią. Dignus est agnus qui occisus est accipere virtutem, & diuinitatem, & sapientiam, & fortitudinem, & honorem, & gloriam, & benedictionem, & omnem creaturam quæ in cælis est, & super terrã, & sub terra &c. Sedenti inthrono & agno, benedictio, & honor, & gloria, & potestas in secula seculorum. Więc yż krolowie ziemscy máią

Iob: 28.

Boetius lib. 1. Music. cap. 10.

Co zá Muzyká w niebie y ktorzy kantorowie!

Apoc. 5.

vczestnictwo z krolem niebieskim / thron ich z thronem Boskim iák strumien z zrodlem / promien z słońcem: iż ktemu ci gorni Symphoniá słowie álbo nád ziemią y iey krolestwy dozor y zwierzchność máią/iácy są Aniolowie/Páństwa/ Mocárstwá Xiestwá ꝛc. álbo rodzine swą ná

Nie tylko Krolowi niebieskie mu ále y ziemskie mu niebo opiewa VIVAT.

ziemi widzą/iákie są zwierzętá y Seniorowie niebiescy; iż náwet oną milość ktorą miluią Bogá y władzą boską/ do ludzi ie też y do Páństw im powierzonych obraca/ mam zá to/ że owo winszowánie krolestwá/ktore krolowi nád krolmi bez przestanku czynią/krolom też ziemskim zwlaszczá pobożnem w krotką pusczáią. VIVAT REX. á przez to/tym mnieyszego świátá Monárchom vprzeymie tákiegoż żywotá życzą / ktorymby żyli nie tylko Rzeczyposp. przez mądrą administrácyą/ ále y niebu przez dobrą y chwalebną subordinacyą.

Troiako krolowie niebu żyią.

Apoc 19.

Ponieważ tedy krolowie ziemscy troiákim sposobem niebu zyą; náprzod przez wnetrzną niebá godną doskonáłość: potym przez zwierzchną ku kościolowi(ktory sie Ieruzalem niebieskim/y niebem często zowie)opiekę y opátrzność; náwet przez porátowánie/ y obronę owych ktorych ábo fortuna porzućiłá/ ábo ręką możnieyszych

ßych vćiſnekâ / âbo w prâwie ſprawiedliwość odbieżâłâ / dla te° troiácy niebieſcy kántorowie troiâkiego tego krolom żywotá niebieſkieǧ winßuiąc troie im VIVAT, VIVAT, VIVAT, opiewáią.

Pierwßy niebieſcy kantorowie ſą Aniołowie / Audiui voce Angelorũ multorũ in circuitu throni dicẽtiũ. &c. Bo bedąc oni administratory Spiritus in adiutorium miſſi his; qui hæreditatem capiunt ſalutis, bedąc żywotá ácz wßyſtkich ludźi / wßákże oſobliwie owych / ná ktorych przykłád wiele pátrzy rządzcámi / iuż rozumy ich oświecáiąc / iuż wolę ku dobremu zapaláiąc / iuż afekty ku cnoćie pobudzáiąc / ći mowie pierwßy kantorowie pierwßeć Naiáśn: Krolu *WLADYSLAWIE ZYGMVNCIE*, VIVAT REX opiewáią / winßuiąc ći gorącey ku Bogu miłośći / głębokiey przy wſpaniáłośći pokory / przy doſtatku miernośći / przy męſtwie ćichośći / przy ſpráwiedliwośći łáſkáwośći / przy zabáwách krolewſkich pobożnośći; á kiedyc pobożnośći winßuią / tarczeć zoſtáwioney od S. pámięći Rodźicá *ZYGMVNTA*, ktora śię oboiákiey fortunie záſtáwiáć máß / winßuią. Zoſtáwił Epáminondźie Wodzowi Thebańſkiemu oćiec tarczą / w ktorey ták śię kochał / że

Apoc 5. Iákie VIVAT Aniołowie opiewaią krolowi Ieg: Mośći

Plutarch:

kiedy

kiedy go ná woynie porážono y z plácu ledwie žywego zwleczono/ o to się tylko pytał: Num scutum patris superesset? á dowiedziawszy się/ iż nu tar czy nie odięto: rzekł: Bene est, quo tutus vixi, tutus morior. Do tey tarczy/ żywotá pobożnośći Naiśn: Krolu w kożdym przypadku spelniy; zá tę bespieczny żyiesz/ zá tą bespieczny i mrzesz. Trudnoć co prawdá o wielkie á vsilne nabożeństwo przy wielkich y ustáwicznych zábawach: ále wszákże pamiętna iest o tym Maximá S. náuká. Animũ quem per varias cogitationes, multiplices sermones, omnigenas actiones, curas, negotiositas dispergit, vna sancta intentio, vnum in omnibus DEO placendi studium indidem colligit. Błogosłáwiąc Moyżesz synom Jákubowym; stárszego z nich Rubena tymi przeżegnał słowy. Viuat Ruben & non moriatur, & sit paruus in numero. Moyżeszu co ty mowisz? Coć żywotá Rubenowi życzysz to dobra; co wolnośći od śmierći: ieśli można/ y to dobrá: ále co mu winszu iesz w lidzbie máłośći/ to zda się y dziwna y niesłuszna; A ieśli Ruben będzie oycem/ chceszże Moyżeszu/ áby był máłym w lidzbie potomstwá? á ieśli będzie gospodárzem/ chcesz áby był máłym w lidzbie czeladzi? á ieśli będzie Hetmánem/ chcesz áby był máłym w lidzbie żołnierzy? á ieśli Ruben

Deut. 38.

bem będźie iákim dignitarzem/ chceſz áby był má-
żym w łożnicy ſkárbow/ folwárkow /dobytkow?
Jákiey małośći tu Moyżeſz życzy Rubenowi? Co
do litery/ radzćie śie piſmá S. tłumáczow; co
do obyczáiow/tego życzy Moyżeſz Rubenowi/
czego też niebo życzy kożdému w zábáwách czło-
wiekowi ile krolowi/ áby y przy mnoſtwie po-
tomſtwá/ y przy gromádźie dworzan / y przy
doſtátnich intratách/ y przy nieprzeliczonych ro-
tách/ pułkách/ rſcách/ byli przećie parui in numero,
to ieſt/ áby wßyſtkie cwe doſtátki/ wßyſtkie ho-
nory/ wßyſtkie zábáwy/ myśli y mowy iák ro-
żne linie w iednem centrum w P. Bogu iedno-
czyli. Rowna duch S. z rzekámi ſerce krolewſkie.
Sicut diuiſiones aquarum: ita cor Regis in manu Domini. Prou. 21.
Coż zá proporcya tych dwuch rzeczy: tá. Dźielą śie
rzeki y tám y ſám/ płynie tu Niemen/ tu Narew/ tu
Dunay; á przećie wßyſtkie w iedno wpływáią
morze: ták krolowie máią/ w myślách/ w ſpra-
wách rozdźiáły: trzeba im wiedźieć o ſeymách /
trzebá o ſądách/ trzebá o woynách/ o docho-
dow aukcyách: iednák to wßyſtko w iedney
Páńſtiey ma śie iednoczyc rece. Jowinianus Ce-
ſarz dał ſobie zá Emblema Jezuſá vkrzyżowáne-
go málowáć/ nápis. Scopus vitæ meæ eſt CHRI-

STVS

STVS. Błogosławiony Monárcho/ktory wszy-stkie strzały intentiy/ myśli/ y spraw swoich nie ná wiátr puszczasz/ ále do iednego ná thronie krzyżowym wiszącego Jezusá obracasz. Błogosłá-wiony Jonáto/ktoreg strzałá ná wstecz nie idźie:
2. Reg: 1. Sagitta Ionathæ nunquam rediit retrorsum. *Strzałá Ionáthy nigdy śie nazad nie wroćiłá.* Audite Re-
Sap. 6. ges & intelligite, discite Iudices finium terræ, præbete aures vos qui cõtinetis multitudines, & placetis vobis in turbis nationum, quoniam data est à Domino potestas vobis, & virtus ab altissimo, qui interrogabit opera vestra, & cogitationes scrutabitur; inszy text ma/ & cogitationes captabit. rozpraszaćie myśli y tám y sám/ naydźie Bog czás/ ktorego bedźie ie łapał iák ptaki po powierzu/ á bedźie doświádczał/ ieśli śie w ie-dnym nie stworzonym końcu Pánu Bogu źie-dnocza. Tákie y tobie Naiás: *WLADY-SLAWIE* swoie VIVAT trzy Hierárchye Anielskie opiewáią/ á winszuią/ ábyś tego Bo-gá miał wżywocie y wkáżdey sprawie końcem/ ktoregoś miał do krolestwá początkiem. VIVAT, VIVAT, VIVAT REX: VLADISLAVS.

Drudzy niebiescy kántorowie są cztery zwierzętá. In circuitu sedis, quatuor animalia stabant,
Apoc: 4. animal primum simili leoni, & secundum animal simile vitulo, & tertium animal habens faciem velut hominis, & quartum animal simile aquilæ volanti, & cantabant voce

magna

magna &c. & dabant gloriam Deo & honorem & bene-dictionem sedenti super thronum: Coż w tákiey nátur rożności może być zá konsonantia: człowiek, orzeł, lew, woł, czy do beduru/ czy do bemulu? Co w tey głosow niestworności zá vciechá! Zgodźi sie wprawdźie człowiek do muzyki; zgodźi sie orzeł do pausy; ále woł owem vnitonem wszystkim przeszkodźi/ á lew rykiem wszystkich záglußy! Co w ták przećiwnych znakach zá taiemnicá? Nie frasuy sie nikt o to: muśi tu być wielka konsonáncya/ bo niebieska; muśi być wielká vćiechá/ bo boska; muśi być wielká táiemnicá/ bo krolewska. Słucha tych śpiewakow Krol niebieski/ słuchay ich y ty Krolu Polski. Ná to muzyká/ że ánimusze sposabia/ y ku ktoremu ieno zechce áffektowi/ one náklania. Cantus Dorius prudentiæ largitor est, & castitatis effector, cantus Phrygius pugnas excitat, votum furoris inflammat, Æolius animi tempestates tranquillat. Lydius intellectum obtusis acuit, & terreno desiderio grauatis cælestium appetentiã inducit, cantus est in anima bonorum eximius operator. ták y ia sobie o tey Muzyce dißkurruie. Ponieważ te zwierzetá kośćiołowi iáko niebu ziemskiemu hołduia/ cześcia że czterech Euangelistow/ kroynikarzow kośćielnych znáczą: cześćia że cztery stany ludźi w kośćiele

Drudzy śpiewaicy, czworo zwierząt.

Caßiodorus.

figuru-

figurnia: *orzeł* ſtan bogomyſlny/ *wół* ſtan prácowity/ *Lew* ſtan żołnierſki; *Człowiek* ſtan ſpokoyny: części náwet ze cztery cnoty do záchowánia kośćiołá potrzebne poſtáćia námykáia. *Człowiek* ludzkość ku duchowieńſtwu/ *Lew* meżność y ogromność ku kácerſtwu/ *orzeł* byſtrość ku prá ktykom polityckiem/ *wół* prácowitość ku wyżywieniu ſługom kościelnym; ponieważ mowie/ te zwierzetá niebu ziemſkiemu náſzemu kośćiołowi ſłużą/ tedy coram agno tanquam occiſo ſtoiąc

Co ſpiewáią. ziemſkim krolom báránkowego kroleſtwá vczeſtnikom/ ápogotowiu tobie Naiáś: *WŁADYSŁAWIE* Krolu Polſki czworákie VIVAT, VIVAT, VIVAT, VIVAT niebieſkie/ w ieden tákt z winſzowániem opiewáią. Zyi Miłośćiwy Krolu czterem Ewangeliom ná obronę/ piatey ná hánbe y zgube/ zyi wſzyſtkim Katholickim práwowiernym ſtanom ná pomoc/ ná pociechę/ ná podpore. Zyi ná Religiy pomnożenie/ ná chwały Boſkiey roſkrzewienie/ ná buyne cnot Chrześćiáńſkich roſkwitnienie. Niech znáią Káplani w tobie ludzkość człowieczą/ niech znáią kácerze ſrogość lwią/ niech znáią zli politicy ná ſwe wykręty y fortele byſtrość orłą; niech znáią mieyſcá święte ku wyżywieniu

ſług

ług swoich woli opátrznośći: niech znak kośćioł páński/oycowski/krolewski łáskę/opiekę/ ozdobę/y obronę/ zá twoią iáko Páná świątobliwe- go/ spráwą y powodem. Egrediatur fons de domo Domini vt spinas nostras vitia atq; peccata nullam frugem iustitiæ habentia commutet in Domini noualia, & ariditatem nostram riget aquis largissimis, vt pro spinis ac vepribus flores multiplices germinemus, & in eo loco vbi quondam Israël initiatus est Beelphegor, lilia castitatis, rosæ pudoris, violæ virginitatis exuberent. VIVAT, VIVAT, VIVAT, VIVAT REX VLADISLAVS. *Chriso: in Iohelem c. 18.*

Trzeći niebiescy kántorowie są stárcy / á tych 24. Viginti quatuor seniores ceciderunt coram Agno, habentes singuli cytharas, & phialas odoramentorum, quæ sunt orationes sanctorum, & mittebant coronas suas ante viuentem dicentes, Dignus es Domine accipere gloriam, & honorem, & virtutem &c. Tá muzyká muśi być poważna/ bo osoby státeczne/ śedźiwe; muśi być ogromna/ bo z wielu głosow złożona: muśi być wdźięczna/bo æqualowa: muśi być zacná/bo krolewska: ći stárcy wszyscy krolámi byli bo wszyscy od koron znákomići. Wiec przypátruię śię ich cerymoniom/ y rzecznym náczyniom; widzę że korony skłádáią/ widzę że ná twarzy przed thronem Báránká padáią / widzę że w ręku cythry/ y czászy wonnośći pełne trzymáią. To ácz wszystko widzę: wszákże nie wszy- *Trzeći śpiewacy, stárcy.* *Apoc. 5.*

 skiemu

ſkimu śie dziwuie. Nie dziwnie śie cythrem trzebá ich do baránkowey vćiechy/dziwuie śie ia owey pokorze/ że y korony ſkłádaią/ y ná twarzy pádáią. A to ná co? Prawdá że godźień tego Boſki Maieſtat; iednak cżemu tego żadni inni ſpiewacy nie czynią w niebie? gdźie mieyſce nie ták pokory iáko pompy/ nie ták vniżonośći

Co ſpiewaią Krolowi niebieskiemu.

iáko wielmożnośći. Kiedy ia o tym diſkuruię/ myſle ſobie/ że ći Seniorowie przy owym VIVAT ktore baránkowi ſpiewáią/ ku źiemi śie też obracáią/ á iákies od ludźi vćiśnionych przed thron naywyżſzy ſuppliki wnoſzą/ ktore tu Jan S. zowie Orationes Sanctorum, owym ſnáć podobne/ktore też kiedyś zá ludźmi od Holoferná vtrapionemi gmin Izráelſki przynośił. Ceciderunt in facies ſuas adorantes Dominum, & preces effuderunt dicentes, Domine Deus cæli & terræ, reſpice ad noſtrā

Iudith. 6.

humilitatem, & faciem Sanctorum tuorum attende, oſtende quoniam non derelinquis præſumentes de te, dla tych mizerakow láboruią/ á przez to wam Miłośćiwi krolowie źiemſcy/tobie zwłaſzczá Naiáśn: WLADYSLAWIE Pánie náſz/ powod dáią/ ábyśćie od tych/ktorych ábo krzywdá odpotężnieyſzich fráſunkiem vtrapiłá/ábo fortuná niedoſtatkiem vciſnełá/ſuppliki iák odoramentá w ręce bráli/ ábyśćie śie przez rozważenie rownego z źiemie wſzyſtkich poczatku do ich

niſkośći ſpuſzczáli/ ábyśćie korony pod czás bla-
ich przyſtępu ná ſtronę odkłádáli / ábyśćie cy-
thrámi słow łágodnych ſmętki ich odpędzáli /
iáłmużnámi wſpomagáli/ ktore przed Bogiem
zápach wdźięczny miáłá/ y zá orationes Sanctorum
podług mędrcá wchodzą. Conclude eleëmoſynam
in ſinu pauperis, & hæc pro exorabit ab omni malo. Eccl. 29.
Awáiednym słowem przy winßowániu krole- Co śpiewa-
ſtwá Baránkowi ći ſymphoniáſtowie niebieſcy ią krolom
tobie Naiáś: Krolu owo VIVAT opiewáią / ziemskim.
ktore w litośći nád nędzámi ludzi od świátá y
práwá odbiegłych zależy/ quoniam miſericordia à
morte liberat, & facit inuenire vitam æternam. Kożdy Tob. 4.
Krol Fráncuzki porządnie ná thron wſtępuiący
ma tę od Bogá łáſkę/ że zá ręki dotknieniem/ á
słow owych vżywániem/ REX TE TANGIT,
CHRISTVS TE SANAT, gruczoły z ßyi cho-
rych zpędza. O zdarzyłżeby też to Pan Bog
Miłośćiwy Krolu/ ábyś też ty ná wſtępie
Máieſtatu/ toż v nas cudo vczynił: ábyś mo-
wie/ owych ktorzy śię do ćiebie vćiekáią z gruczo-
łámi/ lubo niedoſtátkow / lubo ßkod/ lubo
krzywd dawno w Recess puſzczonych / ręką śię
własną (nie záwße śię ná cudzą ſpuſzczáiąc)
dotykał / zdrowie chorym ile ná ſpráwiedli-
wość/

mość przywracał. Sprawą tą: vpewniam/ że wiele vbogich/ wiele vtrapionych/ vćiśnionych/ dopomaga twey śmierci niebieskim pionski.

VIVAT, VIVAT, VIVAT, VIVAT, VIVAT REX.

Apoc. 5. Cożżá finał tey wszystkiey Hármoniey? Dicebant quatuor animalia AMEN. Z nimi y wy zwierzęty głosy składaycie/ á kiedy my dziś Kápłáni przy ofiárách prosimy. Krolu nád krolmi P. IEZV/ day Krolowi Je°. Mości/ nászemu/ Pánu nowemu zdrowie/ szczęście/ w błogosłáwieństwie pomnożenie/ mowcie wszyscy AMEN. Day mu szczęśliwe nád námi pánowánie: mowcie wszyscy AMEN. Day/ áby zá rządu iego Religia się twoiá krzewiłá/ chwałá szerzyłá/ spráwiedliwość płużyłá/ mowćie wszyscy AMEN. Day mu Pánie gránice rozprzestrzenić/ nieprzyiacioły zwyćiężyć/ day mu po długiem wieku z námi poddánemi wespoł krolestwá twego w niebie dostąpić. mowcie wszyscy/ AMEN/ AMEN/ AMEN.

